

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ PROGRAMI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA
ÖĞRENCİ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ UYGULAMALARININ
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI STANDARTLARINA UYGUNLUĞU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülistan DUMAN TÜNAY

Ankara, Temmuz, 2017

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ PROGRAMI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA
ÖĞRENCİ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ UYGULAMALARININ
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI STANDARTLARINA UYGUNLUĞU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülistan DUMAN TÜNAY

Danışman: Doç. Dr. Şakir ÇINKIR

Ankara, Temmuz, 2017

ONAY

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Gülistan DUMAN TÛNAY'ın hazırladığı “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrenci Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı Standartlarına Uygunluğu” başlıklı bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi ve Politikası Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Teftişi Programı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan : Doç. Dr. Refika OLGAN

Üye : Doç. Dr. Şakir ÇINKIR (Danışman)

Üye : Yrd. Doç. Dr. Pelin TAŞKIN

ONAY

Bu tez Ankara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından .../.../20... tarihinde uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunca .../.../20... tarihinde kabul edilmiştir.

Prof. Dr. İsmail GÜVEN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Gulistan DUMAN TUNAY

ÖZET

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA ÖĞRENCİ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ UYGULAMALARININ MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI STANDARTLARINA UYGUNLUĞU

DUMAN TÜNAY, Gülistan

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Şakir ÇINKIR
Temmuz, 2017, xvii + 114 sayfa

Bu araştırmada, Ankara ili sınırları içinde bulunan dokuz merkez ilçede (Altındağ, Çankaya, Keçiören, Mamak, Yenimahalle, Sincan, Etimesgut, Gölbaşı, Pursaklar) anaokulları ile bünyesinde anasınıfı bulunduran okul müdürleri ve okul öncesi öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrenci Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı Standartlarına Uygunluğuna dair görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ayrıca okul öncesi eğitim kurumlarında kayda geçmeyen ancak her an yaşanabilen çocukların sağlık ve güvenliklerini tehdit eden okul kazaları, nedenleri ve önleme stratejileri neler olduğu saptanmaya çalışılmıştır.

Bu araştırma nicel ve nitel yöntemlerin kullanıldığı karma araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nicel boyutundaki örneklemini, 2016 – 2017 eğitim öğretim yılında Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde dokuz merkez ilçede (Altındağ, Çankaya, Keçiören, Mamak, Yenimahalle, Sincan, Etimesgut, Gölbaşı, Pursaklar) anaokulları ile bünyesinde anasınıfı bulunduran okul müdürleri ve okul öncesi öğretmenleri oluşturmuş, toplamda 135 okul müdürü, 183 okul öncesi öğretmeniyle çalışılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda okul kazaları, nedenleri ve önleme stratejilerinin betimlenmesi amacıyla 15 anasınıfı, 15 anaokulu öğretmeniyle görüşülmüştür.

Araştırmanın nicel verileri araştırmacı tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrenci Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı Standartlarına Uygunluğu Ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırmanın nicel verilerinin analizinde SPSS Paket Programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde yüzde, frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma gibi betimsel istatistik tekniklere başvurulmuştur. Katılımcıların görüşlerinin karşılaştırması görev ve okul türüne göre T testi analizi ile yapılmıştır. Ayrıca ölçekle elde edilen görüşler ilçe değişkenine göre Kruskal Wallis

testinden de yararlanılmıştır. Araştırmanın nitel verileri 15 anaokulu ve 15 anasınıflı öğretmeni ile araştırmacı tarafından geliştirilen “Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Okul Kazaları, Nedenleri ve Önleme Stratejilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri” görüşme formuyla ile toplanmıştır. Nitel veriler görüşme formlarının analizi ile raporlandırılmıştır.

Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre okulda sağlık hizmetleri kapsamında velilere koruyucu sağlık hizmeti verilmesinde eksiklik yaşandığı fakat tuvaletlerde tuvalet kâğıdı ve her musluk-lavaboda sürekli sıvı sabun bulundurulduğu tespit edilmiştir. Görev türüne göre hem öğretmenlerin hem de yöneticilerin, okul türüne göre hem anaokulunda hem de anasınıfında çalışanların okulda öğrenci sağlığı boyutunda kişisel rehberlik ve psiko-sosyal destek hizmetlerinde eksiklik gördükleri, okul temizlik hizmetlerinin ise en iyi düzeyde olduğunu düşündükleri belirlenmiştir.

Okulda öğrenci güvenliği boyutunda araştırmada çocukların velilere veya velileri tarafından yetki verilen kişilere teslim edildiği ancak okul taşınmalı servis hizmetleri hakkında velilere yönelik bilgilendirme toplantısı yapılmasında eksiklik görülmüştür. Görev türüne göre hem öğretmenler hem de yöneticiler en az sıklıkta karşılandığını belirttikleri alt boyut taşınmalı eğitim hizmetleri, en çok sıklıkta karşılandığını belirttikleri alt boyut okulda fiziki güvenliği olmuştur. Okul türüne göre hem ana okulda hem de anasınıfında çalışanlar okulda fiziki güvenliği alt boyutunun en yüksek düzeyde karşılandığı görüşleri bildirmişlerdir. Anaokulunda çalışanlar okul yakın çevresinin güvenliğini, anasınıflarında çalışanlar taşınmalı eğitim hizmetlerini yetersiz bulmuşlardır.

Araştırmanın nitel boyutunda okul öncesi eğitim kurumlarında okul kaza türü olarak en çok düşme, en az çatlak ve kesik ile karşılaşıldığı belirlenmiştir. Okul kazalarının genel olarak Çocuğun Kendisinden kaynaklandığı ve Okuldaki Çevresel Önlemlerin Yetersizliğine bağlı yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul kazalarından en çok çocukların etkilendiği, kazalara en çok 36-48 Ay grubundaki çocuklarda ve erkeklerde rastlanıldığı, kazaların çoğunlukla sınıf, okul bahçesi, merdiven gibi okul bölümlerinde yaşandığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin sınıflarında kaza yaşanmaması için fiziksel düzenlemeler yaptıkları görülmüştür. Okulların çoğunun kaza konusunda nasıl hareket edileceğine dair politikalarının olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler: sağlık, güvenlik, okul sağlığı, okul güvenliği, kişisel rehberlik ve psiko-sosyal destek hizmetleri, okul ve yakın çevresinde risk faktörlerini önlemeye yönelik çalışmalar, okul sağlık hizmetleri, okul beslenme hizmetleri, okul

temizlik hizmetleri, okulda fiziki güvenlik, okul yakın çevresinin güvenliği, acil ve riskli durumlarda güvenlik, taşınalı eğitim hizmetleri.

ABSTRACT

**COMPLIANCE OF HEALTH AND SAFETY PRACTICES
WITH MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION'S STANDARDS
IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION INSTITUTIONS**

DUMAN TÜNAY, Gülistan

Master of Arts in Educational Administration

Thesis Advisor: Doç. Dr. Şakir ÇINKIR

July, 2017, xvii + 114 pages

In this study, it is aimed to determine the views of principals and teachers working in preschools and schools with nursery class in nine districts (Altındağ, Çankaya, Keçiören, Mamak, Yenimahalle, Sincan, Etimesgut, Gölbaşı, Pursaklar) within Ankara province regarding the Compliance of Health and Safety Practices with Ministry of National Education's Standards in Early Childhood Education Institutions. Additionally, in this study it is also intended to detect the school accidents and its' causes and prevention strategies which are not recorded but potentially pose a threat to health and safety of children in early childhood education institutions.

The study is a survey model, including quantitative and qualitative research methods. In the quantitative phase of the study, target population consisted; 135 principals and 183 preschool teachers working in preschools and primary schools with nursery class in nine districts (Altındağ, Çankaya, Keçiören, Mamak, Yenimahalle, Sincan, Etimesgut, Gölbaşı, Pursaklar) within Ankara Metropolitan Municipality in school year of 2016 – 2017.

In the qualitative phase of the study, the data was obtained from 15 teachers working in preschools and 15 teachers working in schools with nursery class to detect the school accidents and its' causes and prevention strategies which are not recorded but potentially pose a threat to health and safety of children in early childhood education institutions.

The quantitative data of this research was obtained using “Compliance Criterion for Health and Safety Practices with Ministry of National Education's Standards in Early Childhood Education Institutions” developed by the researcher. SPSS software package is used in order to analyze quantitative data of the research. Descriptive statistical

techniques like percentage, frequency, arithmetic mean and standard deviation are applied in the analysis of the data. 'T test analysis' was utilized in order to compare the views of the participants with respect to administrative function and school type. Kruskal Wallis test was also used for the views obtained from the criteria with respect to district variable. The qualitative data of the research is obtained from 15 teachers working in preschools and 15 teachers working in schools with nursery class, using the interview form established by the researcher 'Teacher's View on School Accidents, Causes and Prevention Strategies in Early Childhood Education Institutions'. Qualitative data is reported by analyzing the interview forms.

According to the obtained results, protective health service for parents is found insufficient in the scope of health services in schools but it is detected that toilet paper and liquid soap is always available in the toilets. It is also stated that in the administrative function type both teachers and principals, in the school type workers in both preschools and nursery classes mention insufficiency in personal guidance and psychological counselling in the scope of student health, whereas they find school cleaning facilities the best.

The result of the research in the student safety in school feature show that children are submitted to their families or the people authorized by the families but there is an insufficiency in informative meetings for parents regarding school transportation services. In the administrative function type, both teachers and principals find educational transportation services the most rarely compensated sub-feature and they find physical safety the most frequently compensated sub-feature. Based on the school type, the participants working in both preschools and nursery classes find physical safety the most frequently compensated sub-feature. The participants working in preschools find the safety of school and its neighborhood insufficient, whereas transportation services are found insufficient by participants working in nursery school.

In the qualitative phase of the research, among the school accidents mostly falling is encountered, on the other hand fractures and incision are the rarest in preschool education institutions. Generally, the school accidents are caused by the children themselves and the lack of environmental precautions in school. It is also discovered that mostly children themselves are affected by the accident, 36 – 48 months age group and boys are faced mostly with accidents and classroom, school garden and stairs are the most common places where accidents happen. Teachers tend to make physical arrangements

in order not to face accidents. It is revealed that most of the schools do not have a policy about how to react in accidents.

Keywords: health, safety, school health, school security, personal guidance and psycho – social support services, studies for prevention of risk factors in school and its vicinity, school health services, school nutrition services, school cleaning services, physical security in school, environmental safety of the school neighborhood, safety in emergency and risky cases, transportation services in education.

ÖNSÖZ

Her bireyin hayata dair ilk tecrübelerini edindiği ve bu tecrübelerin yaşantısına yön verdiği, ilk yürüme, ilk oyuncak, ilk arkadaş, ilk okul deneyimlerini yaşadığı, mutlu anılarını sakladığı çocukluk dönemini sağlıklı yaşamak kadar önemli bir olgunun olmadığı bir gerçektir. Çocukların gelecek yaşantısına yön verdiği erken çocukluk döneminin hassasiyeti düşünülerek, onların mutlu, sağlıklı ve güvenli ortamlarda büyüdüğü ve hayatını mutlu ve olumlu temeller üzerine kurduğu bir çocukluk dönemi bu çalışmanın ana fikrini oluşturmuştur.

Öğretmenlik hayatıma başladığımdan itibaren gözlemlerim ve öğrendiklerim doğrultusunda Eğitim Yönetimi ve Teftişi konusunun benim için önemini fark ederek bu alana yönelmemle hayatıma çok değerli bilgi ve deneyimler ekleyen hocalarımdan başta bana çok değerli bilgiler katan, çalışmalarına her zaman destek olan ve yapamayacağımı düşündüğüm anda bu noktaya gelmemi sağlayan danışmanım Doç. Dr. Şakir ÇINKIR'a ve çok saygı değer hocalarım Prof. Dr. Ali BALCI'ya, Prof. Dr. Yasemin KARAMAN KEPENEKÇİ'ye, Prof. Dr. İnayet AYDIN ve Yrd. Doç. Dr. Pelin TAŞKIN'a, araştırmamda desteklerinden dolayı Arş. Gör. Gül KURUM'a teşekkürü borç bilirim.

Yüksek lisans eğitim sürecince bana destek olan annem Halime DUMAN, babam Kemal DUMAN'a, ablalarım Pınar DUMAN ile Nuray ÖZBAKAY'a ve eşim İbrahim Görkem TÜNAY'a teşekkür ederim.

Gülistan DUMAN TÜNAY

İÇİNDEKİLER

ONAY	ii
TEZ BİLDİRİMİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ	x
İÇİNDEKİLER	xi
ÇİZELGELER DİZİNİ	xv
ŞEKİLLER DİZİNİ	xvii
TABLolar DİZİNİ	xvii
 BÖLÜM I	 1
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem /Problem Durumu	1
1.1.1. Sağlık ve Güvenlik	4
1.1.2. Okul Sağlığı ve Okul Güvenliği	4
1.1.3. Öğrenci Sağlığı ve Güvenliğinin Sağlanması İle İlgili Yasal Düzenlemeler..	5
1.1.4. Dünya’da Öğrenci Sağlığı ve Güvenliği Standartları	8
1.1.5. Okulda Öğrenci Sağlığı ve Güvenliği Boyutları	9
1.1.5.1. Okulda Öğrenci Sağlığı	9
1.1.5.1.1. Kişisel Rehberlik ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri.....	10
1.1.5.1.2. Okul ve Yakın Çevresinde Risk Faktörlerini Önlemeye Yönelik Çalışmalar	11
1.1.5.1.3. Okul Sağlık Hizmetleri	13
1.1.5.1.4. Okul Beslenme Hizmetleri.....	15
1.1.5.1.5. Okul Temizlik Hizmetleri	16
1.1.5.2. Okulda Öğrenci Güvenliği	17

1.1.5.2.1. Okulda Fiziki Güvenlik	18
1.1.5.2.2. Okul Yakın Çevresinin Güvenliği	19
1.1.5.2.3. Acil ve Riskli Durumlarda Güvenlik	20
1.1.5.2.4. Taşımalı Eğitim Hizmetleri.....	21
1.1.6. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Okul Kazaları	22
1.2. Amaç.....	25
1.3. Önem.....	26
1.4. Sınırlılıklar	27
1.5. Tanımlar.....	27
BÖLÜM II.....	28
2. YÖNTEM.....	28
2.1. Araştırmanın Modeli.....	28
2.2. Evren ve Örneklem	28
2.3. Veriler ve Toplanması	30
2.3.1. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi.....	31
2.3.2. Verilerin Analizi.....	40
BÖLÜM III.....	42
3. BULGULAR VE YORUMLAR	42
3.1. Okulda Öğrenci Sağlığı Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	42
3.1.1. Kişisel Rehberlik ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	43
3.1.2. Okul ve Yakın Çevresinde Risk Faktörlerini Önlemeye Yönelik Çalışmalar Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	44
3.1.3. Okul Sağlık Hizmetleri Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	46
3.1.4. Okul Beslenme Hizmetleri Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	47
3.1.5. Okul Temizlik Hizmetleri Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	49

3.1.6. Görev ve Okul Türü Değişkenlerine Göre “Okulda Öğrenci Sağlığı” Boyutlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	51
3.2. Okulda Öğrenci Güvenliği Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	54
3.2.1. Okulda Fiziki Güvenlik Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	55
3.2.2. Okul Yakın Çevresinin Güvenliği Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	57
3.2.3. Acil ve Riskli Durumlarda Güvenlik Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	57
3.2.4. Taşımalı Eğitim Hizmetleri Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	59
3.2.5. Görev ve Okul Türü Değişkenlerine Göre “Okulda Öğrenci Güvenliği” Boyutlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	60
3.3. İlçe Değişkenine Göre “Okulda Öğrenci Sağlığı” Boyutlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	62
3.4. İlçe Değişkenine Göre “Okulda Öğrenci Güvenliği” Boyutlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	64
3.5. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Okul Kazaları, Nedenleri ve Önleme Stratejilerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	66
3.5.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yaşanan Kaza Türlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	66
3.5.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yaşanan Kazaların Nedenlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	69
3.5.3. Okul Kazalarının Sonucunda Etkilenenlere İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	70
3.5.4. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında En Fazla Kaza Yaşanan Yaş Gruplarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	72
3.5.5. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çocukların Kaza Geçirme Nedenlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	74
3.5.6. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında En Fazla Kaza Yaşanan Cinsiyet Grubuna İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	75
3.5.7. Kazaların Yaşandığı Okul Alanlarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	77
3.5.8. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrencilerin Kaza Yaşamaması İçin Alınan Önlemlere İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	81
3.5.9. Okulların Kaza Konusunda Politikaya Sahip Olma Durumuna İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	85

3.5.10. Okul Kazalarını Önlemek İçin Geliştirilebilecek Stratejilere İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	86
BÖLÜM IV	90
4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	90
4.1. Okulda Öğrenci Sağlığı Boyutuna İlişkin Sonuçlar	90
4.2. Okulda Öğrenci Güvenliği Boyutuna İlişkin Sonuçlar	90
4.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Okul Kazalarına İlişkin Sonuçlar	91
4.4. Öneriler	92
KAYNAKLAR.....	95
EKLER	104
EK A. Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzni	105
EK B. Ankara Üniversitesi Etik Kurulu İzni	106
EK C. Ölçek.....	107
EK D. Görüşme Formu	112
EK E. Özgeçmiş.....	114

ÇİZELGELER DİZİNİ

1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler.....	30
2. Öğrenci Sağlığı Ölçeğindeki Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Analiz Sonuçları	32
3. Okulda Öğrenci Güvenliği Ölçeğindeki Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Analiz Sonuçları	36
4. Değerlendirme Aralıkları	40
5. “Kişisel Rehberlik ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri” Boyutuna İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Sıra Değerleri	43
6. “Okul ve Yakın Çevresinde Risk Faktörlerini Önlemeye Yönelik Çalışmalar” Boyutuna İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Sıra Değerleri	44
7. “Okul Sağlık Hizmetleri” Boyutuna İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Sıra Değerleri	46
8. “Okul Beslenme Hizmetleri” Boyutuna İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Sıra Değerleri	48
9. “Okul Temizlik Hizmetleri” Boyutuna İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Sıra Değerleri	50
10. Görev ve Okul Türü Değişkenlerine Göre “Okulda Öğrenci Sağlığı” Boyutlarına İlişkin T Testi Analizi Sonuçları.....	52
11. “Okulda Fiziki Güvenlik” Boyutuna İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Sıra Değerleri	55
12. “Okul Yakın Çevresinin Güvenliği” Boyutuna İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Sıra Değerleri	57
13. “Acil ve Riskli Durumlarda Güvenlik” Boyutuna İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Sıra Değerleri	58
14. “Taşımalı Eğitim Hizmetleri” Boyutuna İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Sıra Değerleri	60

15. Görev ve Okul Türü Değişkenlerine Göre “Okulda Öğrenci Güvenliği”	
Boyutlarına İlişkin T Testi Analizi Sonuçları.....	61
16. İlçe değişkenine ilişkin Kruskall Wallis Sonuçları (Öğrenci Sağlığı Ölçeği)	63
17. İlçe değişkenine ilişkin Kruskall Wallis Sonuçları (Öğrenci Güvenliği Ölçeği).....	65
18. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yaşanan Kaza Türlerine İlişkin Öğretmen	
Görüşlerinin Frekans Dağılımları	67
19. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yaşanan Kazaların Nedenlerine İlişkin	
Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları	69
20. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Okul Kazalarının Sonucunda Etkilenenlere	
İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları	71
21. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında En Fazla Kaza Yaşanan Yaş Grubuna İlişkin	
Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları	72
22. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yaş Gruplarına Göre Kaza Nedenlerine İlişkin	
Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları	74
23. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Erkek Öğrencilerin Daha Fazla Kaza Yaşama	
Nedenlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları	76
24. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kaza Yaşanan Okul Alanlarına İlişkin	
Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları	78
25. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Okul Alanlarında Kaza Yaşanma Nedenlerine	
İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları	79
26. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrencilerin Kaza Yaşamaması İçin Alınan	
Önlemlere İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları	82
27. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrencilerin Kaza Yaşamaması İçin Okul	
Yönetiminin Aldığı Önlemlere İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans-Yüzde	
Dağılımları	84
28. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Kaza Konusunda Politikaya Sahip Olma	
Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları.....	86
29. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kazaları Önlemek İçin Geliştirilebilecek	
Stratejilere İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları	88

ŞEKİLLER DİZİNİ

1. Okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan kaza türleri	66
2. Okul öncesi kurumlarında yaşanan kaza nedenleri ve etkilenenleri.....	70
3. Yaş grubuna göre kaza nedenleri.....	73
4. Erkek öğrencilerin daha fazla kaza yaşama nedenleri	76
5. Kazaların yaşandığı okul alanları	78
6. Öğretmenlerin kaza yaşanmaması için aldıkları önlemler.....	81
7. Okul öncesi eğitim kurumlarında kazaları önlemek için geliştirilebilecek stratejiler	87

TABLolar DİZİNİ

1. Üç-Altı Yaş Çocukların Günlük Besin Öğeleri Gereksinimi Karşılacak Besin Miktarları	15
2. İlçelere Göre Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Bağımsız Anaokulları ile Bünyesinde Anasınıfı Bulunduran Okullar ve Bu Okullarda Görev Yapan Müdür ve Okul Öncesi Öğretmen Sayıları.....	29

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırma ile ilgili problem durumu açıklanmış; araştırmanın amacı, önemi ve araştırmaya ilişkin tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem /Problem Durumu

Okul öncesi eğitim, çocuk aile ortamından çıkarak, evinin dışındaki ortama ve toplumsal çevreye katıldığı ilk dönem olarak hayatın diğer dönemlerinin temelini oluşturan bir basamaktır. Temel haklardan olan eğitim hakkı (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası; 42. madde) ile 36 aylıktan itibaren okul öncesi dönemle birlikte okula başlayan çocuğun sağlık ve güvenlik ihtiyaçları ailesi dışında okul tarafından da karşılanmaya başlanır. Okul ortamına giren çocuğun sağlık ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ve kendini tehlikelerden korumayı öğrenmesi önemlidir. Çocukların gelecek yaşamlarına temel olması bakımından okul öncesi eğitim kurumlarının sağlık ve güvenlik ihtiyaçlarını karşılamada standartlarının olması gereklidir. Bu bağlamda okulöncesi eğitim kurumlarının öğrencilere sunduğu sağlık ve güvenlik hizmetlerinin hangi düzeyde olduğu ile bu okullarda öğrenci sağlığı ve güvenliğini tehlikeye düşüren koşulların belirlenmesi ve gerekli önlemlerin alınması önemlidir.

Okulöncesi eğitim kurumları, çocukların evleri dışında en fazla zaman geçirdikleri ortamlar olması nedeniyle sağlık ve güvenlik tedbirlerinin alınması son derece önemlidir. Fiene (2002), okul öncesinde temel on üç kalite göstergelerini; çocuk istismarının önlenmesi, aşılama, çocuk grup büyüklüğü ve gruba düşen personel sayısı, yönetici vasıfları, öğretmen nitelikleri, eğitimli personelin varlığı, denetim ve disiplin, yangın alarmı, sağlık yönetimi, acil durumlardaki planlama ve iletişimin etkinliği, okul bahçesindeki oyun alanları, zehirli maddelerden korunmuş ortam, uygun el yıkama ve kurulama olarak sıralamıştır. Görüldüğü üzere bu kalite göstergelerinin çoğunluğunu sağlık ve güvenlik standartları oluşturmaktadır. Kamerman (2000) okul öncesi eğitimi sağlık ve güvenlik standartlarını; yeterli fiziksel alan, ebeveynlerle aktif birliktelik veya

bağlantı, personel ve öğrenci oranı, personel kalitesi, grup büyüklüğü ve yerleşke büyüklüğü olarak sıralamaktadır. Eğitimin kalitesini belirlemede okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel konumun, düzenlenme biçimi ve donanım birebir etkisi olan özelliklerdir (Baran, 2007). Çocuğun ihtiyaç ve beklentilerini karşılamaya yönelik şekilde hazırlanmış kaliteli okul öncesi eğitim ortamları, çocuğun okul içinde arkadaşları ve öğretmeni ile kurduğu iletişime olumlu etki etmesiyle beraber çocuğun okula daha kolay adapte olmasını aidiyet duygusunu artırır. Okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel çevrenin kaliteli olmasının yanı sıra okulda sınıf mevcutlarının ve öğrencinin başına düşen okul içi ve okul bahçesi alanın yeterliliği de bir önemli konudur. Öğretmenler eğitimin kalitesine olumsuz etki etmesi bakımında bu alanların yetersizliğini ve sınıfların kalabalık olmasını dile getirmektedirler. Sınıflarda öğrenci sayısının gereğinden fazla olması okul öncesi eğitime dair en büyük sorun olarak öğretmenlerce ifade edilmektedir. Buna ilişkin olarak sınıflarda yardımcı personelin bulunmadığını buna rağmen sınıf mevcudunun yirmili sayılara varması durumlarında öğretmenlerin her çocuğu izlemesinde, öğrencide oluşan değişiklikleri ve gelişim durumunu takip etmesinin zor hatta imkânsızlık olduğu öğretmenler tarafından vurgulanmıştır (AÇEV, 2013).

Okul öncesi eğitim kurumlarında eğitimcinin faydalı olabilmesi ve programın istenilen düzeyde uygulanabilmesi fiziksel ortam ve donanımın yeterli olması gerekmektedir. Fiziksel ortam, çocukların iletişim, ifade, düşünme, yaratıcılık becerilerini geliştirici ve çevresindeki dünyaya merakını arttırıcı şekilde tasarlanması önemlidir. Okul öncesi eğitim kurumlarında özgür, esnek ve güvenli fiziksel ortamlar çocukların her alanda gelişimlerini desteklemekle beraber, fiziksel olarak rahat hareket etmelerine imkân tanıyacak ve eğitim programının hedefine ulaşmasına destek olacaktır (TED, 2007). Okul öncesi eğitim kurumlarında çocukların gelişimlerinin desteklendiği bir ortam yaratılması esas alındığı takdirde çocuğun bedensel hareketlerine izin veren bir ortam olacaktır.

Okul öncesi dönemde çocuklar bedensel anlamda hareket etmeye daha çok ihtiyaç duymaktadırlar. Fiziksel gelişimlerinin sağlanması ve sağlıkları için bedensel hareket bu dönemde önem arz etmektedir. Simonon'a (2000) göre çocukların enerjilerini harcayabileceği açık hava alanlarının eksikliğiyle sürekli kapalı ortamda oyun oynaması çocukların fiziksel, zihinsel ve sosyal açıdan gelişimlerini olumsuz anlamda etkilemektedir (Akt. Özkubat, 2013). Buna rağmen bu alanda Türkiye'de okul öncesi eğitim kurumlarında eksiklik olduğu görülmüştür. Kerem ve Cömert (2005) tarafından

yapılan “Türkiye’de okul öncesi eğitimin sorunlarına” ilişkin araştırmada “Çok Önemli” görülen sorun fiziksel çevre olarak bulunmuştur.

Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel şartlarına dair çalışmalar bulunmaktadır. Kandır ve Çaltık (2006) tarafından resmi ve özel anaokulları ile anasınıflarının fiziksel şartlarını incelemek amacıyla yapılan araştırma hem anasınıflarında hem de anaokullarında okul binalarının yapım şartlarına dair uluslararası bir standart bulunmadığı ve mevcut okul öncesi eğitim kurumlarında ise fiziksel şartlar ile araç gereçlerin yetersizliğini ortaya koymuştur. Atabey, Yurt ve Ömeroğlu’nun (2009) Ankara’da 24 okul öncesi eğitim kurumlarının bahçelerindeki oyun alanlarını inceledikleri araştırmada ise açık hava oyun alanlarının önemli çoğunluğunun büyüklüğünün yetersiz olduğu ve çocukların oynayabileceği doğal materyallerin bulunmadığı belirlenmiştir. Ankara’da Akçay ve Erkal (2012) tarafından 13 kamu kreşi ve gündüz bakımevinin mekânlarının kaza açısından riskini değerlendirmek amacıyla yapılan tanımlayıcı araştırmada kurumların yarısından çoğunun ana cadde üzerinde olduğu, tek katlı bina olmadığı, ana kapılarının doğrudan trafiğe açıldığı ve koridorların dar olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kurumların binalarını iç ve dış mekânları kaza riskini belirlemek için kontrol ettirdiği fakat bu kontrollerin düzenli olmadığı saptanmıştır.

Okul öncesi eğitimde aile eğitiminin sağlanması çocukların gelişimlerinde en önemli etkenlerden biri olarak görülmektedir. Amerikan Pediatri Akademisine (American Academy of Pediatrics, 2005) göre aileleri çocukların güvenliği ve gelişimine yardım eden programların kalitelerinin faydaları konusunda eğitmek, kaliteli okul öncesi eğitimi ve doğumdan anaokuluna kadar çocuk bakımı için en önemli sorunlardan biridir. Okul öncesi eğitimde ailelerin beklentileri de çocuklarının sağlık ve güvenlik bakımından korunmasıdır. Cryer, Tietze ve Wesses (2002) tarafından Amerika ve Almanya’da çocukları okul öncesi eğitim kurumlarında öğretim gören 2799 veliyi inceledikleri bir araştırmada; veliler okul öncesi eğitimin kalitesini belirleyen en önemli hususun çocukların güvenliklerini doğrudan etkileyen unsur olarak sınıf düzeni olduğunu ifade etmişlerdir (Akt. Kubanç, 2014). Tuğrul ve Tokuç’un (2007) anne ve babaların okul öncesi eğitim hakkındaki düşünce ve beklentilerini inceledikleri çalışmada, okulun eğitim anlayışı ailelerin anaokulu seçiminde en çok dikkat ettikleri konu olarak belirlenmiştir. Argon ve Akkaya (2008) çocukları resmi anaokullarına giden 91 ailenin katıldığı çalışmada, ebeveynler okul öncesi eğitim kurumlarının temel olarak önemli amacının çocuklara öz bakım becerilerini kazandırmak olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

1.1.1. Sağlık ve Güvenlik

Bireyin hayatını devam ettirebilmesi için öncelikle sağlıklı olması ve güvenliğinin korunuyor olması gerekir. Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) Kuruluş Anayasasında sağlık tanımı (1948) sadece hastalık ya da sakatlığın olmayışıyla birlikte, beden, ruhen ve sosyal açıdan tam iyilik hali olarak yapılmaktadır (Sağlık Bakanlığı, 2011). Bireyin güvenliği ise, 1789 tarihli Fransız Bildirisi'nin 7, 8 ve 9. Maddelerinde “tabii hak” olarak düzenlenerek; bir hukuk devletinde kişinin hem diğer kişilere hem de devlete karşı fiziksel ve moral açılardan korunarak güvence altına alınmasını amaçlamıştır (Şahbaz, 2005).

1.1.2. Okul Sağlığı ve Okul Güvenliği

Etkili ve faydalı bir eğitim öğretimin gerçekleştirilebilmesinde okul mekanlarının çocuklar için sağlıklı ve güvenli olması önem arz etmektedir. Temel Eğitim Genel Müdürlüğü (TEGM) okul sağlığını, öğrencilerin sağlığının değerlendirilmesi, geliştirilmesi, sağlıklı okul yaşamının sağlanması ve sürdürülmesiyle öğrenciye ve dolayısıyla topluma sağlık eğitiminin sağlanması için yapılan çalışmaların bütünü olarak açıklamaktadır (2015). Şahin (2000) okul sağlığı hizmetlerinin, öğrencilerin sağlığını değerlendirme, korumak ve geliştirmek için yapılan faaliyetlerin tümü olarak tanımlamakla beraber öğrenciler aracılığıyla topluma sağlık eğitiminin sağlanmış olacağını belirtmiştir. Saka (2011) okul sağlığı hizmetleri sayesinde erken fark edilebilecek büyüme ve gelişme bozukluklarının önüne geçmenin daha kolay olduğunu ve çocukluk döneminde alınacak koruyucu önlemlerin yaşam boyu faydalı olacağını vurgulamıştır.

TEGM okul güvenliğini, çocukların okula gitmek için evinden ayrılmasıyla başlayan ve yeniden evine gelinceye kadar geçen süredeki, ulaşım, okul çevresinde, okulda, sınıfta ve okulun bölümlerinde geçen zaman olarak tüm aşamalar şeklinde tanımlamaktadır (TEGM, 2015). Memduhoğlu ve Taşdan okul güvenliğini öğrencilerin ve öğretmenlerin güven içerisinde okulda bulunabilmeleri şeklinde açıklar (2007). Turhan ve Turan'a göre okullar öğrenci ve öğretmenlere rahat bir çalışma ortamı sağlayıcı görevi üstlenirken bu ortamın temelindeki rahatlığın ve huzurun belirleyicisi olarak güvenlik unsurunu ele almalıdır (2012).

1.1.3. Öğrenci Sağlığı ve Güvenliğinin Sağlanması İle İlgili Yasal Düzenlemeler

Çocukların sağlıklı ve güvenli bir ortamda yaşamaları en tabii haklarındandır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 1989 yılında kabul edilen ve 1995 yılında Türkiye’de yürürlüğe giren Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS) ile çocuk haklarının korunması amaçlanmış ve sözleşmedeki taraf devletlerin bu hakları hayata geçirmesi yükümlülüklerle hükme bağlanmıştır (UNICEF, 1998). ÇHS’nin üçüncü maddesi gereğince sözleşmeye taraf olan devletler, çocukların bakımı ve korunmasından sorumlu kurumların, özellikle güvenlik, sağlık, personel sayısı ve uygunluğu ve yönetimin yeterliliği bakımından hizmet ve faaliyetlerinin yetkili makamlarca konulan ölçülere uymalarını üstlenirler.

Çocuğun sağlığı ve güvenliğinin korunma hakkı, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) yasal düzenlemelerinde ve eğitim programlarında da yerini almıştır. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa göre (1973); Okul öncesi eğitiminin amaç ve görevlerini, “Çocukların beden, zihin ve duygu gelişmesini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak” şeklinde tanımlanmıştır. MEB (2014) Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği 78. Maddesi ile öğrenci sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin yürütüleceği esaslarına ilişkin maddeler aşağıda özetlenmiştir:

- a) Sağlıklı, güvenli bir eğitim ve öğretim ortamı, öğrenciler için okul ve çevresinde de sağlanmalıdır.
- b) Sağlık şartlarının uygunluğunu tesis etmek amacıyla okulun temizlik ve düzenine önem verilmesi, ortak kullanım alanları olan yemekhane, sınıf vb. gibi yerlerin sıcaklık, aydınlık ve hava kalitesinin yeterli olmasının sağlanması gerekir.
- c) Öğrencilerin okulda yemek yemeleri için beslenme programının da takip edileceği ayrı bir yemek alanı bulunmalıdır.
- d) Yemek için kullanılan araçlar sağlık koşullarına uygun şekilde muhafaza edilmelidir. Yemek için ayrı bir alanı bulunmayan okullarda gerekli sağlık koşullarının sağlanması kaydıyla derslikler de bu amaç için kullanılabilir.
- e) Okulda acil durumlar için ilkyardım ekipmanı bulundurulmalı ve uzman kişilerce kullanımı onaylanmayan sağlık gereçlerinin öğrencilere verilmesi engellenmelidir.
- f) Su deposu bulunan okullarda yıllık olarak en az bir kez uygun dönemlerde bakım, ilaçlama ve temizlik yapılması gerekir.

- g) Okul ortamında güvenliğin sağlanması için öğrenci ve personelin şiddet öğelerine karşı önlem olması açısından, görüntüleme ve haberleşme sistemlerinden oluşan teknolojik tedbirler alınmalıdır.
- h) Okullarda yemekhane vb. bölümlerde Okul Kantinlerine Dair Özel Hijyen Kuralları Yönetmeliği (5/2/2013 tarihli ve 28550 sayılı) şartları sağlanmalıdır.
- i) Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik (27/11/2007 tarihli ve 2007/12937 sayılı) doğrultusunda okul idaresi önlemler almalıdır.

Aynı şekilde okul öncesi eğitim programında da amaç ve ilkeler öğrencinin sağlıklı ve güvenli bir eğitim alması özellikle öz bakım gelişim alanında (Kazanım 7 ve 8) aşağıda verilen kazanımlarla açıklanmıştır (MEB, 2013):

Kazanım 7. Kendini tehlike ve kazalardan korur davranışı göstergeleri olarak; tehlikeli olan durumları söyleyerek kendini tehlikeden ve kazalardan koruması için yapması gerekenleri belirtir, ana güvenlik kurallarını bilerek tehlikeli durum, kişi ve alışkanlıklardan sakınır ve olası tehlike ve kaza durumunda yardım ister göstergeleriyle anlatılmıştır.

Kazanım 8. Sağlığına dair gerekli önlemleri alır amacı göstergeleri olarak; sağlığını korumada gereklilikleri belirtir, sağlığını ihmal ettiğinde oluşabilecek sonuçları anlatır ve sağlığını korumada gerekli hususları yerine getirir göstergeleriyle belirtilmiştir.

Çocukların evlerinden ayrı olarak en çok zaman geçirdikleri yer okullarda çocukların faydası için karşılanması gereken birçok standart bulunmaktadır. Bu anlamda TEGM (2015) Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Standartlarını yayımladığı kılavuzda; “Eğitim Yönetimi”, “Öğrenme ve Öğretim Süreçleri” ve “Destek Hizmetleri” olarak üç ana başlıkta açıklamaktadır. Kılavuzun temel odağının çocuk olduğu; her şeyden önce çocukların haklarının korunmasının, çağdaş eğitimin ve gelişimsel anlayışın uygulamaya koyulmasıyla sağlanabileceği vurgulanmaktadır. Çocukların sağlık ve güvenliklerinin korunmasına yönelik okulların karşılaması gereken standartların belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu kılavuzda okullarda sağlanması gereken sağlık ve güvenlik standartlarını “Destek Hizmetleri” başlığı altında açıklamaktadır. Sağlık ve güvenlik standartlarını açıklayan “Destek Hizmetleri” okul öncesi eğitim kurumlarında da birincil gerçekleştirilmesi gereken standart alanı olmalıdır. Çünkü erken yaşlarda çocuklarda okul sağlığı ve güvenli konusunda farkındalık uyandırmak önemlidir. Avrupa İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı, (Occupational Safety and Health Administration (OSHA)), 2002 yılında başlattığı bir projede erken yaşlarda kazandırılacak farkındalığın

önemini şu şekilde vurgulamıştır: Sağlık ve güvenlik konularına erken yaşlarında aşına olan çocuklarda risk kavramı bilinci de erken gelişecektir. Bu nedenle, anaokulu, ilk-orta dereceli okullar ile mesleki eğitim öğrencileri İSG eğitimine tabi tutulmalıdır (Akt. Arıkan, 2014).

Çocukların sağlık ve güvenlik ihtiyaçlarını karşılamak için okulların belirli fiziksel özelliklere sahip olması gerekmektedir. MEB (2013a) okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel şartları ve personel özellikleri açıkladığı raporunda binaların güvenliği ile ilgili olarak binada balkonlar olmamasını, pencerelerin çocukların açıp dışarı sarkabileceği şekilde planlanmamasının altı çizilmiştir. Bunlara ek olarak; bütün elektrik kablolarının gizlenmesi, prizlerin çocukların ulaşamayacağı şekilde yüksekte (1,5 metre) olması; su, hava gazı, elektrik tesisatlarının çocukların kullandıkları veya geçtikleri yerlerde bulunmaması da vurgulanmıştır. Aynı şekilde binalarda sivri, çocukların çarptıklarında zarar verici bir bölüm (eşikler, sallanan kapılar, gereksiz köşeler vb.) bulunmaması ve zeminin; kaymayan, toz tutmayan, antialerjik, kolay temizlenebilir parke veya benzeri ürünlerle kaplanması gerektiği açıklanmıştır. Kısacası okul öncesi eğitim kurumları binalarının çocukların rahat kullanabileceği, hijyenik ve güvenli şekilde tasarlanması ve donatılmasının önemi üzerinde durulmuştur.

Okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel çevrenin çocukların fiziksel ve diğer gelişim alanlarındaki özelliklerine uygun olması önem arz etmektedir. Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel yapısının ve sınıfların çocukların yaş grubuna göre fiziksel özellik ve ihtiyaçları dikkate alınarak düzenlenmesinin hem öğrenme ortamlarında hem de eğitimdeki kaliteyi arttıracaklarını savunmaktadır (2013). Küçük Çocukların Eğitimi İçin Amerikan Ulusal Derneği (National Association for the Education of Young Children, NAEYC, 2007) okul öncesi eğitimde fiziksel çevrenin çocuklara uygun, iç ve dış ortam malzemeleriyle donatılmış güvenli bir ortam olması gerektiğini ve çocukların, personelin ve velilerin konforu, sağlık ve güvenliği sağlanmış ortamlarla eğitimin kalitesi yükseleceğini belirtmiştir (akt. Güleş, 2013). Baran, Yılmaz ve Yıldırım (2007) çocukların fiziksel özelliklerini dikkate almayan boyutlarda fiziksel ortam düzenlemelerinin çocukların kas ve kemik gelişimleri açısından sağlıklı olmadığını vurgulamıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarının yapılarının düzenlenmesine dair farklı bilim alanlarının katkısı da önemlidir. NAEYC (2007) okul öncesi eğitim kurumlarının yapımında planlanma ile ilgili, mühendislik, mimarlık,

psikoloji, çocuk gelişimi veya ekonomi gibi farklı bilim dallarıyla iş birliği içinde çalışılmasının gerekliliğini belirtmektedir (Akt. Güleş, 2013).

Okul öncesi eğitim ortamlarında mobilya donanımı en önemli hususlardandır. Dorrell ve Sigsbee (2008) okul öncesi öğrenme ortamlarının donatılmasında sınıf içerisinde bulunan mobilyaların çocukların yaş grubu ve gelişim özellikleri dikkate alınarak yapılmış olması, mobilyaların keskin köşeleri, çıkabilecek çivileri gibi tehlike oluşturacak durumların gözden geçirilmesi ve mobilyaların sabitlenmesi gerektiğini belirtmektedir. Sağlık ve güvenliğin korunması okullarda fiziksel ortamlarda standartların belirlenmesine bağlı olmakla beraber bunların uygulanabilirliği de önemlidir. Kıldan (2010) MEB'in özellikle fiziksel alanların nasıl olması gerektiğine dair çeşitli çalışmalar yapsa da eğitimde niteliği belirleyecek olan bileşenler arasında ilişkiler kurulamaması ve bir takım ekonomik yetersizlikler gibi engeller olduğunu belirtmiştir.

Okul öncesi eğitimde çocukların sağlığı ve güvenliğinin korunması ilkesine dayalı mekanların oluşturulması önem arz etmektedir. Oktay'a (1999) göre iyi bir okul öncesi eğitim kurumunda mekân, çocukların rahatça hareket edebileceği, kaza olasılığı yaratmayacak, bireysel ve grup etkinliklerinde rahatlık ve kolaylık sağlayacak, estetik anlamda zevkli döşenmiş olacak, ihtiyaç doğrultusunda kolaylıkla hareket ettirilerek değiştirilebilecek eşyalarla donatılmış olacak, ısıtma, aydınlatma, havalandırma ve temizlik bakımından küçük çocuklara ve sağlık kurallarına uygun olacak nitelikte oluşturulmalıdır (Akt. TED, 2007).

1.1.4. Dünya 'da Öğrenci Sağlığı ve Güvenliği Standartları

Çocukların sağlık ve güvenliklerinin doğumdan itibaren yasal olarak korunması önemlidir. Sosyal Güvenlik Kurumu'nun (SGK) Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde sosyal güvenlik sistemlerini inceleyen raporuna göre üye ülkeler arasında sosyal güvenliğin koordinasyonunun sağlanmasına yönelik olarak "Birlik içinde Dolaşan İşçiler ve Ailelerinin Sosyal Güvenlik Rejimlerinin Uygulanması Hakkında Tüzük" yayımlanmıştır. Bu tüzük 1999'da öğrencileri kapsayacak biçimde genişletilmiştir (SGK, 2012). AB'nin İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) eğitiminin dayandığı temel küçük yaşlarda başlanarak duyarlılık artırılmasıdır. Ayrıca tüm öğrenciler eğitim kurumlarında en az 8 saat olacak şekilde İSG eğitimi alırlar (Arıkan, 2014). Amerika'da okullarda bulunan sosyal hizmet uzmanı okulda eğitim ekibinin üyesidir. Öğretmenler, psikolojik danışmanlar, psikologlar

yöneticiler ailelerle birlikte çocukların okuldaki sosyal, duygusal ve davranışsal gelişimlerini sağlama amacıyla çalışmaktadırlar (Özbesler ve Duyan, 2010).

Çocukların sağlık ve güvenliklerinin korunması kadar çocuklarda bu bilincin oluşturulması da okul öncesi eğitiminde paydaş olmalıdır. Almanya’da okul öncesi eğitimde çocuklar hijyen eğitimi almaktadır. Ayrıca beden, hareket ve sağlık gelişim alanları erken çocukluk eğitiminin temelini oluşturmaktadır. Belçika’da okul öncesi eğitimde gelişim hedefleri beş öğrenme alanına yönelik hazırlanmış olup; beden eğitimi alanında konular: motor beceriler, sağlıklı ve güvenilir yaşam, öz bakım ve sosyal anlayış olarak sıralanmıştır. Norveç’te anaokulları günlük çalışma yedi öğrenme alanı üzerine kurulmuş olup bunlardan önde gelenleri vücut, hareket ve sağlık olarak tanımlanmaktadır (Atlı, 2013). Birleşik Krallık ülkelerinde (İngiltere, Galler, İskoçya ve Kuzey İrlanda) okul öncesi eğitimin temel hedefi; çocuğun zihinsel, sosyal, dilsel, iletişimsel ve fiziksel becerilerini geliştirmek ve sağlıklı kişiliğin gelişimini kolaylaştırmak şeklinde açıklanmaktadır (Türkoğlu, 1998; Akt. Yıldırım, 2008). İtalya’da okul öncesi eğitimin hedefi; çocukların fiziksel, devinışsel, duyuşsal, dilbilimsel, zihinsel gelişimlerini ve bağımsız karar verme yeteneklerini sağlamaktır (Gülcan, 2005). Amerika’da ise “No Child Left Behind Act” (Hiçbir Çocuk Eğitimsiz Kalmasın) yasası çocukların eğitimlerini güvenceye almakta olup okul öncesi eğitimin temel amacı da çocuklara güven duygusunu kazandırmak, kendilerine güvenlerinin sağlanması ve onları okula hazırlamaktır (Güçlü ve Bayrakçı, 2004; Baş, 2013).

1.1.5. Okulda Öğrenci Sağlığı ve Güvenliği Boyutları

Bu çalışmada okulda öğrenci ve güvenliği standartları TEGM (2015) tarafından yayınlanan Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Standartları Kılavuz Kitabının yayımladığı standartlar doğrultusunda öğrenci sağlığı alanı 5 boyutta; okul güvenliği alanı ise 4 boyutta incelenmiştir.

1.1.5.1. Okulda Öğrenci Sağlığı

Okullar çocukların ailelerinden ve evlerinden ayrı en uzun zaman geçirdikleri yer olmaları bakımından sağlık şartlarının okulda da devam ettirilmesi önem arz etmektedir. Başaran ve Çinkır’a göre (2013) sağlık hizmetlerinin temel eğitsel amacı öğrencilere sağlıklı yaşama yeterliliği kazandırmaktır. Bu anlamda bedensel yönden iyi olmanın yanı

sıra, ruh sağlığına ilişkin rehberlik ve danışma hizmetleri de sağlıklı olmada koşul olarak belirlenmiştir (Başaran ve Çinkır, 2013). Okulda öğrenci sağlığının her açıdan değerlendirilmesi ve önlemlerin alınması gerekmektedir.

Bu bölümde okul sağlığı alanında alt boyutlar; (1) Kişisel Rehberlik ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri, (2) Okul ve Yakın Çevresinde Risk Faktörlerini Önlemeye Yönelik Çalışmalar, (3) Okul Sağlık Hizmetleri, (4) Okul Beslenme Hizmetleri, (5) Okul Temizlik Hizmetleri başlıkları altında incelenmiştir.

1.1.5.1.1. Kişisel Rehberlik ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri

Okul, çocuğa rehberlik ederek çocuğun psiko-sosyal ihtiyaçlarını karşılayan sosyal bir ortamdır. Ülkemizde de rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin eğitim sisteminde aktif olarak yer alması 1970'ten bu yana gerçekleşmektedir (Nazlı, 2003). Korkut (2007) okulların toplumsal anlamda psiko-sosyal risk ve bozuklukların engellenmesine ve olası risk durumlarını önlemede en etkili yerler olarak tanımlamaktadır. TEGM (2015), kişisel rehberlik ve psiko-sosyal destek hizmetleri boyutunda çocuğun okulda kendisini yeterli şekilde desteklenmiş ve ihtiyaç duyduğunda okulun kendisine olası yardımı vereceğine güvenmesinin hayati bir öneme sahip olduğunu vurgulamaktadır. Özgüven (2000) psikolojik danışmanın amaçlarını kişinin yetenek ve becerilerini keşfetmesine, ilgileri, tavırları, kişisel ve duygusal anlamda problemlerine dair kendini tanımasına ve bağımsız olarak karar alabilmesine, sorunlarını çözebilmesine yardım sağlayacak birim olarak tanımlamıştır.

Okullarda rehberlik ve psiko-sosyal destek hizmetlerinin çocuk merkezli yürütülmesi esas olmalıdır. MEB (2014) Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği 78. Maddesinde okul ortamında güvenliğin sağlanabilmesi amacıyla her alanda eğitim ve rehberlik etkinliklerine önem verilmesinin gerekliliğini belirtmiştir. Okul öncesi eğitim kurumlarında kişisel rehberlik ve psiko-sosyal destek hizmetleri; eğitim planlarında çocuğun kendini, başkalarını ve çevresini tanımaya etkinliklerin yer alması, öğretmenlerin psiko-sosyal müdahale hizmetleri doğrultusunda çocukları koruma ve çocuklara karşı oluşabilecek olası risklerin önlenmesi ve bunlara müdahaleye dair eğitim alması ve velilere de bu alanlarda okul tarafından eğitimler verilmesi hedeflenmektedir. Çocukların ve ailelerin sorunları ve riskli durumlarla baş etme becerilerinin desteklenmesi psiko-sosyal koruma ve önleme uygulamaları kapsamında

öğretmenlerin bu uygulamalar için bilgi ve deneyimlerinin artırılmasına bağlanmıştır (TEGM,2015).

MEB (2001) Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliğinde öğrencilerin katılımına ilişkin olarak etkinliklerin sorumluluk duygusunu geliştirmek, gönüllülük isteğini arttırmak, akranlar arasında iş birliğinin desteklemek ve gereken çalışmaların etkinliğini artırmak için faaliyetlerin düzenlenmesinin sağlanmasını vurgulamaktadır. Ailelerin katılımı konusunda ise öğrenci gelişimlerinin aile açısından da desteklenmesi, çalışmaların bir bütün olarak yürütülmesi, ailelere de bu şekilde tanıtılması ve değerlendirilmesi, ailelerin çocuklarını yönlendirmede ve çocuğun eğitim hayatında karar aşamasında destekleyici rolünü üstlenmesi için hizmetlere ailelerin katılımı ve katkılarını sağlayacak çalışmaların yapılmasını belirtmektedir. Aynı yönetmelikte okullarda yöneticilere, öğretmenlere, gerektiğinde ailelere yönelik eğitim ve toplantı gibi etkinlikler düzenlenmesi sorumluluğu tanımlanmıştır.

Okullarda rehberlik ve psiko-sosyal destek hizmetlerinin, ailelere çocuklarla ilgili gelişimsel konular üzerine seminer gibi faaliyetleriyle yürütüldüğü görülmektedir. Blazer (2005) bu faaliyetler sayesinde okulların, ailelerin çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgilerini arttıracaklarını, ayrıca bu okullarda yapılan faaliyetlere ailelerin katılmasının teşvik edilmesi gerektiğini de belirtmiştir. Bunların yanı sıra, konferanslar da ailelerin ihtiyaç duydukları konularda uzman kişilerden bilgi almasını sağlayabilir. Eliason ve Jenkins (2003) konferansların, ailelerin çocuk gelişimi ve eğitiminde merak ettikleri konular hakkında bilgi edinmelerine olanak sağlayacağını belirtmişlerdir. Aynı zamanda bu konferanslarda çocukları ile yaşadıkları deneyim ya da problemleri anlatmalarına fırsat verilmesinin daha çok katılım sağlayacağını da vurgulamışlardır (Akt. Çakmak, 2010).

1.1.5.1.2. Okul ve Yakın Çevresinde Risk Faktörlerini Önlemeye Yönelik Çalışmalar

Çocuğun yaşantısında olası riskli durumların çözümünde anne ve babadan sonra okul önemli rol oynamaktadır. Okul öncesi eğitimde risk altındaki çocukları belirlemek, ihmal, istismar, şiddet, anne - baba tutumları gibi risk yaratan durumların önlenmesi için çocuklara, personele ve velilere eğitim verilmesi önem arz etmektedir. DSÖ (2002) ihmali, çocuğun bakımında yükümlü olan kişinin, çocuğun gelişimi için olası ihtiyaçları karşılamaması ya da bu gereksinimleri dikkate almaması” (Akt. TEGM, 2015); çocuk istismarını, çocuğun gelişimine, sağlığına, sorumluluk, güven ve becerilerle ilgili genel

değerlerine kısacası yaşamına zarar verme şeklinde açıklamaktadır (Akt. UNICEF, 2010). Şiddet ise (MEB ve UNICEF, 2006) “Yetkinin kasıtlı olarak kötüye kullanımı” olarak tanımlanmaktadır (Akt. TEGM, 2016). Çocukların risklerden korunmasının önem arz ettiği görülmektedir.

Çocukların ihmal, istismar ve şiddete maruz kaldığı bilinmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında, çocuklara ya da yetişkinlere tehdit oluşturacak hiçbir şiddetin mazur görülmediği ve okulda çocuklara veya yetişkinlere yöneltilecek her tür şiddetin engellenebileceği ilkeleri temel alınmıştır (TEGM, 2016). Çocuklarda risk grubu, şiddet, yoksulluk, doğal afet, bozuk aile yapısı, terör gibi olumsuz yaşam olaylarına maruz kalmalarıyla açıklanabilir. Çocukluk döneminde risk gurubunda olmak sonraki gelişim dönemlerinde aksaklığa yol açabilir (Kararımak, 2006). Yapılan araştırmalar göstermiştir ki, neredeyse tüm çocuklar evde, okulda veya çevrelerinde şiddete tanık olmakta ve bu şiddet olaylarından çok sayıda çocuk doğrudan etkilenmektedir (UNICEF, 2010).

Türkiye’de çocuk istismarı ve ihmalinin oldukça yaygın olduğu çok eskiden beri bilinmektedir. Yapılan bir araştırmada okul öncesi dönem çocuklarında kızların %34,6’sının, erkeklerin ise %32,5’inin istismara maruz kaldıkları saptanmıştır (Bilir, Arı ve Dönmez, 1986). Dereobalı, Karadağ ve Sönmez (2013) tarafından çocuk istismarı, ihmali ve şiddetine dair okul öncesi eğitim öğretmenlerinin rolünü ve görüşlerine dair yaptıkları çalışmada az sayıda eğitimcinin ancak lisans eğitimi sırasında şiddet, çocuk istismarı ve ihmali gibi önemli konularda eğitim aldıkları belirlenmiştir. Araştırmaya katılan eğitimcilerin %35’i çalıştıkları kurumlarda şiddete uğramış çocuklarla karşılaştıklarını ifade etmelerine rağmen yalnızca %8’inin bu konularda hizmet içi eğitim aldığı saptanmıştır.

Türkiye’de son zamanlarda medyada ihmal, istismar ve şiddet gibi haberlerin artışından dolayı okulların bu konularda çocuklara eğitim verdiği görülmektedir. Ancak kullanılan belirli bir eğitim program bulunmamaktadır. Gelişmiş ülkelerde bu tür uygulamalar mevcut olup okul temelli beceri eğitimi programları yoluyla, çocukların cinsel istismara karşı bilinçli, donanımlı ve uyanık olmaları amaçlanmıştır (Çeçen, 2007). Amerika Birleşik Devletinde, “kişisel güvenlik” ve “iyi dokunuş – kötü dokunuş” adı altında çocukların cinsel istismardan korunmalarını sağlayan çeşitli uygulamalar bulunmaktadır (Çeçen-Eroğul ve Kaf-Hasırcı, 2013). Bu anlamda çocukların her an risk altında olduğu varsayılarak hareket edilmesi gerekliliği öne çıkmaktadır.

1.1.5.1.3. Okul Sağlık Hizmetleri

Çocuk sağlığını korumada aileden sonra okul da sağlığın yaygınlaştırılması bakımından toplumsal bir görev üstlenir. Okul sağlığı hizmetleri, çocuğun en temel hakkı olmakla birlikte, eşitlik ve adalet ilkesiyle fiziksel, duygusal ve sosyal sağlık şartlarının sağlanması ve sürdürülmesiyle açıklanmaktadır. Bu sayede çocukların sağlıklı bir çevrede gelişimi hedeflenmekle beraber çocukların, ailelerin ve toplumun sağlık düzeyleri iyileştirilebilir (TEGM, 2016). Okul çocukların korunaklı aile ortamından çıkıp toplum içine ilk girdikleri yer olması bakımından çocuk sağlığının korunmasında önem arz etmektedir. Şahin'e (2000) göre toplu olarak bulunan okul ortamı bulaşıcı hastalıkların görülme ya da yayılma oranı artarken, toplu olarak aşılama gibi koruyucu önlemlerin alınabilmesini sağlamaktadır.

Okul sağlık hizmetleri, çocukların sağlık kayıtlarının tutulmasını, koruyucu sağlık taramalar yapılmasını, bulaşıcı hastalıkların yayılmaması için tedbirlerin alınmasını, çocuk, veli ve personele koruyucu sağlık eğitimi verilmesini amaçlamaktadır (TEGM, 2016). Bu anlamda okulda sağlık hizmetlerinin bir ekip ile yürütülebileceği düşünülebilir. Okul sağlığı ekibinde; öğretmen, okul yöneticileri, veliler, okul hekimi, okul hemşiresi, sosyal hizmet görevlisi, diş hekimi, okul psikoloğu ve odiyolog yer alabileceği belirtilmektedir (Seçginli, Erdoğan, ve Demirezen. 2004). Şahin (2000) okulda verilebilecek sağlık hizmetlerini şu şekilde sıralamıştır: (1) Okula giriş muayeneleri, (2) Tarama programları: görme, işitme, diş sağlığı ve büyüme ve gelişme taramaları, (3) Sağlığın korunması ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar. Sağlık eğitimi, sağlığın korunmasında ve geliştirilmesini kapsamakta ve toplum düzeyinde önlemlerin alınmasını gerektirmektedir (Gökkoca, 2001). Bu çalışmaların okul sağlığı ekibi ile yürütülebileceği göz ardı edilmemelidir. Okul sağlığı hizmetlerinde Amerika, Kanada, Norveç gibi gelişmiş ülkelerde okul hemşireleri görev yapmaktadır (Seçginli, Erdoğan, ve Demirezen. 2004). Amerikan Okul Sağlığı Birliğine (American School Health Association (ASHA)) göre okul sağlığının bileşenlerini; sağlıklı bir çevre, okulda öğrencilerin aldığı bakım, besleyici okul öğünleri, fiziksel eğitim içeren fiziksel aktivite imkanları, uzman öğretmenler tarafından verilen gelişime uygun konu başlıkları içeren eğitimler, öğretmen kadrosu ve personelin sağlık durumunu geliştiren programlar, öğrencilerin sağlıklı sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyici ve öğrenmelerindeki engelleri ortadan kaldıran danışmanlık ve psikolojik ve sosyal hizmetler oluşturmaktadır (2014). Okul sağlığı programı ise; kapsamlı okul sağlığı eğitimi, fiziksel eğitim, okul sağlık hizmetleri, okul

beslenme hizmetleri, okul danışmanlığı psikolojik ve sosyal hizmetler, sağlıklı okul ortamı ve okullarda aile ve toplum katılımı bileşenlerinden oluşmaktadır (Manuel for school health, 2014).

Okul sağlığı hizmetleri; öğrencilerin sağlığının durumunu değerlendirmek, olan sağlık şartlarını korumak ve geliştirmek için yapılan çalışmaların bütünü şeklinde tanımlanmaktadır. Bu sayede sağlıklı okul yaşamı sağlanır ve öğrenciler aracılığıyla sağlık eğitimi toplumsal düzeyde yürütülmüş olur (TEGM, 2016). Okul sağlık hizmetleri alanında ülkemizde de çocukların sağlığının korunmasına yönelik çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. MEB (2016) okul sağlığı hizmet alanında çocuk sağlığının korunmasına ve yaygınlaştırılmasına yönelik şu çalışmaları yürütmektedir: ağız ve diş sağlığı bilincinin geliştirilmesi iş birliği projesi, beslenme dostu projesi ve okullarda diyabet eğitim programı.

Ağız ve Diş Sağlığı Bilincinin Geliştirilmesi İş Birliği Projesi. Millî Eğitim Bakanlığı ile Ağız ve Diş Sağlığı Derneği, Colgate Palmolive Temizlik Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş ve Tüvana Okuma İstekli Çocuk Eğitim Vakfı (TOÇEV) “Parlak Gülüşler, Parlak Gelecekler” sloganı ile ağız ve diş sağlığının korunması ve bu konuda bilincin artırılması hedeflenerek 2008 yılından itibaren devam ettirilmektedir (MEB, 2016).

Beslenme Dostu Projesi. Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı özel ve resmi; okul öncesi kurumları ve bünyesinde okul öncesi bölümleri bulunan okulları da kapsayan bu proje Sağlık Bakanlığı ile 2010 yılından itibaren yürütülmektedir. Proje kapsamında sağlıklı beslenme temel alınmış olup, hareketli bir yaşamın desteklenmesi ve bu konularda bilincin oluşturulması ve dolayısıyla okul sağlığı şartlarının iyi düzeyde tutulması hedeflenmiştir. (MEB, 2016).

Okullarda Diyabet Eğitim Programı. MEB ve Sağlık Bakanlığının Çocuk Endokrinolojisi ve Diyabet Derneğiyle işbirliği yaparak 2010 yılında başlatılan “Okullarda Diyabet Eğitim Programı” amaçları Tip 1 diyabet konusunda okullar ve öğretmenler aracılığıyla farkındalık oluşturarak erken tanı sağlayabilmek, diyabetli çocuklarını bakımlarını sağlamak ve sağlıklı beslenme tutumu geliştirerek, şişmanlık konusunda bilinç oluşturmaktır (MEB, 2016).

1.1.5.1.4. Okul Beslenme Hizmetleri

Bireyin sağlıklı olmasında beslenme önemli bir bileşendir. Çocuklarda beslenme alışkanlığının geliştirilmesi önem kazanmaktadır. Hastalık Kontrol Merkezi (Centers for Disease Control), doğru beslenme alışkanlığı ve düzenli fiziksel aktivitenin sağlıklı kiloyu korumada etkili olduğunu ifade etmektedir (2013). Yetersiz ve dengesiz beslenmenin en fazla 0-6 yaş ve okul çağı çocukları etkilediği belirtilmektedir (Arlı, Şanlıer, Küçükkömürler, Yaman. 2003). MEB okuldaki beslenme hizmetleri alanında; yemekhane ve mutfak personelinin hijyen eğitimlerine katılması, okulda sunulan yemek numunesinin 72 saat korunmasını, beslenme listelerinin Sağlık Bakanlığı beslenme listelerine göre hazırlanması, çocukların bireysel ihtiyaç ve alerjilerine yönelik gereken şartların sağlanması, yiyecek ve içecekler okulda hazırlanıyorsa bunların Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığının belirlediği şartlarda sağlığa uygun olarak hazırlanması ve muhafaza edilmesi kadar yemekhanede sunulan gıdalardan kaynaklı zehirlenme vb. vakalara rastlanmaması hususlarında gerekli vurguyu yapmaktadır (TEGM, 2016).

Merdol (2008) okul öncesi döneme denk gelen 3-6 yaş gurubunda çocukların günlük almaları gerek enerji gereksinimi şu formülle açıklamıştır:

“Enerji Gereksinimi = Bir yaş için 1100 kalori+ Her yaş için 100 kalori.”

Merdol (2008) bu formül doğrultusunda çocukların üç yaşında iken 1400 kaloriye, 4 yaşında iken 1500 kaloriye, 5 yaşında 1600 kaloriye ve 6 yaşında iken ise 1700 kaloriye ihtiyaç duyduğunu belirtmektedir. Okul öncesi dönemde çocukların alması gereken günlük besin gereksinimlerini karşılayacak besinler ve miktarları tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Üç-Altı Yaş Çocukların Günlük Besin Öğeleri Gereksinimi Karşılayacak Besin Miktarları

Besin Grupları	Besinler	3-6 yaş için ortalama gram/gün
1. Grup: Süt ve benzeri	Süt, yoğurt, Peynir	600 30
2. Grup: Et ve benzeri	Et Ya da kuru baklagiller Yumurta	120 60 50(bir adet)
3. Grup: Sebzeler ve meyveler	Yeşil ve Sarı Diğer	100 200
4. Grup: Ekmek ve Tahıllar	Ekmek Pirinç ya da makarna	100 50

Kaynak: Merdol, 2008.

Okullarda iyi beslenme sağlanabilmesi menünün dengeli olarak planlanması ile doğru orantılı olacaktır. Menü planlanırken yeterli, dengeli, kalori (enerji) kontrolü, besin yoğunluğu, ölçülü, çeşitlilik göstermesine özen gösterilmesi gerekliliği uzmanlarca vurgulanmaktadır (Arlı, Şanlıer, Küçükkömürler, Yaman. 2003). Ancak günümüzde okul öncesi eğitim kurumlarından anaokullarında beslenme listelerinin uzman kişiler değil öğretmenler tarafından hazırlandığı bilinmektedir. Bunun yanı sıra ilkokul ve ortaokul gibi okulların bünyesinde bulunan anasınıflarında ise çocukların beslenmelerini ailelerin sağladığı yani evden getirdikleri görülmektedir. Bunlara karşın; MEB (2016) okul beslenme hizmetleri alanında çocuklarda süt ve üzüm gibi faydalı besin kaynaklarının tüketimini “Okul Sütü” ve “Okul Üzüümü” programları doğrultusunda okullara bu besinleri sağlayarak desteklemektedir.

Okul Sütü Programı. MEB, Sağlık Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Ulusal Süt Konseyi iş birliğiyle 2011-2012 eğitim öğretim yılından itibaren okullara 3 gün (Pazartesi, Çarşamba, Cuma) süt gönderilerek sürdürülen Okul Sütü Programı’nın hedefi öğrencilere süt içme alışkanlığı kazandırmaktır (MEB ve Sağlık Bakanlığı, 2016).

Okul Üzüümü Programı. MEB, Sağlık Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından 2014-2015 eğitim öğretim yılından itibaren okullara haftada 1 gün (Perşembe) okul üzümü gönderilerek yürütülen programın amacı öğrencilere sağlıklı ara öğünleri tanıtmaya ve tüketme alışkanlığı kazandırmaktır (TEGM, 2016).

1.1.5.1.5. Okul Temizlik Hizmetleri

Bireyin sağlığının korunmasında yaşadığı çevrenin temizliği de göz ardı edilemeyecek bir unsurdur. TEGM (2016) çocukların bulunduğu yerlerin temizlik niteliğinin, çocuğun hayatında kazanacağı temizlik ile ilgili tutum ve davranışlarının belirleyicisi olacağını vurgulamaktadır. Bu anlamda okul sürecinde çocuk sağlığının okul temizliği ile bağlantılı olacağını belirtilmektedir. Okul binası ve yeri, fiziksel şartları, toplumsal çevresi, oyun alanları, su şartları, çöplerin korunması, tuvaletlerin yeterliliği, mutfak ve yemekhane hijyeni, ısı, havalandırma, ışık alma koşulları, sınıfların büyüklüğü ve sınıflardaki eşyalar gibi boyutlar okul çevre sağlığını oluşturmaktadır (MEGEP, 2013). Baran, Yılmaz ve Yıldırım (2007) çocuğun biyolojik gereksinimini uygun koşullarda uyuma, sağlıklı beslenme, temizlik ve bakımının sağlanması diğer bir deyişle sağlıklı ve uygun bir çevrede bulunma, büyüme ve gelişme ihtiyacı olarak özetlemektedirler.

Okullarda temizlik şartlarının okulun her alanında sağlanması önem arz etmektedir. TEGM (2016) okullarda temizlik hizmetlerinin genel olarak; günlük temizlik denetim kontrol çizelgesine işlenmesi, lavabo, sabunluk, ayna, ve el kurutucu gibi ekipmanların güvenliği tehlikeye atmayacak koşulda sabit şekilde korunması, tuvalet ve lavabo gibi sık kullanılan yerlerin günde en az 4 kez temizliğinin yapılması, her 15 günde bir okul alanlarında derinlemesine olacak şekilde genel temizliği yapılması, yılda üç kez olarak veya gereken diğer zamanlarda okulun ilaçlanması, tuvaletlerde elektrikli kurutucu ve kâğıt havlu gibi ekipmanların, sıvı sabun/köpük, tuvalet kâğıdı bulundurulması, çöp kovalarına poşet yerleştirilmesi, tuvalet kabinleri içindeki musluk ve sifonların çalışması ve çocuklara temizlik ve hijyen uygulamaları konusunda eğitim verilmesi ilkelerinin sağlanmasına bağlamaktadır.

Çocukların sağlığının korunmasında için okulun iç mekanlarında ve çevresinde sağlığın geliştirilmesi çalışmaları çok önemlidir. Millî Eğitim Bakanlığı okullarda çocukların temizlik şartlarının sağlanmasına yönelik “Okullardaki Ortak Kullanım Alanlarının Hijyeni” genelgesiyle okullarda öğrencilerin sağlık durumlarının belirlenmesi, korunması ve daha yüksek seviyelere ulaşacak şekilde geliştirilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca bu genelge ile koruyucu önlemlere okul binalarındaki ve çevre kaynaklı olumsuz fiziksel şartlarının giderilmesi de amaçlanmıştır (MEB, 2016).

Beyaz Bayrak Projesi. “Temiz okul, sağlıklı okul” sloganıyla okulların temizlik ve hijyen alanlarında teşvik edilmesi ve okul sağlığının daha iyi seviyelere çıkarılması amaçlanan bu proje 2006 yılından itibaren Sağlık Bakanlığının iş birliği ile sürdürülen sertifika programıdır (MEB, 2016a). Bu program doğrultusunda okullara “Beyaz Bayrak Denetim Formu” uygulanacak ve formda belirtilmiş olan okul bölümleri 100 puan üzerinden değerlendirilecek ve 90 üstü alan okullara iki yıl geçerli olacak okulun sağlıklı ve temiz olduğunu belirten beyaz bayrak belgesi ve bunu simgeleyen pirinç levha verilecektir (Erol, 2009).

1.1.5.2. Okulda Öğrenci Güvenliği

Çocukların okulda güvenliklerinin sağlanması en tabii haklarından olduğu bilinmektedir. Bu anlamda okulların sağlaması gereken güvenlik standartlarının olması gerekir. Başaran ve Çinkır (2013) okulda güvenlik kavramını okul binasının, öğrencilerin

can ve mal güvenliğini sağlayabilecek nitelikte olması şeklinde açıklamışlardır. Işık (2004) okul güvenliği boyutlarını; çocuğun arkadaşlarından karşılaşabileceği şiddet vakalarına, tabii afetlere, sağlık ve temizliğe dair ve istismara karşı güvenlik olarak sıralamıştır. Okulda öğrenci güvenliğinin sağlanmasına dair birçok etmen olduğu görülmektedir.

Bu bölümde okul güvenliği boyutları; (1) Okulda Fiziki Güvenlik, (2) Okul Yakın Çevresinin Güvenliği, (3) Acil ve Riskli Durumlarda Güvenlik, (4) Taşınabilir Eğitim Hizmetleri başlıkları altında incelenmiştir.

1.1.5.2.1. Okulda Fiziki Güvenlik

Okul ortamı çocuğun evinden sonra en çok zaman geçirdiği yer olması bakımından fiziki güvenlik şartlarının çocuğa koruyucu bir ortam sağlaması önemlidir. Güvenli bir okulun korku ve şiddetten ve kaygıdan arındırılmış bir ortama sahip olması gerektiği açıklanmaktadır (Mabie, 2003). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramına göre, insanın ilk olarak hava, su, yemek gibi yaşamını sürdürmesi için zorunlu fiziksel ihtiyaçları karşılanmalıdır. Fiziksel ihtiyaçları karşılandıktan sonra insanın ikinci olarak güvenli ortam ihtiyacı ortaya çıkmaktadır (McLeod, 2007). Bu anlamda okul ortamında çocuğun kendini güvende hissetmesi gayet insani bir gereksinim olarak görülebilir. Balcı (1988) etkili bir okulun; düzenli, güvenli, temiz ve uygun ve destekçi olmasıyla temel amaçlarının gerçekleştirilebileceğini belirtmiştir. Dunn (1999), okul güvenliğini öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebildikleri, öğrenme ortamında öğretmen ve diğer görevlilerin onlara destek olabildikleri ve kendilerini tehlikeden ve korkudan uzak, güvende hissetmeleri olarak tanımlamaktadır. Bu bilgiler doğrultusunda okulda güvenli hem çocuklar hem öğretmenler hem de çalışanlar için ortak sağlanması gereken bireyin en temel ihtiyaçlarından olarak açıklanabilir.

Okul öncesi eğitim kurumları olarak anaokullarının genel olarak 2 katlı olduğu, bunun yanında anasınıflarının ilköğretim, ortaokul gibi okulların giriş katlarında ayrı bir bölümde bulunduğu görülmektedir. Zembat (2001), iyi bir okul öncesi eğitim kurumunun hedeflerini gerçekleştirebilmede ve çocukların güvenliğini sağlamada tek veya iki katlı müstakil bir bina olması daha uygun olduğunu belirtmiştir (Akt. Ted, 2007). Baran, Yılmaz ve Yıldırım (2007) eğitim kurumlarının fiziksel açıdan düzenlenmesi ve donanım özellikleri bakımından çocukların sağlık ve güvenlik ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde olmalı ve ölüm, yaralanma, yanma, zehirlenme, kırık – çıkık gibi sonuçlara yol açabilecek

kazaların risklerini en aza indirgeyecek şekilde tasarlanması gerektiğini vurgulamaktadır. AÇEV (2013) güvenliğin sağlanmasında önemli etkenlerden biri de kalabalık olmayan sınıflar olduğunu ve bu sınıflarda öğretmenlerin öğrencilerle de daha sağlıklı iletişim kurabileceğini vurgulamıştır.

Ana sınıfları farklı türdeki okulların bünyesinde bulundukları için farklı güvenlik önlemleri gerekebilir. TEGM (2016) ilkokul, ortaokul gibi bünyelerinde farklı yaştan ve farklı gelişim özelliklerinden çocukları bulunduran kurumların bu duruma daha dikkatli yaklaşması gerektiğini ifade etmiştir. Bunun yanı sıra, olası risklerin okul yönetimince analiz edilerek emniyet önlemlerinin arttırılabileceğini ve bu sayede okul içinde gerekli fiziksel güvenliğin mümkün olan en üst seviyeye çıkarılmasının mümkün olabileceğini belirtmiştir.

Okullarda güvenliğin arttırılması ve yasal bir düzen getirilmesi güvenliğin yaygınlaştırılması bakımından faydalıdır. Okullarda güvenliğin sağlanmasına yönelik, MEB'in İçişleri Bakanlığı ile okullarda güvenli eğitim ortamlarını arttırmak adına "Okullarda Güvenli Ortamın Sağlanmasına Yönelik Koruyucu ve Önleyici Tedbirlerin Arttırılmasına İlişkin İş birliği Protokolü" 2007 yılından itibaren uygulanmaktadır. Okullarda güvenli eğitim ortamının sağlanması ve mevcut durumun korunmasına ilişkin bu protokolün amacı koruyucu ve önleyici rehberlik kapsamında güvenli eğitim ortamlarının oluşturulması, olası şiddet olaylarının önüne geçilmesidir (Erol, 2009).

1.1.5.2.2. Okul Yakın Çevresinin Güvenliği

Okulların bulundukları yer itibarıyla dışarıdan gelebilecek tehlikelere açık olma durumu da farklılık göstermektedir. MEB (2013) okul öncesi eğitim kurumlarının yeri ile ilgili olarak kolayca ulaşılabilir bir bölgede olması gerektiğini belirtmiştir. Okul öncesi eğitim kurumları için olası uygun yer tespit edilmesi olumlu çevre koşulları ve güvenli çevre olarak iki ana özelliğe ayrılmıştır. Güvenli çevre okul binasının trafik, tehlikeli endüstri ve kirli alanlarından uzak, doğayla iç içe olduğu bir mekân olarak tanımlanmıştır. Okul öncesi eğitim kurumları binasının okullar, müzeler, parklar, kütüphaneler, sağlık kuruluşları, çeşitli dükkânlar (kasap, manav, market vb.) gibi olumlu bir çevrede bulunması gerektiği açıklanmıştır. Okulların arsa ve arazi işleri ile ilgili yasa (md. 61), hangi türde olursa olsun okul binalarının kahve, bar, meyhane ve elektronik oyun merkezlerinden ve alkollü içki satışının yapıldığı yerlerden en az yüz metre uzak bir

alandaki bulunması şartını belirtmekle beraber turizm bölgelerinde ve okulun tatil olduğu dönemlerde bu şartın aranmadığı da vurgulanmıştır (MEB, 2003).

Yine de kalabalık nüfus ve uygun şartların olmayışı nedeniyle okulların trafiğin en yoğun olduğu ve çocuklara okula gidiş gelişte zarar verebilecek kuruluşların (kahvehane, elektronik oyun merkezi vb.) çevresinde bulunduğu görülmektedir. Bu hususta TEGM (2016) okulların bulunduğu çevrede çocukların ve okul çalışanlarının güvenliğine risk teşkil edebilecek fiziki unsurların belirlenmesi, incelenmesi ve bunlara bağlı olarak önlem alınması hususlarında okul yönetimine görev tanımlamıştır. Okul yakın çevresindeki risklerin önlenmesine yönelik tedbirlere ek olarak çocukların, personelin ve velilerin bu riskleri fark etmeleri ve kendilerini korumaları için bilinçlendirilmesi de vurgulanmıştır.

1.1.5.2.3. Acil ve Riskli Durumlarda Güvenlik

Okul öncesi dönemde çocuklar çevrelerini kavrama ve merak duygusuyla hareket ettiklerinden çocukların bulunduğu ortamlarda riskli durumların özenle saptanmış olması gerekir. Tüm okullarda bir kriz anında riskleri azaltacak, önleyecek, hazır hale getirecek ve engelleyecek organize ve sistematik bir acil durum operasyon planı bulunması gerekliliği vurgulanmaktadır (Healthy Children, 2015). Melita'ya göre (2016) bir kriz durumuyla karşılaşıldığında ne yapacağını bilmek sakinlik ve kaos, cesaret ve korku, yaşam ve ölüm arasındaki fark olabilir. Okullar ve çevreleri, büyükten küçüğe krizleri aşmada çocukları ve personeli kazalardan uzak tutmak, öğretmek ve öğrenmeye hazır etmek için hazır durumda olmalıdır. Tok (2011) kaza riski oluşturacak durum ve şartlara karşı önceden gereken önlemlerin alınması gerektiğini belirtmiştir. Okullarda oyun araçlarının sağlamlığının düzenli olarak kontrol edilmesi, kaza yaşanabilecek durumların ortadan kaldırılması ve sık sık bakım ve onarımlarının yapılması gerektiği açıklanmaktadır (Demiriz, Karadağ ve Ulutaş, 2003). Amerikan Pediatri Akademisi (2005) okul öncesinde kalite göstergeleri olarak altı temel göstergeden ikisini; acil durum uygulamaları ve kazalardan korunma unsurları olarak belirtmiştir (Ünüvar, 2011). Baran, Yılmaz ve Yıldırım'a (2007) göre anaokulları binaları çocukların enerjilerini harcayabileceği ve rahat hareket edebileceği ve bu hareketleri kısıtlamamakla beraber tehlike oluşturmayacak şekilde tek katlı yapılmalıdır.

Çocuklar oldukça aktiftir ve bu durumun kazalara ve yaralanmalara yol açacağı inancı yaygındır. Oysa çocukların sağlıklı büyüebilmeleri ve gelişebilmeleri için makul

düzeyde risk almaları gerekir (Little ve Wyver, 2008). MEB (2013) okul öncesi eğitim programında öz bakım becerileri başlığı altında çocukların tehlikeli olan durumlarda ve kaza anında kendilerini korumayı öğrenme hedefini (kazanım 7) açıklamaları olarak ana güvenlik kurallarına ek olarak gereken şartlar altında da olası güvenlik kurallarının ele alınması olarak belirtilmiştir. Bu duruma çocukların arabada ön koltukta oturmaması, emniyet kemeri takılması, arabada camdan sarkmama, kibritle oynamama, ocak gibi yanıcı ve bıçak veya makas gibi kesici aletlerden uzak durma, küçük nesnelerin ağza, buruna veya kulağa sokulmaması, tanınmayan kişilerden uzaklaşma ve onlardan yiyecek/içecek almama ve TV karşısında veya bilgisayarla uzun zaman geçirmeme örnekleri sunulmuştur. Sadece acil durumlarda aranabileceği vurgulanarak çocuklara öğretilmesi gereken telefon numaralarının (anne ve babanın, polis, jandarma, acil yardım, yangın, orman yangını) önemi de vurgulanmıştır.

TEGM (2015) acil ve riskli durumları okula, çevresine ve okulun içinde bulunduğu topluma tesir eden, çocukları, okul çalışanlarını, ailelerini ve okulun içinde bulunduğu toplumu olumsuz etkileyen veya etkileyebilecek olan her türlü afet, acil ve olağanüstü haller olarak tanımlamaktadır. Bu durumlarda okulun etkin karar alma ve inisiyatif kullanma yetkinliği çok önemli görülmekle birlikte bu tür olağanüstü durumlar için okula yasal zorunluluk tanınmıştır. Afet ve acil durumlara dair mevzuat uyarınca MEB, olası tehlike veya yardım şartlarında okulları kullandırmakla yükümlüdür. Bakanlar kurulunun kararı (31 Ocak 1991 tarih ve 91/1434 sayılı) ile okullara getirilen bu yasal düzenleme, okullara olağanüstü durumlar için risklere göre planlama ve hazırlıklar yapılması sorumluluğunu getirmiştir.

1.1.5.2.4. Taşımali Eğitim Hizmetleri

Çocuklar günün büyük bir kısmını okulda geçirmektedirler ve bu süre içinde güvenlik önlemlerinin en iyi düzeyde tutulması kadar okul ile ev arasındaki ulaşım da bu önlemlerin alınması önemlidir. Erol'a (2009) göre, çocukların servis ile ulaşımalarının sağlandığı süreçte güvenlik kontrollerinin tamamıyla sağlanamadığından çeşitli güvenlik sorunları yaşanabilmektedir. Okul güvenliği, çocuğun okula gitme amacıyla evden ayrılması itibarıyla başlayarak eve tekrar ulaşımına kadar olan zaman ve aşamalar olarak açıklanmaktadır (TEGM, 2016). Işık (2004) taşımali eğitim yapan okullar için ev ile okul arasındaki güvenliğin daha önemli olduğunu belirtmiştir. Okul güvenliğini mekan

açısından incelemede okul ve sınıf içinde güvenliğin yanı sıra önemli bir ölçüt olarak okul ile ev arasında güvenlik şeklinde açıklamaktadır.

MEB (2014a), okul servis araçları hizmet yönetmeliği doğrultusunda okul öncesi dönem ve diğer öğrenci grupları için taşıma hizmetlerinin düzenli ve güvenli şartlara getirilmesini amaçlamış olup, taşıma yapacak gerçek veya tüzel kişilerin yeterlilik ve çalışma şartlarını belirleyerek denetim hizmetlerini açıklamıştır. Bu yönetmelikte servislerde çocukların kolayca erişebileceği cam ve pencerelerin sabit olması, servislerin iç düzeninde tehlike oluşturacak demir aksam gibi bölgelerin açıkta olmaması, varsa yaralanmaya sebep olmayacak şekilde yumuşak bir madde ile kaplanması güvenlik açısından vurgulanmıştır. Aynı zamanda servislerde araç içi düzeni sağlayan ve çocukların araca iniş ve binişlerinde yardımcı olan rehber personel bulundurma zorunluluğu getirilmiştir.

TEGM (2016), okul servislerinde çocukların inişi ve binişlerinde kontrollerin nöbetçi öğretmen tarafından nöbet defterine işlenmesini, oturma düzeni gibi ulaşım planlamalarının özel eğitim ihtiyacı olan çocukları da kapsamını ve bu planlamaların kayıtlı tutulmasını, koltuk düzeni gibi gerekli güvenlik önlemleri alınmasını ve velilere bu uygulamaların anlatılmasını da kapsayacak şekilde servis hizmeti hakkında toplantıların yapılmasının gerekliliğini taşımalı eğitim hizmetleri standart alanında vurgulamıştır.

1.1.6. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Okul Kazaları

Çocukların ailesinden ayrı en fazla zaman geçirdikleri okul öncesi eğitim kurumlarının sağlık ve güvenlik standartlarının oluşturulmasına rağmen ne yazık ki bu standartlarda yetersizlikler olduğu çeşitli haberlerde görülmektedir. Bu haberler incelendiğinde sağlık ile ilgili olaylarda sorunların gizlendiği ve göz ardı edildiği; güvenlikle ilgili olaylarda okul içi kullanım alanlarında alınması gereken önlemlerin ihmal edilmesi dolayısıyla olayların ölümle sonuçlandığının medyaya yansıdığı görülmektedir. Habertürk'ün (2010) haberine göre İstanbul Bahçelievler'de bir anaokulunda 6 yaşındaki Deniz Mahir Özbilen, arkadaşının 'Sen buraya çıkamazsın' sözleri üzerine çıktığı lavabonun kırılması sonucu ağır yaralanmıştır. Hastaneye kaldırılan küçük çocuk tedavi altına alınmıştır. Deniz Mahir Özbilen arkadaşlarıyla oyun oynadıklarını ve bu sırada lavaboya gittiklerini, bir arkadaşının lavaboya çıktığını ve onun buraya çıkamayacağını söylemesi üzerine lavaboya çıktığını ve lavabonun yıkıldığını

belirtmiştir. İzmir Çiğli'de Özel Amerikan Kültür Derneği Kids Anaokulu'nda hizmetli olarak çalışan bir çocuk annesi Selda Ergün, bahçedeki mermer çeşmenin lavabosunda perde yıkarken mermer başlığın üstüne düşmesi sonucu feci şekilde can vermiştir. Bu olayda ne yazık ki anaokulu öğrencilerinin de bu çeşmeyi kullandıkları belirtilmiştir. Görgü tanıkları ve bazı velilerin ifadesine göre lavabonun üzerinde yer alan mermer bloğun duvara sabitlenmemiştir (SABAH, 2010). CNN Türk'ün haberine göre İstanbul Maltepe'de (2010) bir ilköğretim okulu ana sınıfında Efe Boz adlı bir öğrencinin yaşamı kırılarak düşen lavabonun altında ezilmesiyle son bulmuştur. Muğla'nın Dalaman İlçesi'nde, 5 yaşındaki Dağlar Dağlaroğlu adında anasınıfı öğrencisi, kendisini eve getiren servisin altında kalarak yaşamını yitirmiştir (AKŞAM, 2013). Hürriyet'in (2013) haberine göre ise Denizli'de dört yaşındaki Arif Arda Tezcan, anaokulunun içindeki oyun parkında oynadığı sırada kaydıraktan düşerek boynunun kırılması sonucunda yaşamını yitirmiştir. Tüm bu acı olayların yaşanması Milli Eğitim Bakanlığını harekete geçirerek okul güvenliği için genelge yayınlanmış olup yazılı basında "Efe Genelgesi" olarak bilinmektedir. MEB'in yayımladığı 2014 tarihli İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) genelgesi ile yürütülecek çalışmalar açıklanmıştır. Bu genelge ile öğrencilerle beraber öğretmen ve diğer çalışanların sağlık ve güvenliği için 81 ildeki Bakanlık binaları, okul ve kurumlara ait binaların uygun fiziki şartları taşıyıp taşımadığının incelenmesi ve okullarda iş güvenliği uzmanı bulundurulması amaçlanmıştır. Genelgeye (MEB, 2014b) göre il milli eğitim müdürlüklerinde en az bir İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi (İSGB) oluşturulması ve bu birimin denetim yapacağı belirtilmiştir. Ayrıca 50 kişiden fazla çalışanı olan okullarda ise İSG kurulları oluşturulması ve temel anlamda öğrenci ve çalışanların bilgilendirilmesi esas alınmıştır.

Çocuklar okulda, sınıfta, koridorda, oyun alanlarında pek çok tehlikeyle karşı karşıyadırlar. Ayvaz ve arkadaşlarına göre (2003) gerçekte okulda öğrencilerin gün boyu yaptığı aktivitelerin çoğu gözlenebilen ve denetlenebilen davranışlardır. Bu sebeple okulda meydana gelen kazalara dair gereken bilgiler toplanmalı, bu bilgiler ışığında gereken planlama ve düzenleme belirlenmelidir. Eğer olası risklere karşı gereken koruma sağlanırsa, kaza riskleri azaltılabileceği gibi önlenilebilecektir. Bu anlamda okul yönetimlerine hayati bir görev düşmektedir. Byard (2000) okul yönetiminin, okul içerisinde, bahçesinde ve öğrencilerin okula ulaşımının sağlandığı servislerde meydana gelebilecek her türlü tehlike, risk ve olası yaralanmalardan öğrencilerini koruma ve bu alanlarda güvenliği sağlamakla sorumlu olduğunu belirtmiştir (Akt. Altuntaş vd. 2013).

Gür ve Yıldız (2009) gereken tedbirlerin alınmasıyla birlikte çocukların da olası risklere karşı eğitilmesi, güvenlik önlemlerini almaları için gereken bilgilerin verilmesiyle güvenli davranış bilinçleri gelişeceğini ve birçok kaza ve ölümün önlenebileceğini vurgulamışlardır.

Çocukların sağlık ve güvenliklerinin çeşitli yasal düzenlemelerle güvence altına alınması çocukların bu dönemde korunmaya muhtaç olduğu gerçeği temellidir. Çınar (2004) 0-6 yaş arası çocukların kendilerini kaza durumunda koruyabilecek gelişimsel özelliğe yeterince sahip olmadıklarını ve kaza anında korunmada yetişkinin birinin yardımına gereksinim duyduklarını ifade etmiştir. Tok (2011) okul öncesi dönemde çocuğun merak duygusunun yüksek olmasından incelemek istediği şeylere dokunmak isteyeceğini ancak bu merakın fiziksel olarak yeterli şekilde düzenlenmemiş bir ortamda çocuklar için risk oluşturacağını belirtmiştir. Bu sebeple kaza riski oluşturacak durumların tespiti ve olası risk durumlarına karşı gereken önlem alınması gereklidir. Çevik (2007) Türkiye’de çocuk kazaları ile ilgili araştırmaların ev kazaları ile sınırlı kaldığını, araştırmaların hastane kayıtları doğrultusunda yürütüldüğü için küçük kazalar ve okul kazalarının yeterli düzeyde değerlendirilemediğini belirtmiştir. Eraslan’ın (2007) araştırmasına göre her sene yaş altında milyondan fazla çocuk kaza geçirmekte ve yaralanmaktadır. Bu kazaların %10 ile %25’i okul veya okul civarında meydana gelmektedir. Erkal ve Yertutan (2012) tarafından 600 anne ve baba ile yapılan bir araştırmada ebeveynlerin kaza sonucunda %63,2’si okul idaresince hiçbir önlem alınmadığını, %31,5’inin geçici, %5,3’ünün ise sürekli tedbir alındığını kaydetmişlerdir. Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuk sağlığı ve güvenliği ile okul kazalarının birebir ilgisi de öğretmenler olduğundan bu konularda eğitim almaları önemlidir. Dinçer, Atakurt ve Şimşek (2000) tarafından Ankara’daki on iki resmi ve sekiz özel okul öncesi eğitim kurumunda çalışan 138 okul öncesi öğretmeni ile ilk yardım konusuna ilişkin bilgilerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, %62,3’ünün ilk yardım eğitimi almadığı belirlenmiştir.

Kazalar çocuğun sağlığını fiziksel, psikolojik ve sosyal açılardan etkileyerek, yaralanma gibi durumlara sebep olabilmekle birlikte ölümle dahi sonuçlanabilmektedir. Bu sebeple çocukların korunması ilkesine bağlı olarak kazaların çocukluk döneminde olanları üzerinde durulması gereken toplumsal bir sağlık sorunu olarak düşünülmelidir. Toplumsal gelişmenin en temel şartlarından olarak gelecek nesillerin sağlıklı olması istenmesine rağmen, ülkemizde sağlıkla ilgili olumsuz faktörlerden en çok etkilenen

kişilerin çocuklar olduğu görülmektedir (Turan vd, 2010). Erkal ve Yertutan'a (2012) kaza kayıt sistemi oluşturulabilir. Türkiye genelinde yapılacak kapsamlı bir çalışma ile okul kazalarının tanınması sağlanabilir. Kaza kayıt sistemi oluşturularak kazalar, türleri, nedenleri, yerleri, kazayı geçiren kişiler gibi bilgilerin bu sisteme girilmesi yararlı olacaktır. Bu sayede okul kazalarına ilişkin veri tabanı oluşturulacak ve okul kazalarını önleyici program ve çalışmalar geliştirilmesi önerilebilir.

Okul öncesi dönemde çocuğun korunması ilkesine bağlı olarak sağlık ve güvenlik standartlarının sağlanması elzemdir. Ancak bu standartların sağlanmasında yeterince çalışma yapılmadığı ve karşılanma oranlarının düşük olduğu gözlenmiştir. Çocukların sağlık ve güvenliğini güvence altına alan standartların uygulanma düzeyleri okullarda kaza riskinin belirleyicisi olacaktır. Her ne kadar insan hayatının tamamen kazalardan korunması mümkün olmasa da sağlık ve güvenlik standartları açısından kaynaklı kazaların yaşanması engellenmelidir. Bu anlamda okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenci sağlığı ve güvenliği standartlarının karşılanmasında eksiklik olduğu ve bu nedenlerden dolayı okullarda çeşitli kazaların yaşandığı görüldüğünden bu alanda araştırma yapılması önemlidir. Bu araştırmanın problemini okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenci sağlığı ve güvenliği uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı standartlarına uygunluğunun belirlenmesi oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Araştırmanın amacı, Ankara ili sınırları içinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi anaokulları ile anasınıflarında öğrenci sağlığı ve güvenliği uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı standartlarına uygunluğu hakkında yönetici ve öğretmenlerin görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1) Okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenci sağlığı ve güvenliği uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı standartlarına uygunluğuna ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri nasıldır?
- 2) Okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenci sağlığı ve güvenliği uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı standartlarına uygunluğu okul türü, görev ve ilçe değişkenlerine göre;
 - a. Öğrenci Sağlığı
 - i. Kişisel Rehberlik Ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri

- ii. Okul Ve Yakın Çevresinde Risk Faktörlerini Önlemeye Yönelik Çalışmalar
- iii. Okul Sağlık Hizmetleri
- iv. Okul Beslenme Hizmetleri
- v. Okul Temizlik Hizmetleri
- b. Öğrenci Güvenliği
 - i. Okulda Fiziki Güvenlik
 - ii. Okul Yakın Çevresinin Güvenliği
 - iii. Acil Ve Riskli Durumlarda Güvenlik
 - iv. Taşımalı Eğitim Hizmetleri boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 3) Okul öncesi eğitim kurumlarında kayda geçmeyen ancak her an yaşanabilen çocukların sağlık ve güvenliklerini tehdit eden kazalar, nedenleri ve önleme stratejileri nelerdir?

1.3. Önem

Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanmakta olan programlar ve çocuğa sunulan ortam şartları çocukların yaş ve gelişim özelliklerini destekleyici nitelikte olduğu takdirde çocukların hayatı keşfetmelerinde rehberlik görevi taşıyabilecektir. Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklara sağlanan ortamların, öğrenmeyi destekleyici olması bu bakımdan çok önemlidir. Bu bağlamda, okul öncesi dönemde verilen eğitimin çocukların yaşamını yönlendirdiği düşünülerek, olumlu davranışlar kazanabilecekleri sağlıklı ve güvenli bir ortamın yaratılması esas olmalıdır. Aynı zamanda bireyin yaşamının ilk yıllarını geçirdiği okul öncesi eğitim kurumlarında sağlık ve güvenlik kontrollerinin aksatılmaması da esas olmalıdır. Buna bağlı olarak, toplumumuzda sorunlu okul olarak görülme durumundan çekinmeden herhangi olumsuz bir vakada önlem alınarak çocukların birincil ihtiyaçları olan sağlık ve güvenlik hakları korunmalıdır. Tüm bunların yanı sıra sağlık ve güvenlik ihtiyacının bireyin yaşamında zaruri olarak karşılanması gerektiği kabul edilerek olayların ölümle dahi sonuçlanabileceği göz önüne alınmalıdır. Bu bakımdan okul öncesi eğitim kurumlarında sağlık ve güvenlik standartlarında açık olmasına rağmen sorunları göz ardı etmek, ilgili çözümlerin üretilmesi ve gerekli önlemlerin alınması hususlarını ertelemekten öteye gidemez.

Literatür incelendiğinde, Türkiye’de okulöncesi eğitim kurumları için belirlenen sağlık ve güvenlik standartları tanımlanmaktadır. Ancak bu standartların okullarda uygulanma düzeyi ile ilgili yeterli araştırmaya rastlanılmamıştır. Çalışmalar daha çok okulların fiziki ortamlarının değerlendirilmesi ve öğrenmeye etkileri ile sınırlı kalmış olup okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenci sağlığı ve güvenliği uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı standartlarına uygunluğuna ilişkin derinlemesine bir araştırma bulunmamaktadır. Bu bağlamda okul öncesi eğitim kurumlarının mevcut olan sağlık ve güvenlik durumlarının ortaya koyulması önem arz etmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma, 2016-2017 eğitim öğretim yılında örnekleme alınan Ankara ili merkez ilçelerinde (Altındağ, Çankaya, Gölbaşı, Etimesgut, Keçiören, Mamak, Yenimahalle, Sincan, Pursaklar) anaokulları ve bünyesinde anasınıfları bulunan okulların müdürleri ve öğretmenlerin görüşleri ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim Kurumu. Okul öncesi eğitim dönemindeki çocuklara eğitim veren anaokulu, ana sınıfı ve uygulama sınıflarıdır.

Anaokulu. 36-66 aylık çocuklara eğitim amacıyla açılan okuldur.

Ana sınıfı. 48-66 aylık çocukların eğitimi amacıyla örgün ve yaygın eğitim kurumları bünyesinde açılan sınıftır.

Okul sağlığı. Öğrencilerin sağlığının değerlendirilmesi, geliştirilmesi, sağlıklı okul yaşamının sağlanması ve sürdürülmesi, öğrenciye ve dolayısıyla topluma sağlık eğitiminin verilmesi için yapılan çalışmaların tümüdür.

Okul güvenliği. Öğrencilerin, kendilerini fiziksel, psikolojik ve duygusal bakımdan özgür hissetmeleridir.

BÖLÜM II

2. YÖNTEM

Bu başlık altında araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama araçlarının geliştirilmesi, verilerin analizine dair bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenci sağlığı ve güvenliği uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı standartlarına uygunluğunu incelemek amacıyla yapılan bu araştırma nicel ve nitel yöntemlerin kullanıldığı karma araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2004). Karma araştırma Creswell (2014) tarafından nitel ve nicel yöntemlerin karması şeklinde bir yaklaşım olarak açıklanmaktadır. Araştırmanın nicel boyutunda araştırmacı tarafından geliştirilmiş ölçek yardımıyla öğrenci sağlığı ve güvenliği uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı standartlarına uygunluğuna ilişkin öğretmen ve yönetici görüşlerinin belirlenmesine yönelik nicel veriler toplanmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda ise görüşme yoluyla öğretmenlerin okul kazaları nedenleri ile önleme stratejilerinin betimlenmesine ilişkin görüşlerine yönelik nitel veriler toplanmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın hedef evrenini, 2016 – 2017 eğitim öğretim yılında Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde dokuz merkez ilçede (Altındağ, Çankaya, Gölbaşı, Etimesgut, Keçiören, Mamak, Yenimahalle, Sincan, Pirsaklar) anaokulları ile bünyesinde anasınıfı bulunduran okul müdürleri ve okul öncesi öğretmenleri oluşturmuştur.

2016 – 2017 eğitim-öğretim yılı Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü internet sitesinden alınan verilere göre, Ankara ili merkez ilçelerindeki bağımsız anaokulları ile bünyesinde anasınıfı bulunduran okullar ve bu okullarda görev yapan okul müdürleri ile okul öncesi öğretmeni sayıları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

İlçelere Göre Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Bağımsız Anaokulları ile Bünyesinde Anasınıfı Bulunduran Okullar ve Bu Okullarda Görev Yapan Müdür ve Okul Öncesi Öğretmen Sayıları

İlçeler	Anaokulu ve Anasınıfı Bulunan Okulların Toplam Müdür Sayısı	Örnekleme Alınan Müdür Sayısı	Toplam Öğretmen Sayısı	Örnekleme Alınan Öğretmen Sayısı
1. Altındağ	79	28	257	30
2. Çankaya	134	48	526	62
3. Etimesgut	69	24	372	44
4. Gölbaşı	35	12	114	14
5. Keçiören	104	37	522	62
6. Mamak	98	35	302	36
7. Pursaklar	15	5	57	7
8. Sincan	72	26	327	39
9. Yenimahalle	90	32	368	44
Toplam	696	247	2845	338

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, 2017.

Araştırma evreninin büyük olması (okul öncesi öğretmen sayısı: 2845; okul müdür sayısı:696) nedeniyle evreni temsil edebileceği varsayılan büyüklükte bir örneklem üzerinde çalışılmıştır. Araştırmanın hedef evrenini temsil edecek örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde araştırmanın evreni $\alpha = .05$ anlamlılık düzeyinde 696 kul müdürünü 247 müdürün ve 2845 okul öncesi öğretmenini 338 öğretmenin temsil edebileceği varsayılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2004). Ölçeklerin geri dönmeme ihtimaline karşı toplam 550 ölçek dağıtılmış geri dönen 515 ölçekten 475'nin veri girişine uygun olduğu görülmüştür. Veri setinde yapılan uç değer analizi sonucunda araştırmada 318 katılımcının yer aldığı görülmüştür. Araştırmada basit seçkisiz örnekleme kullanılmıştır. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1

Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Değişkenler	Grup	N	%	Toplam
Görev	Yönetici	135	42,5	318
	Öğretmen	183	57,5	
Okul Türü	Anaokulu	173	54,4	318
	Ortaokul	30	9,4	
	Meslek ve Teknik Anadolu Lisesi	17	5,3	
	İlkokul	90	28,3	
	Özel Eğitim Anaokulu	5	1,6	
	İşitme Engelliler Okulu	3	,9	
İlçe	Altındağ	38	11,9	318
	Çankaya	54	17,0	
	Etimesgut	26	8,2	
	Gölbaşı	22	6,9	
	Keçiören	52	16,4	
	Mamak	37	11,6	
	Pursaklar	13	4,1	
	Sincan	42	13,2	
	Yenimahalle	34	10,7	

Çizelge 1 incelendiğinde katılımcıların 135'inin öğretmen, 183'ünün de yönetici olduğu görülmektedir. Okul türü incelendiğinde 173 kişi Anaokulunda, 30 kişi Ortaokulda, 17 kişi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde, 90 kişi İlkokulda, 5 kişi Özel Eğitim Anaokulunda, 3 kişi de İşitme Engelliler Okulunda görev yapmaktadır. İlçe bazında ise çalışmaya Altındağ'dan 38, Çankaya'dan, 54, Etimesgut'tan 26, Gölbaşı'ndan 22, Keçiören'den, Mamak'tan 37, Pursaklar'dan 13, Sincan'dan 42 ve Yenimahalle'den 34 kişi katılmıştır.

Araştırmanın nitel boyutunda, okul kazalarının nedenleri ile önleme stratejilerinin betimlenmesinde çeşitlilik arz eden durumlar arasında ortaklıkların var olup olmadığını belirlemek istendiğinden amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2004). Bu aşama Ankara ilindeki dokuz merkez ilçede 15 anaokulu ve 15 anasınıfından gönüllü bir öğretmen grubuyla gerçekleştirilmiştir.

2.3. Veriler ve Toplanması

Bu bölümde araştırmanın veri toplama araçlarının hazırlanması, geliştirilmesi, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları ile verilerin analizine dair bilgilere yer verilmiştir.

2.3.1. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi

Araştırmanın nicel boyutu kapsamında okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenci sağlığı ve güvenliği uygulamalarının MEB standartlarına uygunluğunu incelemek amacıyla MEB ile uluslararası literatürde standartlar incelenerek ölçek taslağı oluşturulmuştur. Okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenci sağlığı ve güvenliği uygulamalarının MEB standartlarına uygunluğunu ölçmek için tasarlanmış olan ölçek “Öğrenci Sağlığı” ve “Öğrenci Güvenliği” olmak üzere iki ana boyuttan oluşturulmuştur. Ölçek alt boyutları TEGM (2016) okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumlarına yönelik oluşturulan standartların açıklandığı kılavuz kitabındaki standartlar göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Öğrenci sağlığı alt boyutlarını; kişisel rehberlik ve psiko-sosyal destek hizmetleri, okul ve yakın çevresindeki risk faktörlerini önlemeye yönelik çalışmalar, sağlık, beslenme ile temizlik hizmetleri ve öğrenci güvenliği alt boyutlarını ise; fiziki güvenlik, okul yakın çevresinin güvenliği, acil ve riskli durumlarda güvenlik ile taşınmalı eğitim hizmetleri oluşturmuştur.

Geliştirilen ölçek öğretmen ve yöneticilere uygulanmak üzere üç bölümden oluşmuştur. Ölçek formlarının giriş bölümünde araştırmanın amacı ve ölçeğin doldurulmasına ilişkin bilgi notuna yer verilmiştir. Ölçeğin birinci bölümünde katılımcılara ilişkin bilgiler, ikinci bölümünde okul sağlığı, üçüncü bölümünde ise okul güvenliğine yönelik uygulamalara dair ifadeler yer almıştır.

Hazırlanan ölçek taslakları içerik ve kapsam geçerliliklerinin belirlenmesi için Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi öğretim üyelerinden ¹ altı uzman görüşü alınmış ve ölçekler alınan önerilere göre yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca ölçekte yer alan maddelerin açık ve anlaşılır olup olmadığını belirlemek amacıyla bir grup öğretmen ve yönetici görüşleri alınmıştır. Gelen görüşler doğrultusunda son şeklini alan ölçek öğrenci sağlığı ve güvenliği boyutlarında 34’er madde, toplamda 68 madde olarak katılımcılara uygulanmıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenci sağlığı ve güvenliği uygulamalarının MEB standartlarına uygunluğunu incelemek amacıyla hazırlanan ölçekte (EK B) likert tipi beşli derecelendirme kullanılmıştır. Bu derecelendirmeler “Hiçbir Zaman”, “Çok Nadir”, “Bazen/Ara Sıra”, “Çoğunlukla” ve “Her Zaman” seçeneklerinden oluşmuştur. Ölçekler geliştirildikten sonra Milli Eğitim Bakanlığından (EK A) izin alınarak pilot çalışması yapılmıştır. Ölçeklerin pilot çalışması, izin alınan

¹ Prof.Dr. Ali BALCI, Prof.Dr. Yasemin KEPENEKÇİ, Doç. Dr. Şakir ÇINKIR, Yard. Doç. Pelin TAŞKIN, Araş. Gör. Özge ERDEMLİ, Araş. Gör. Tuğba GÜNER DEMİR.

okullarda 150 katılımcıya uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Bu 150 kişi daha sonra asıl uygulamadan çıkarılmıştır.

Son hali verilen ölçek 575 katılımcıya elden uygulanmıştır. Ölçek geliştirme sürecinde uç değer analizi yapılmış ve uç değer olduğu tespit edilen 157 veri, veri setinden çıkarılmıştır. Daha sonra ölçeğin geçerliğini test etmek amacıyla 318 veri üzerinden her bir boyut için açıklayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. Öğrenci sağlığı ölçeğinin tüm alt boyutlarında öncelikle KMO ve Bartlett küresellik testi sonuçları incelenmiş; grup büyüklüğünün yeterli olduğu ve verilerin faktör analizine uygun olduğu görülerek (Karasar, 2005) AFA analizine devam edilmiştir. Analiz sonucunda her alt boyutun tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmüştür. Analiz sürecinde faktör yük değeri .35'in üzerinde olan maddeler alınmış, bu değerin altında kalan 23. ve 24. Maddeler ölçekten çıkarılmıştır. "Öğrenci Sağlığı Ölçeğindeki Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Analiz Sonuçları" Çizelge 2'de verilmiştir.

Çizelge 2.

Öğrenci Sağlığı Ölçeğindeki Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Analiz Sonuçları

Madde No	Kişisel Rehberlik ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
1.	Eğitim planlarında (aylık plan, günlük eğitim akışı, etkinlik planı) çocuğun kendini, başkalarını ve çevresini tanımasına yönelik etkinliklere yer verilir.	,540	,364
2.	Çocuklara yönelik psiko sosyal müdahale hizmetleri kapsamında koruma, önleme ve müdahale ile ilgili uygulamalar veya eğitimler düzenlenir.	,891	,766
3.	Velilere yönelik psiko sosyal müdahale hizmetleri kapsamında koruma, önleme ve müdahale ile ilgili uygulamalar veya eğitimler düzenlenir.	,864	,734
4.	Öğretmenler psiko sosyal müdahale hizmetleri kapsamında koruma, önleme ve müdahale ile ilgili eğitim alır.	,859	,729
Açıklanan Varyans: %64.26		KMO : .752	
Cronbach alfa katsayısı: .81		Bartlett Küresellik Testi : $\chi^2 = 514.869$; $P < .01$	

(devam ediyor)

Çizelge 2. (devam)

Öğrenci Sağlığı Ölçeğindeki Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Analiz Sonuçları

Madde No	Okul ve Yakın Çevresinde Risk Faktörlerini Önlemeye Yönelik Çalışmalar	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
5.	Riskli durumlarda iletişim kurulacak kişi/kurum ve kuruluşlar belirlenir.	,587	,458
6.	Risk altındaki çocukları belirlemek ve durumunu değerlendirmek üzere RİTA (Risk Takip Kurulu) toplanır.	,637	,508
7.	Çocuklara riskli yaşantıları (ihmal, istismar, şiddet, anne baba tutumları) önleme konularında eğitim verilir.	,826	,697
8.	Velilere riskli yaşantıları (ihmal, istismar, şiddet, anne baba tutumları) önleme konularında eğitim verilir.	,857	,754
9.	Personele riskli yaşantıları (ihmal, istismar, şiddet, anne baba tutumları) önleme konularında eğitim verilir.	,868	,775
10.	Şiddet ve istismarı önlemeye yönelik etkinlikler çocuklarla paylaşılır.	,719	,579
Açıklanan Varyans: % 57.29		KMO: .821	
Cronbach alfa katsayısı: .84		Bartlett Küresellik Testi : $\chi^2 = 812.584$; $P < .01$	
Madde No	Okul Sağlık Hizmetleri	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
11.	e-Okulda her çocuğun güncel kişisel sağlık bilgileri tutulur.	,523	,378
12.	Eğitim öğretim yılında koruyucu sağlık taramaları yapılır.	,731	,588
13.	Bulaşıcı hastalıkların okulda yayılmaması için gerekli tedbirler alınır.	,654	,502

(devam ediyor)

Çizelge 2. (devam)

Öğrenci Sağlığı Ölçeğindeki Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Analiz Sonuçları

14.	Tüm velilere koruyucu sağlık hizmeti eğitimi verilir.	,742	,612
15.	Çocuklara yönelik koruyucu sağlık eğitimi verilir.	,814	,675
16.	Personele yönelik koruyucu sağlık eğitim verilir.	,832	,711
Açıklanan Varyans: % 52.37 KMO: .758 Cronbach alfa katsayısı: .81 Bartlett Küresellik Testi : $\chi^2 = 726.781$; $P < .01$			
Madde No	Okul Beslenme Hizmetleri	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
17.	Okulda gıda hazırlayan yemekhane ve mutfak personeli hijyen eğitimlerine katılır.	,689	,545
18.	Hazırlanan gıdalardan alınan numuneler 72 saat korunur.	,727	,589
19.	Beslenme listeleri Sağlık Bakanlığı Beslenme Listelerine göre hazırlanır.	,826	,711
20.	Çocukların beslenmelerinde bireysel ihtiyaçlara ve alerjilere uygun düzenlemeler yapılır.	,649	,471
21.	Okulda hazırlanan yiyecek ve içecekler Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığının belirlediği koşullara uygun olarak hazırlanır.	,804	,670
22.	Okulda hazırlanan yiyecek ve içecekler Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığının belirlediği koşullara uygun olarak muhafaza edilir.	,625	,449
Açıklanan Varyans: % 52.43 KMO: .778 Cronbach alfa katsayısı: .80 Bartlett Küresellik Testi : $\chi^2 = 583.086$; $P < .01$			

(devam ediyor)

Çizelge 2. (devam)

Öğrenci Sağlığı Ölçeğindeki Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Analiz Sonuçları

Madde No	Okul Temizlik Hizmetleri	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
25.	Ayna, sabunluk, lavabo, el kurutucu ve etajer vb. eşyalar güvenliği sağlayacak şekilde sabit şekilde korunur.	,504	,435
26.	Günde en az 4 kez tuvaletlerin temizliği yapılır (kapı kolları, tuvalet kâğıdı vs.).	,534	,488
27.	Okulun her 15 günde bir periyodik genel temizliği yapılır (cam, dolap altları temizliği gibi)	,583	,555
28.	Yılda en az 3 ve gerekli olan diğer zamanlarda okulun ilaçlaması yapılır.	,475	,436
29.	Tuvaletlerde ellerin kurutulması için kâğıt havlu, elektrikli kurutucu gibi mekanizmalar bulundurulur.	,670	,564
30.	Tuvaletlerde tuvalet kâğıdı bulundurulur.	,745	,568
31.	Tuvaletlerde her musluk-lavaboda sürekli sıvı sabun/köpük bulundurulur.	,786	,591
32.	Tuvaletlerde her kabin içinde poşet yerleştirilmiş elle temas gerektirmeyen kapaklı çöp kutusu bulundurulur.	,781	,610
33.	Banyo/Tuvalet kabinleri içindeki musluklar ve sifonlar çalışır.	,805	,654
34.	Çocuklara temizlik ve hijyen uygulamaları konusunda eğitim verilir.	,668	,527
Açıklanan Varyans: % 44.30 KMO: .829			
Cronbach alfa katsayısı: .82 Bartlett Küresellik Testi : $\chi^2= 1338.043$; $P<.01$			

Çizelge 2’de görüldüğü gibi maddelerin faktör yük değerleri kişisel rehberlik ve psiko sosyal destek hizmetleri alt boyutunda .540 ile .891; okul ve yakın çevresinde risk faktörlerini önlemeye yönelik çalışmalar alt boyutunda .587 ile .868; okul sağlık hizmetleri boyutunda .523 ile .832; okul beslenme hizmetleri boyutunda .625 ile .826 ve okul temizlik hizmetleri boyutunda .475 ile .805 arasında değişmektedir. Boyutlara ilişkin madde toplam korelasyonları incelendiğinde tüm maddelerin madde toplam korelasyonlarının .35’in üzerinde olduğu görülmektedir. Boyutlara ilişkin açıklanan varyans ise sırasıyla %64.26, %57.29, %52.37, %52.43 ve % 44.30 olarak hesaplanmıştır.

Ölçeğin güvenirliği için her bir boyut için Cronbach alfa katsayısı hesaplanmış ve sırasıyla .81, .84, .81, .80 ve .82 olduğu görülmüştür.

Okulda öğrenci güvenliği ölçeğinin tüm alt boyutlarında öncelikle KMO ve Bartlett küresellik testi sonuçları incelenmiş; grup büyüklüğünün yeterli olduğu ve verilerin faktör analizine uygun olduğu görülerek (Karasar, 2005) AFA analizine devam edilmiştir. Analiz sonucunda her alt boyutun tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmüştür. Analiz sürecinde faktör yük değeri .35'in üzerinde olan maddeler alınmış, bu değerin altında kalan 1, 13, ve 30. maddeler ölçekten çıkarılmıştır. "Öğrenci Güvenliği Ölçeğindeki Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Analiz Sonuçları" Çizelge 3'te verilmiştir.

Çizelge 3.

Okulda Öğrenci Güvenliği Ölçeğindeki Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Analiz Sonuçları

Madde No	Okulda Fiziki Güvenlik	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
2.	Okul giriş alanındaki vestiyerler duvara sabit durumda tutulur.	,416	,352
3.	Bina içinde uyarı ve yönlendirme levhaları asılı durumda bulundurulur.	,610	,519
4.	Okuldaki prizler koruma altında tutulur.	,558	,462
6.	Okul güvenlik kamera sistemi çalışır durumdadır.	,436	,388
7.	Okul güvenlik alarm sistemi çalışır durumdadır.	,463	,428
8.	Okul çevre güvenliğinin sağlanması için emniyet birimlerine bildirim yapılır.	,551	,528
9.	Elektrik kesintilerinde kullanılabilecek aydınlatma sistemi çalışır durumdadır.	,397	,343
10.	Kablolu sistemlerine kanal muhafazası yapılır.	,648	,524
11.	Tavana ya da duvara asılan pano, projeksiyon aydınlatma armatürleri vb. güvenli bir şekilde sabitlenir.	,734	,573

(devam ediyor)

Çizelge 3. (devam)

Okulda Öğrenci Güvenliği Ölçeğindeki Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Analiz Sonuçları

Madde No	Okulda Fiziki Güvenlik	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
12.	Okul bahçesinin (giriş çıkış kapıları, oyun parkları, oyun alanları vb.) güvenliğine yönelik önlemler alınır.	,707	,578
14.	Merdivenler çocukların kaymasını engelleyecek şekilde kuru halde muhafaza edilir.	,714	,586
15.	Okulda ısı 18–20 derecesi arasındadır.	,577	,417
16.	Çocuklar velilere veya velileri tarafından yetki verilen kişilere teslim edilir.	,631	,457
17.	Okulda 6331 sayılı İş Sağlığı Güvenliği Kanunu İş güvenliği yasasına göre risk analizi yapılır ve gerekli önlemler alınır.	,692	,552
Açıklanan Varyans: % 34.99		KMO : .829	
Cronbach alfa katsayısı: .81		Bartlett Küresellik Testi : $\chi^2= 1525.550$; $P<.01$	
Madde No	Okul ve Yakın Çevresinin Güvenliği	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
18.	Okulun yakın çevresindeki risk faktörleri ve bunlardan korunmaya ilişkin personelle yönelik bilgilendirme faaliyetleri yapılır.	,878	,718
19.	Okulun yakın çevresindeki risk faktörleri ve bunlardan korunmaya ilişkin çocuklara yönelik bilgilendirme faaliyetleri yapılır.	,871	,706
20.	Okulun yakın çevresindeki risk faktörleri ve bunlardan korunmaya ilişkin velilere yönelik bilgilendirme faaliyetleri yapılır.	,872	,708
Açıklanan Varyans: % 76.32		KMO: .730	
Cronbach alfa katsayısı: .84		Bartlett Küresellik Testi : $\chi^2= 386.687$; $P<.01$	

(devam ediyor)

Çizelge 3. (devam)

Okulda Öğrenci Güvenliği Ölçeğindeki Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Analiz Sonuçları

Madde No	Acil ve Riskli Durumlarda Güvenlik	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
21.	Krize müdahale ekibi eylem planı çalışanlarla paylaşılır.	,670	,477
22.	Doğal afetler/acil ve riskli durumlar ile ilgili tatbikatlar yapılır.	,728	,512
23.	Okul afet ve acil durum eylem planı yapılır	,747	,542
24.	Acil durumlar için güvenli yolların plan ve levhaları görünür yerlere asılır.	,733	,545
25.	Okulda bina içi ve dışı kullanıma hazır manüel-elektronik sesli ve ışıklı ikaz/alarm tertibatı çalışır.	,750	,583
26.	Okulda ilkyardım dolabı ve/veya ilkyardım çantası bulunur.	,541	,413
27.	Okulda otomatik yangın alarm-söndürme sistemi çalışır.	,468	,392
28.	İkiden fazla katı olan okullarda yangın merdiveni kullanılabilir durumdadır. Üçten az katı olan okullarda cevaplanmayacak)	,540	,529
29.	Bina yangın çıkış kapıları ve merdivenleri amacına uygun kullanılabilir durumdadır. (Üçten az katı olan okullarda cevaplanmayacak)	,361	,331

Açıklanan Varyans: % 39.67

KMO: .773

Cronbach alfa katsayısı: .77

Bartlett Küresellik Testi : $\chi^2 = 537.607$; $P < .01$

Madde No	Taşımalı Eğitim Hizmetleri	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
31.	Taşımalı okul servis araçlarıyla gelen çocukların iniş-binişteki kontrolleri nöbetçi öğretmen tarafından nöbet defterine işlenir.	,689	,414
32.	Özel eğitim ihtiyacı olan çocukları da kapsayıcı taşımalı okul servisi ulaşım uygulama planı (hareket saatleri, güzergâh, öğrenci listesi, oturma planı) tutulur.	,727	,723

(devam ediyor)

Çizelge 3. (devam)

Okulda Öğrenci Güvenliği Ölçeğindeki Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Analiz Sonuçları

Madde No	Taşımalı Eğitim Hizmetleri (Devam)	Faktör Yük Değeri	Madde Toplam Korelasyonu
33.	Özel eğitim ihtiyacı olan çocukları taşıyan servislerde gerekli güvenlik önlemleri alınır. (koltuk düzeni vb.)	,826	,708
34.	Okul taşımalı servis hizmetleri hakkında velilere yönelik bilgilendirme toplantısı yapılır.	,649	,504
Açıklanan Varyans: % 60.93		KMO: .653	
Cronbach alfa katsayısı: .78		Bartlett Küresellik Testi : $\chi^2 = 297.628$; $P < .01$	

Çizelge 3'te görüldüğü gibi maddelerin faktör yük değerleri okulda fiziki güvenlik alt boyutunda .416 ile .734; okul ve yakın çevresinin güvenliği alt boyutunda .871 ile .878; acil ve riskli durumlarda güvenlik alt boyutunda .361 ile .750 ve taşımalı eğitim hizmetleri alt boyutunda .649 ile .826 arasında değişmektedir. Boyutlara ilişkin madde toplam korelasyonları incelendiğinde tüm maddelerin madde toplam korelasyonlarının .35'in üzerinde olduğu görülmektedir. Boyutlara ilişkin açıklanan varyans ise sırasıyla %34,99, % 76.32, % 39.67 ve % 60.93 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin güvenilirliği için her bir boyut için Cronbach alfa katsayısı hesaplanmış ve sırasıyla .81, .84, .77 ve .78 olduğu görülmüştür.

Araştırmanın nitel boyutunda okul kazaları, nedenleri ile önleme stratejilerine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış bir görüşme formu geliştirilmiştir. Hazırlanan görüşme formunun içerik ve kapsam geçerliliğinin belirlenmesi amacıyla Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi öğretim üyelerinden ² altı uzman görüşü alınmış ve görüşme formu alınan önerilere göre yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca görüşme formunda yer alan sorular bir grup öğretmen görüşüne sunulurken soruların açık ve anlaşılır olup olmadığı belirlenmiştir. Görüşme formunun uygulanması Milli Eğitim Bakanlığından uygulama izni (EK A) alınmıştır.

² Prof.Dr. Ali BALCI, Prof.Dr. Yasemin KEPENEKÇİ, Doç. Dr. Şakir ÇINKIR, Yard. Doç. Pelin TAŞKIN, Araş. Gör. Özge ERDEMLİ, Araş. Gör. Tuğba GÜNER DEMİR.

Görüşme formu (EK C) iki bölüm halinde oluşturulmuştur. Birinci bölümde; görüşmeye katılan öğretmenlerin cinsiyeti, çalışılan okul bulunduğu ilçe, türü, görevli müdür yardımcısı, personel, öğrenci ve öğretmen soruları ile iş sağlığı ve güvenliği semineri alıp alınmadığı sorulmuştur. İkinci bölümde ise, okul kazalarının nasıl yaşandığına, nedenlerine ve önleme stratejilerine toplamda 13 soruyla odaklanılmıştır. Bunlar; kaza türleri, kazaların hangi yaş grubunda ve cinsiyette ve okulun hangi bölümlerinde daha çok yaşandığı, kazanın nedenleri, öğretmen ve okul yönetimi tarafından kaza yaşanmaması için alınan önlemler ve geliştirilebilecek stratejiler olarak belirlenmiştir.

2.3.2. Verilerin Analizi

Araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında sağlık ve güvenlik standartlarının sıklık düzeylerine ilişkin toplanan verilerin çözümlenmesi için SPSS (Statistical Package Program for Social Sciences [Sosyal Bilimleri İçin İstatistik Paket Programı]) kullanılmıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenci sağlığı ve güvenliği uygulamalarının MEB standartlarına uygunluğunu ölçmeyi hedefleyen ölçekte her boyutun alt maddelerinin öncelikle aritmetik ortalamaları hesaplanmıştır. Daha sonra ölçekte her bir boyut görev (öğretmen veya okul müdürü) ve okul türü (anaokulu veya anasınıfı) değişkenlerine göre t-testi analizi yapılmıştır. Veriler analiz edilirken anaokulları ve bünyesinde anasınıfı olan okullar birleştirilerek analiz edilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen katılımcıların ölçek maddelerine verdikleri katılım düzeylerinin aritmetik ortalamalarının değerlendirilme aralıkları çizelge 4’te verilmiştir.

Çizelge 4.

Değerlendirme Aralıkları

Değerlendirme Dereceleri	Değerlendirme aralıkları
Hiçbir zaman	1.00-1.79
Çok nadir	1.80-2.59
Bazen/ ara sıra	2.60-3.39
Çoğunlukla	3.40-4.19
Her zaman	4.20-5.00

Araştırmanın nitel boyutunda veriler hazırlanan görüşme formları 15 anaokulu ve 15 anasınıfı öğretmeni ile yapılan görüşmeler doğrultusunda toplanmıştır. Görüşmeler sırasında katılımcılar izin verdiği takdirde ses kaydı alınmıştır. Ses kaydının alınmasına izin vermeyen katılımcılardan alınan görüşler not alınmıştır. Daha sonra görüşme kayıtlarının çözümlemesi NVivo 10 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sürecinde görüş birliğinin sınanmasında farklı bir araştırmacıdan da ³ görüş alınmıştır. Görüş birliğini sınamak amacıyla Miles ve Huberman'ın (1994) ifade ettiği aşağıdaki formül kullanılmıştır:

$$Uzlaşma\ Yüzdesi\ (P) = \frac{[Görüş\ Birliği\ (Na)]}{Görüş\ Birliği\ (Na) + Görüş\ Ayrılığı\ (Nd)} \times 100$$

Nitel araştırmalarda güvenilirliğin sağlanmasında uzlaşma yüzdesinin %70 ve üzerinde olması gerektiği Miles ve Huberman tarafından (1994) ifade edilmiştir. Yapılan kodlamalar sonucu analiz edilen görüşlerden, 76 görüş araştırmacılar tarafından farklı kategoriye alınmıştır. Araştırmanın güvenilirliği, $P = 632 / (632 + 76) \times 100 = \%89,2$ olarak hesaplanmıştır. Buna göre analizlerin güvenilir biçimde yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

³ Arş. Gör. Gül Kurum.

BÖLÜM III

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırma amaçları doğrultusunda Ankara ili sınırları içinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi anaokulları ile anasınıflarında öğrenci sağlığı ve güvenliği uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı standartlarına uygunluğunu belirlemek amacıyla geliştirilen “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrenci Sağlığı Ve Güvenliği Uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı Standartlarına Uygunluğu Ölçeği” uygulamalarından elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular aşağıdaki ana başlıklar altında toplanarak yorumlanmış ve araştırmanın soruları yanıtlanmıştır:

- Yönetici ve öğretmen değişkenlerine göre Okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenci sağlığı ve güvenliği uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı standartlarına uygunluğuna ilişkin bulgular ve yorumlar
- Okul türü, görev ve ilçe değişkenlerine göre Okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenci sağlığı ve güvenliği uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı standartlarına uygunluğuna ilişkin bulgular ve yorumlar
- Okul öncesi eğitim kurumlarında kayda geçmeyen ancak her an yaşanabilen çocukların sağlık ve güvenliklerini tehdit eden kazalar, nedenleri ve önleme stratejilere ilişkin bulgular ve yorumlar

3.1. Okulda Öğrenci Sağlığı Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında yönetici ve öğretmenlerin ($N=318$), Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrenci Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı Standartlarına Uygunluğuna dair öğrenci sağlığı boyutuna ilişkin görüşleri incelendiğinde ortaya çıkan aritmetik ortalama ($\bar{X}$), standart sapma (SS), göreceli sıra değerleri çizelgelerde gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

3.1.1. *Kişisel Rehberlik ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar*

Kişisel Rehberlik ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri boyutuna ilişkin ortalama, standart sapma ve sıra değerleri çizelge 5’te sunulmuştur.

Çizelge 5.

“Kişisel Rehberlik ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri” Boyutuna İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Sıra Değerleri

Madde No	Kişisel Rehberlik ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri	$\bar{X}$	S_x	Puan Sırası
1.	Eğitim planlarında (aylık plan, günlük eğitim akışı, etkinlik planı) çocuğun kendini, başkalarını ve çevresini tanımasına yönelik etkinliklere yer verilir.	4,66	,50	1
2.	Çocuklara yönelik psiko-sosyal müdahale hizmetleri kapsamında koruma, önleme ve müdahale ile ilgili uygulamalar veya eğitimler düzenlenir.	3,90	1,10	2
3.	Velilere yönelik psiko-sosyal müdahale hizmetleri kapsamında koruma, önleme ve müdahale ile ilgili uygulamalar veya eğitimler düzenlenir.	3,61	1,11	4
4.	Öğretmenler psiko-sosyal müdahale hizmetleri kapsamında koruma, önleme ve müdahale ile ilgili eğitim alır.	3,65	1,09	3

Çizelge 5 incelendiğinde katılımcıların görüşlerinin aritmetik ortalamalarının 4.66 ile 3.65 arasında değiştiği görülmektedir. Bu boyutta katılımcılar en az sıklıkta “Velilere yönelik psiko-sosyal müdahale hizmetleri kapsamında koruma, önleme ve müdahale ile ilgili uygulamalar veya eğitimler düzenlenir ($\bar{X}=3.61$)” ve “Öğretmenler psiko-sosyal müdahale hizmetleri kapsamında koruma, önleme ve müdahale ile ilgili eğitim alır ($\bar{X}=3.65$)” maddelerinde belirtilen davranışların uygulandığını belirtmişlerdir. Katılımcıların daha sık uygulandığını belirttiği davranışlar ise “Eğitim planlarında (aylık plan, günlük eğitim akışı, etkinlik planı) çocuğun kendini, başkalarını ve çevresini tanımasına yönelik etkinliklere yer verilir.” ($\bar{X}=4.66$) ve “Çocuklara yönelik psiko-sosyal müdahale hizmetleri kapsamında koruma, önleme ve müdahale ile ilgili uygulamalar veya eğitimler düzenlenir.” ($\bar{X}=3.90$) olduğu görülmektedir.

Çocukların okul ortamında saygın bir birey olarak tanınması ve bu doğrultuda eğitim planlarının hazırlanması önem arz etmektedir. Buna ek olarak psiko-sosyal

hizmetleri kapsamında çocuklara sağlanacak koruma, önleme ve müdahale uygulama ve eğitimleri çocukların kendilerini ve çevrelerini de daha iyi kavramalarını sağlayacaktır. Dinç'e (2015) göre çocuklar duyarlı, güvenli bir ortamda kendi haklarını korumayı ve başkalarının haklarına saygı göstermeyi öğrenebilirler. Çocuğun hayatında ihtiyaçlarının karşılanmasında, ilgi, istek ve gelişim özelliklerine uygun çevrenin yaratılmasında aileden sonra sorumluluk okulöncesi eğitim kurumlarındadır.

3.1.2. Okul ve Yakın Çevresinde Risk Faktörlerini Önlemeye Yönelik Çalışmalar Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Okul ve Yakın Çevresinde Risk Faktörlerini Önlemeye Yönelik Çalışmalar boyutuna ilişkin ortalama, standart sapma ve sıra değerleri çizelge 6'da sunulmuştur.

Çizelge 6.

“Okul ve Yakın Çevresinde Risk Faktörlerini Önlemeye Yönelik Çalışmalar” Boyutuna İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Sıra Değerleri

Madde No	Okul ve Yakın Çevresinde Risk Faktörlerini Önlemeye Yönelik Çalışmalar	$\bar{X}$	S_x	Puan Sırası
5.	Riskli durumlarda iletişim kurulacak kişi/kurum ve kuruluşlar belirlenir.	4,40	,75	1
6.	Risk altındaki çocukları belirlemek ve durumunu değerlendirmek üzere RİTA (Risk Takip Kurulu) toplanır.	3,39	1,29	6
7.	Çocuklara riskli yaşantıları (ihmal, istismar, şiddet, anne baba tutumları) önleme konularında eğitim verilir.	4,03	,96	3
8.	Velilere riskli yaşantıları (ihmal, istismar, şiddet, anne baba tutumları) önleme konularında eğitim verilir.	3,72	1,03	5
9.	Personele riskli yaşantıları (ihmal, istismar, şiddet, anne baba tutumları) önleme konularında eğitim verilir.	3,74	1,12	4
10.	Şiddet ve istismarı önlemeye yönelik etkinlikler çocuklarla paylaşılır.	4,18	,92	2

Çizelge 6 incelendiğinde katılımcıların görüşlerinin aritmetik ortalamalarının 4.40 ile 3.39 arasında değiştiği görülmektedir. Bu boyutta katılımcılar en az sıklıkta “Risk

altındaki çocukları belirlemek ve durumunu değerlendirmek üzere RİTA (Risk Takip Kurulu) toplanır. ($\bar{X}=3.39$)” ve “Velilere riskli yaşantıları (ihmal, istismar, şiddet, anne baba tutumları) önleme konularında eğitim verilir. ($\bar{X}=3.72$) maddelerinde belirtilen davranışların uygulandığını belirtmişlerdir. Katılımcıların daha sık uygulandığını belirttiği davranışlar ise “Riskli durumlarda iletişim kurulacak kişi/kurum ve kuruluşlar belirlenir” ($\bar{X}=4.40$) ve “Şiddet ve istismarı önlemeye yönelik etkinlikler çocuklarla paylaşılır.” ($\bar{X}=4.18$) olduğu görülmektedir.

Erken çocukluk döneminde çocuklar çevresinde karşılaşabileceği risklerle baş etmede gelişimsel anlamda yetişkinlerin yardımına ihtiyaç duyarlar. Bu anlamda çocuğun birebir etkileşimde olduğu ailesi, öğretmenleri ve okul personelinin ihmal, istismar, şiddet, anne baba tutumları riskli yaşantılar konularında bilinçli olması önemlidir. Sönmez ve Bektaş’a göre çocuk ihmali ve istismarı durumlarının erken tanınmasında, önlenmesi ve problem durumla etkin şekilde baş edilmesinde okulöncesi eğitimcileri çocuk istismarı ve ihmali konusunda bilgilendirilmesinin etkin rolü vardır (2006). Araştırmada çocukların ihmal, istismar, şiddet, anne baba tutumları konularında okullarda öğrenmenler tarafından eğitildikleri görülmektedir. Okulda çocuklarla birebir ilgilenen öğretmenler ve personelin bu konularda bilgilendirilmesi de gerekir. Çeçen (2007) öğretmenlerin istismarın teşhisi ve bildirim konularında bilgi sahibi olan öğretmenlerin okulda diğer öğretmenler ve çalışan personeli bu konulardaki risk faktörleri belirtilerinin tanınması ve bildiriminde yapılacaklarla ilgili olarak bilgilendirmeleri gerekliliğini vurgulamıştır.

Riskli yaşantılar kapsamında yapılmış çeşitli çalışmalar mevcuttur. Dereobalı, Karadağ ve Sönmez’in 204 eğitimciyle gerçekleştirilen bir çalışmada, katılımcıların şiddet konusunda %10,70’inin, çocuk istismarı ve ihmali konusunda ise %12,70’inin üniversitede ve çalışırken eğitim aldıkları saptanmıştır (2013). Tugay 400 öğretmen ile görüşerek yaptığı araştırmanın sonucunda ihmal, istismar ve şiddet gibi konularda bildirim yapma zorunluluğundan haberdar olanların %47 oranında olduğunu, %35’inin de emin olmadığını, kalan %19’unun ise haber vermeye dair bir zorunlulukları olmadığını düşündükleri saptanmıştır. Bu çalışmada öğretmenlerin sadece %10’nun şüphe duydukları çocuk ihmal ve istismarı vakalarının yetkili kurum ve kişilere (sosyal hizmetler ve polis gibi) bildirdikleri belirlenmiştir (2008). Bu anlamda çocukların korunmasında öğretmenlerin riskli yaşantıları önleme ve özellikle çocuğun sadece

kendisine değil velilere ve yetkililere ulaşabilmeleri anlamında çalışmaların yapılması gerektiği söylenebilir.

3.1.3. Okul Sağlık Hizmetleri Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Okul Sağlık Hizmetleri boyutuna ilişkin ortalama, standart sapma ve sıra değerleri çizelge 7’de sunulmuştur.

Çizelge 7.

“Okul Sağlık Hizmetleri” Boyutuna İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Sıra Değerleri

Madde No	Okul Sağlık Hizmetleri	$\bar{X}$	S_x	Puan Sırası
11.	e-Okulda her çocuğun güncel kişisel sağlık bilgileri tutulur.	4,27	1,00	2
12.	Eğitim öğretim yılında koruyucu sağlık taramaları yapılır.	4,25	,83	3
13.	Bulaşıcı hastalıkların okulda yayılmaması için gerekli tedbirler alınır.	4,39	,73	1
14.	Tüm velilere koruyucu sağlık hizmeti eğitimi verilir.	3,26	1,12	6
15.	Çocuklara yönelik koruyucu sağlık eğitimi verilir.	3,93	1,11	4
16.	Personele yönelik koruyucu sağlık eğitim verilir.	3,70	1,09	5

Çizelge 7 incelendiğinde katılımcıların görüşlerinin aritmetik ortalamalarının 4.39 ile 3.26 arasında değiştiği görülmektedir. Bu boyutta katılımcılar en az sıklıkta “Tüm velilere koruyucu sağlık hizmeti eğitimi verilir. ($\bar{X}=3.26$)” ve “Personele yönelik koruyucu sağlık eğitim verilir. ($\bar{X}=3.70$)” maddelerinde belirtilen davranışların uygulandığını belirtmişlerdir. Katılımcıların daha sık uygulandığını belirttiği davranışlar ise “Bulaşıcı hastalıkların okulda yayılmaması için gerekli tedbirler alınır.” ($\bar{X}=4.39$) ve “e-Okulda her çocuğun güncel kişisel sağlık bilgileri tutulur.” ($\bar{X}=4.27$) olduğu görülmektedir.

Araştırmada çocukların sağlık kayıtları tutulduğu, sağlık taramalarının yapıldığı ve bulaşıcı hastalıkların yayılmaması için önlemlerin alındığı görülmüştür. Ancak çocukların sağlıklarına birebir etkiye bulunabilecek okul personeline ve velilere koruyucu sağlık hizmetinin yeterli oranda verilmediği saptanmıştır. Buna sebep olarak öğretmenlerin yetersiz bilgiye sahip olmaları varsayılabilir. Ankara’da okul öncesi kurumlarında öğretmenlerin çocuk sağlığı konusundaki bilgi düzeylerini saptamaya yönelik bir çalışmada öğretmenlerin eğitim hayatları boyunca sağlık eğitimini ya hiç almamakta veya yetersiz düzeyde almakta oldukları görülmüştür. Bu çalışmada öğretmenlerin %67’sinin sağlık eğitimi almış olup bunların %86’sının aldığı eğitimi yetersiz buldukları belirlenmiştir. Aynı çalışmada bu öğretmenlerin %30’unun üniversitede ders olarak, %17’sinin herhangi bir yerde seminer olarak, %8’inin ise üniversitede aldığı dersin yanında seminer olarak sağlık eğitimi aldığı saptanmıştır (Gündüz, Çizmeci ve Kanburoğlu. (2013).

Bu anlamda öğretmenlerin sağlık eğitimi konusunda sağlık personelinden yardım alması gerektiği ve okullarda sağlık ekibinin bulundurulması gerektiği öne sürülebilir. Seçginli, Erdoğan ve Demirezen (2004) okul sağlığı çalışmalarının disiplinler arası ilişkilerle yürütüleceğini ve bu anlamda hemşirelerin de okul sağlık ekibinin üyesi olmaları gerektiği belirtmişlerdir. Daha sağlıklı bireyler ve toplumlar oluşturmada hemşirelerin görevlendirilmesi okul sağlığı hizmetlerinin daha iyi olmasını sağlayacaktır.

3.1.4. Okul Beslenme Hizmetleri Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Okul Beslenme Hizmetleri boyutuna ilişkin ortalama, standart sapma ve sıra değerleri çizelge 8’de sunulmuştur.

Çizelge 8.

“Okul Beslenme Hizmetleri” Boyutuna İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Sıra Değerleri

Madde No	Okul Beslenme Hizmetleri	$\bar{X}$	S_x	Puan Sırası
17.	Okulda gıda hazırlayan yemekhane ve mutfak personeli hijyen eğitimlerine katılır.	4,27	1,03	6
18.	Hazırlanan gıdalardan alınan numuneler 72 saat korunur.	4,52	,89	4
19.	Beslenme listeleri Sağlık Bakanlığı Beslenme Listelerine göre hazırlanır.	4,54	,74	3
20.	Çocukların beslenmelerinde bireysel ihtiyaçlara ve alerjilere uygun düzenlemeler yapılır.	4,43	,91	5
21.	Okulda hazırlanan yiyecek ve içecekler Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığının belirlediği koşullara uygun olarak hazırlanır.	4,75	,59	1
22.	Okulda hazırlanan yiyecek ve içecekler Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığının belirlediği koşullara uygun olarak muhafaza edilir.	4,68	,77	2

Çizelge 8 incelendiğinde katılımcıların görüşlerinin aritmetik ortalamalarının 4.75 ile 4.27 arasında değiştiği görülmektedir. Bu boyutta katılımcılar en az sıklıkta “Okulda gıda hazırlayan yemekhane ve mutfak personeli hijyen eğitimlerine katılır. ($\bar{X}=4.27$)” ve “Çocukların beslenmelerinde bireysel ihtiyaçlara ve alerjilere uygun düzenlemeler yapılır. ($\bar{X}=4.43$)” maddelerinde belirtilen davranışların uygulandığını belirtmişlerdir. Katılımcıların daha sık uygulandığını belirttiği davranışlar ise “Okulda hazırlanan yiyecek ve içecekler Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığının belirlediği koşullara uygun olarak hazırlanır.” ($\bar{X}=4.75$) ve “Okulda hazırlanan yiyecek ve içecekler Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığının belirlediği koşullara uygun olarak muhafaza edilir.” ($\bar{X}=4.68$) olduğu görülmektedir.

Sağlıklı beslenme alışkanlıkları kazanmak bireyin sağlığını doğrudan olumlu etkileyen bir faktördür. Küçükali (2006) okul öncesi yıllarında yetişkinlik dönemindeki davranışları etkileyecek alışkanlıkların kazanıldığını belirtmekle beraber, bu dönemde kazanılacak yemek yeme alışkanlıklarının hayatın daha sonraki dönemlerini

etkileyeceğini ve ilerde ortaya çıkacak beslenme sorunlarının temelini oluşturacağını belirtmiştir.

Araştırmada okullarda genel anlamda beslenme hizmetlerinin iyi olduğu görülmektedir ancak mutfak veya yemekhane personelinin hijyen eğitimine katılmaları ve beslenme listelerinde çocukların bireysel ihtiyaçlara ve alerjilere uygun düzenlemeler yapılması konularında eksiklik saptanmıştır. Sağlık Bakanlığı bu alanda okullara öğrencilerin alerji yapma olasılığı yiyecekler hakkında bilgilendirilmesi, besin alerjilerine dair uyarı panolarının bulundurulması ve daha önceden alerjisi olan çocukların izlenmesi gerektiği önerileri getirmiştir (2008). Çocukların okulda uzun zaman geçirdikleri düşünüldüğünde okulda beslenme listelerinin de bu doğrultuda bireysel ihtiyaç ve alerjilere göre düzenlenmesi önem taşımaktadır. Ancak ana sınıflarında beslenmelerin evden çocuk tarafından getirilmesi kadar ana okullarında ise uzman kişiler yerine öğretmenlerin beslenme listelerini hazırlamaları da olumsuz bir örnek teşkil etmektedir. Halbuki her çocukların yaş ve gelişim düzeyine uygun yiyecekler tüketmesi yani yeterli ve dengeli beslenmesi gerekir. Yeterli ve dengeli beslenme insan vücudunun büyümesi, çalışması ve yenilenmesi için gerekli enerji ve besinlerden her birinin yeterli miktarda alınmasına ve vücutta uygun şekilde kullanılması olarak tanımlanmaktadır (Beslenme.gen.tr, 2016). Yaş, cinsiyet ve aktiviteye uygun olarak yeterli ve dengeli beslenme de bireyin gelişimini doğrudan etkileyen en önemli faktörler arasında sayılmaktadır (Sütçü, 2006). Bu konularda yapılabilecek beslenme eğitimi çalışmaları okul öncesi dönemde çocukların gelişimine destek olacağı öngörülmektedir. Özyürek, Begde, ve Özkan (2013) bu konuda yapılacak çalışmalara ek olarak aile eğitim çalışmalarına dikkat çekmekle birlikte annelerin yanı sıra çocuğun bakımı konusunda sorumluluk sahibi olan baba ve diğer aile bireylerinin de eğitimlere katılımlarının sağlanmasını önermişlerdir.

3.1.5. Okul Temizlik Hizmetleri Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Okul Temizlik Hizmetleri boyutuna ilişkin ortalama, standart sapma ve sıra değerleri Çizelge 9'da sunulmuştur.

Çizelge 9.

“Okul Temizlik Hizmetleri” Boyutuna İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Sıra Değerleri

Madde No	Okul Temizlik Hizmetleri	$\bar{X}$	S_x	Puan Sırası
25.	Ayna, sabunluk, lavabo, el kurutucu ve etajer vb. eşyalar güvenliği sağlayacak şekilde sabit şekilde korunur.	4,74	,45	6
26.	Günde en az 4 kez tuvaletlerin temizliği yapılır (kapı kolları, tuvalet kâğıdı vs.).	4,53	,64	8
27.	Okulun her 15 günde bir periyodik genel temizliği yapılır (cam, dolap altları temizliği gibi)	4,40	,70	9
28.	Yılda en az 3 ve gerekli olan diğer zamanlarda okulun ilaçlaması yapılır.	4,21	,84	10
29.	Tuvaletlerde ellerin kurutulması için kâğıt havlu, elektrikli kurutucu gibi mekanizmalar bulundurulur.	4,72	,49	7
30.	Tuvaletlerde tuvalet kâğıdı bulundurulur.	4,85	,34	1,5
31.	Tuvaletlerde her musluk-lavaboda sürekli sıvı sabun/köpük bulundurulur.	4,85	,34	1,5
32.	Tuvaletlerde her kabin içinde poşet yerleştirilmiş elle temas gerektirmeyen kapaklı çöp kutusu bulundurulur.	4,81	,42	4
33.	Banyo/Tuvalet kabinleri içindeki musluklar ve sifonlar çalışır.	4,83	,36	3
34.	Çocuklara temizlik ve hijyen uygulamaları konusunda eğitim verilir.	4,78	,43	5

Çizelge 9 incelendiğinde katılımcıların görüşlerinin aritmetik ortalamalarının 4.85 ile 4.21 arasında değiştiği görülmektedir. Bu boyutta katılımcılar en az sıklıkta “Yılda en az 3 ve gerekli olan diğer zamanlarda okulun ilaçlaması yapılır. ($\bar{X}$ =4.21), Okulun her 15 günde bir periyodik genel temizliği yapılır (cam, dolap altları temizliği gibi). ($\bar{X}$ =4.40)”

ve “Günde en az 4 kez tuvaletlerin temizliği yapılır (kapı kolları, tuvalet kâğıdı vs.). ($\bar{X}=4.53$) maddelerinde belirtilen davranışların uygulandığını belirtmişlerdir. Katılımcıların daha sık uygulandığını belirttiği davranışlar ise “Tuvaletlerde tuvalet kâğıdı bulundurulur.” ($\bar{X}=4.85$) ve “Tuvaletlerde her musluk-lavaboda sürekli sıvı sabun/köpük bulundurulur.” ($\bar{X}=4.86$) ve Banyo/Tuvalet kabinleri içindeki musluklar ve sifonlar çalışır. ($\bar{X}=4.83$) olduğu görülmektedir.

Araştırmada okul temizlik hizmetleri boyutunda genel anlamda temizlik standartlarının derinlemesine sağlanmasında 26, 27 ve 28.maddelerde eksiklik olduğu görülmüştür. Bu maddeler incelendiğinde en düşük oranda okulun yılda en az 3 kez ilaçlanması maddesinin en az oranda karşılandığı tespit edilmiştir. Halbuki bu gösterge TEGM (2015) okul öncesi kurum standartları kılavuz kitabında okul temizlik hizmetleri göstergelerinde verilmiştir. Okullarda ikinci olarak 15 günde bir yapılması beklenen temizlik (cam ve dolap altları temizliği gibi.) yapılmasında eksiklik belirtilmiştir. Bu anlamda temizlik personelinin eksikliği ve okullarda kullanılan dolapların da uygun olmayışından kaynaklandığı varsayılabilir. MEB (2014c) okul öncesi eğitim kurumları donatım malzemeleri standartlarını açıkladığı kılavuzda okul zeminin kolaylıkla temizliğinin sağlanması için dolap altlarında belirli (6-8 cm) bir yüksekliğin olması gerektiği ibaresi yer almaktadır. Ancak okullarda bu şartların sağlanmadığı gözlenmektedir. Okul temizlik hizmetlerinde gün içerisinde tuvaletlerin temizliğinin sık sık (4 kez) yapılması gerekliliği TEGM (2015) tarafından vurgulanmıştır. Ancak bu anlamda da okullarda yine personel eksikliğinden dolayı bu sorunun yaşandığı ön görülmektedir.

3.1.6. Görev ve Okul Türü Değişkenlerine Göre “Okulda Öğrenci Sağlığı” Boyutlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Görev ve Okul Türü Değişkenlerine Göre “Okulda Öğrenci Sağlığı” Boyutlarına İlişkin T Testi Analizi Sonuçlarına çizelge 10’da yer verilmiştir.

Çizelge 10.

Görev ve Okul Türü Değişkenlerine Göre “Okulda Öğrenci Sağlığı” Boyutlarına İlişkin T Testi Analizi Sonuçları.

Boyutlar	Değişkenler	Kategoriler	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	P
Kişisel Rehberlik ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri	Görev	Yönetici	135	17,34	2,68	314	8,02	,000
		Öğretmen	181	14,70	3,04			
	Okul Türü	Anaokulu	177	15,44	3,18	314	2,48	.014
		Anasınıfı	139	16,33	3,09			
Okul ve Yakın Çevresinde Risk Faktörlerini Önlemeye Yönelik Çalışmalar	Görev	Yönetici	133	25,62	3,46	304	7,70	,000
		Öğretmen	173	21,87	4,72			
	Okul Türü	Anaokulu	170	22,90	4,72	304	2,55	.011
		Anasınıfı	136	24,25	4,36			
Okul Sağlık Hizmetleri	Görev	Yönetici	135	25,51	3,29	314	6,46	,000
		Öğretmen	181	22,55	4,50			
	Okul Türü	Anaokulu	177	23,25	4,30	314	2,67	.008
		Anasınıfı	139	24,53	4,16			
Okul Beslenme Hizmetleri	Görev	Yönetici	110	29,91	2,89	265	3,70	,000
		Öğretmen	157	28,14	4,41			
	Okul Türü	Anaokulu	173	29,22	3,26	265	1,98	.048
		Anasınıfı	94	28,22	4,94			
Okul Temizlik Hizmetleri	Görev	Yönetici	131	46,92	3,02	309	,83	.402
		Öğretmen	180	46,60	3,49			
	Okul Türü	Anaokulu	172	47,26	3,17	309	3,14	.002
		Anasınıfı	139	46,09	3,35			

Çizelge 10 incelendiğinde “Kişisel Rehberlik ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri” boyutuna ilişkin katılımcıların görüşleri arasında görev [$t_{(314)} = .802$; $p < .05$] ve okul türü [$t_{(314)} = 2.48$; $p < .05$] değişkenlerine göre anlamlı bir fark vardır.

Görev türüne göre çizelge 10 incelendiğinde yöneticilerin “Kişisel Rehberlik ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri” boyutunda ($\bar{X} = 17,34$) yapılan çalışmaları öğretmenlere göre daha yeterli buldukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin bu boyutta çocuklara, öğretmenlere ve velilere psiko sosyal müdahale hizmetleri kapsamında koruma, önleme ve müdahale hususunda uygulamalar veya eğitimler düzenlenmesi ve eğitim planlarında

(aylık plan, günlük eğitim akışı, etkinlik planı) çocuğun kendini, başkalarını ve çevresini tanımasına yönelik etkinliklere yer verme konusunda eksiklik gördükleri varsayılabılır.

Okul türüne göre çizelge 10 incelendiğinde anasınıfında çalışan öğretmenlerin “Kişisel Rehberlik ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri” boyutunda ($\bar{X}=16,33$) yapılan çalışmaları anaokulunda çalışan öğretmenlere göre daha yeterli buldukları belirlenmiştir. Buna anaokulunda çalışan öğretmenlerin kendi okullarına daha eleştirel yaklaştıkları öne sürülebilir. Çünkü anaokullarında çalışan öğretmenlerin okul türünden kaynaklı daha çok çalışma yaptıkları bilinmektedir.

Çizelge 10 incelendiğinde “Okul ve Yakın Çevresinde Risk Faktörlerini Önlemeye Yönelik Çalışmalar” boyutuna ilişkin katılımcıların görüşleri arasında görev [$t_{(304)}= 7.70$; $p<.05$] ve okul türü [$t_{(304)}= 2.55$; $p<.05$] değişkenlerine göre anlamlı bir fark vardır. Görev türüne göre çizelge 10 incelendiğinde yöneticiler “Okul ve Yakın Çevresinde Risk Faktörlerini Önlemeye Yönelik Çalışmalar” boyutuna ($\bar{X}=25,62$) dair çalışmaların daha çok sıklıkta yapıldığı görüşlerini sunmuşlardır. Özellikle riskli yaşantıları (şiddet, ihmal, istismar, anne ve baba tutumları) ve şiddet ve istismarı önleme konularına vurgu yapan bu boyutta yöneticilerin okullarında gerçekleştirdikleri çalışmaları öğretmenlere göre yeterli buldukları söylenebilir.

Okul türüne göre çizelge 10 incelendiğinde anasınıfında çalışan öğretmenlerin “Okul ve Yakın Çevresinde Risk Faktörlerini Önlemeye Yönelik Çalışmalar boyutuna” ($\bar{X}=24,25$) dair anaokulunda çalışan öğretmenlere göre daha çok sıklıkta yapıldığı görüşlerine sahip olduğu belirlenmiştir. Anasınıfında çalışan öğretmenlerin çalıştıkları kurumların ilkokul, ortaokul ve meslek ve teknik anadolu lisesi gibi okullar olduğu düşünüldüğünde büyük yaş gruplarını da kapsadığı ve bu durumda riskli yaşantılar (ihmal, istismar, şiddet, anne baba tutumları), şiddet ve istismar gibi olayların daha çok karşılaşılabildiği düşünülmektedir. Bu anlamda bu okullarda daha çok çalışma yapıldığı varsayılabılır.

Çizelge 10 incelendiğinde “Okul Sağlık Hizmetleri” boyutuna ilişkin katılımcıların görüşleri arasında görev [$t_{(314)}= 6.46$; $p<.05$] ve okul türü [$t_{(314)}= 2.67$; $p<.05$] değişkenlerine göre anlamlı bir fark vardır. Görev türüne göre çizelge 10 incelendiğinde yöneticilerin “Okul Sağlık Hizmetleri” boyutunda ($\bar{X}=25,51$) gerçekleştirilen çalışmaların sıklığının daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Yöneticilerin bu alanda yapılan çalışmaları daha sık bulmaları öğretmenlere göre daha az eleştirel yaklaştıkları düşünülmektedir.

Okul türüne göre çizelge 10 incelendiğinde anasınıfında çalışan öğretmenlerin “Okul Sağlık Hizmetleri” boyutunda ($\bar{X}=24,53$) dair anaokulunda çalışan öğretmenlere göre daha çok çalışmalar yapıldığı görüşlerini sunmuşlardır. Anasınıflarında çalışan öğretmenlerin okul türleri dolayısıyla daha fazla sağlık hizmeti aldığı öngörülebilir

Çizelge 10 incelendiğinde “Okul Beslenme Hizmetleri” boyutuna ilişkin katılımcıların görüşleri arasında görev [$t(265)= 3.70$; $p<.05$] ve okul türü [$t(265)= 1.98$; $p<.05$] değişkenlerine göre anlamlı bir fark vardır.

Görev türüne göre çizelge 10 incelendiğinde yöneticilerin “Okul Beslenme Hizmetleri” boyutunda ($\bar{X}=29,91$) belirtilen çalışmaların daha sık yapıldığına dair görüşlere sahiptirler. Yöneticilerin okullarında sağladıkları beslenme hizmetlerinin daha iyi olduğunu düşünmektedirler.

Okul türüne göre çizelge 10 incelendiğinde anaokulunda çalışan öğretmenlerin anasınıflarında çalışan öğretmenlere göre “Okul Beslenme Hizmetleri” boyutuna dair çalışmaların ($\bar{X}=29,22$) daha çok gerçekleştirildiği görüşlerini sunmuşlardır. Beslenme hizmetleri okul türüne göre karşılaştırıldığında, anaokullarında bu hizmetin daha düzenli olarak yemekhane ortamında sağlandığı ancak anasınıflarında çocukların evden yiyeceklerini getirdiklerinden dolayı bu sonuçla karşılaşıldığı ön görülmektedir.

Çizelge 10 incelendiğinde “Okul Temizlik Hizmetleri” boyutuna ilişkin katılımcıların görüşleri arasında görev [$t(309)= .83$; $p>.05$] değişkenine göre anlamlı fark yokken okul türü [$t(309)= 3.14$; $p<.05$] değişkenlerine göre anlamlı bir fark vardır.

Okul türüne göre çizelge 10 incelendiğinde anaokulunda çalışan öğretmenlerin “Okul Temizlik Hizmetleri” boyutunda ($\bar{X}=47,26$) yapılan çalışmaların karşılanma düzeylerinin anasınıfında çalışan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görüşlerine sahiptirler. Anasınıflarında çalışan personelin bazı durumlarda okulun diğer bölümlerine de görevlendirildiği varsayılarak, anaokulunda çalışan öğretmenlerin daha olumlu görüş sundukları düşünülmektedir.

3.2. Okulda Öğrenci Güvenliği Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında yönetici ve öğretmenlerin ($N=318$), Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrenci Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı Standartlarına Uygunluğuna dair öğrenci güvenliği boyutuna ilişkin görüşleri

incelendiğinde ortaya çıkan aritmetik ortalama ($\bar{X}$), standart sapma (SS), görelî sıra değerleri çizelgelerde gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

3.2.1. Okulda Fiziki Güvenlik Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Okulda Fiziki Güvenlik boyutuna ilişkin ortalama, standart sapma ve sıra değerleri Çizelge 11’de sunulmuştur.

Çizelge 11.

“Okulda Fiziki Güvenlik” Boyutuna İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Sıra Değerleri

Madde No	Okulda Fiziki Güvenlik	$\bar{X}$	S_x	Puan Sırası
2.	Okul giriş alanındaki vestiyerler duvara sabit durumda tutulur.	4,76	,47	8,5
3.	Bina içinde uyarı ve yönlendirme levhaları asılı durumda bulundurulur.	4,79	,45	4,5
4.	Okuldaki prizler koruma altında tutulur.	4,62	,66	12
6.	Okul güvenlik kamera sistemi çalışır durumdadır.	4,71	,53	10
7.	Okul güvenlik alarm sistemi çalışır durumdadır.	4,67	,65	11
8.	Okul çevre güvenliğinin sağlanması için emniyet birimlerine bildirim yapılır.	4,52	,74	13
9.	Elektrik kesintilerinde kullanılabilecek aydınlatma sistemi çalışır durumdadır.	4,23	1,14	14
10.	Kablolama sistemlerine kanal muhafazası yapılır.	4,76	,47	8,5
11.	Tavana ya da duvara asılan pano, projeksiyon aydınlatma armatürleri vb. güvenli bir şekilde sabitlenir.	4,86	,34	2
12.	Okul bahçesinin (giriş çıkış kapıları, oyun parkları, oyun alanları vb.) güvenliğine yönelik önlemler alınır.	4,78	,47	6
14.	Merdivenler çocukların kaymasını engelleyecek şekilde kuru halde muhafaza edilir.	4,80	,42	3
15.	Okulda ısı 18–20 derecesi arasındadır.	4,77	,46	7
16.	Çocuklar velilere veya velileri tarafından yetki verilen kişilere teslim edilir.	4,92	,26	1
17.	Okulda 6331 sayılı İş Sağlığı Güvenliği Kanunu İş güvenliği yasasına göre risk analizi yapılır ve gerekli önlemler alınır.	4,79	,44	4,5

Çizelge 11 incelendiğinde katılımcıların görüşlerinin aritmetik ortalamalarının 4.92 ile 4.23 arasında değiştiği görölmektedir. Bu boyutta katılımcılar en az sıklıkta

“Elektrik kesintilerinde kullanılabilecek aydınlatma sistemi çalışır durumdadır.” ($\bar{X}=4.23$), “Okul çevre güvenliğinin sağlanması için emniyet birimlerine bildirim yapılır.” ($\bar{X}=4.52$)” ve “Okuldaki prizler koruma altında tutulur.” ($\bar{X}=4.62$) maddelerinde belirtilen davranışların uygulandığını belirtmişlerdir. Katılımcıların daha sık uygulandığını belirttiği davranışlar ise “Çocuklar velilere veya velileri tarafından yetki verilen kişilere teslim edilir.” ($\bar{X}=4.92$) ve “Tavana ya da duvara asılan pano, projeksiyon aydınlatma armatürleri vb. güvenli bir şekilde sabitlenir.” ($\bar{X}=4.86$) ve Merdivenler çocukların kaymasını engelleyecek şekilde kuru halde muhafaza edilir. ($\bar{X}=4.80$) olduğu görülmektedir.

Araştırmada okullarda genel olarak elektrik kesintilerinde kullanılabilecek aydınlatma sistemi bulunmadığı ifade edilmiştir. Okullarda kablolama sistemlerine kanal muhafazası yapılması ve tavana ya da duvara asılan pano, projeksiyon aydınlatma armatürleri vb. güvenli bir şekilde sabitlenmesine karşı prizler koruma altında tutulmasında eksiklik ifade edilmiştir. MEB (2013a) okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel şartları ve personel özellikleri açıkladığı raporunda okulda bulunan elektrik kablolarının kablolama kanallarına yerleştirilerek gizlenmesi ve çocukların ulaşamaması bakımından prizlerin ise yüksekte konumlandırılması (1,5 metre) olması gerektiğini belirtmiştir. Ancak yapılan çalışmalarda da bu araştırmaya benzer şekilde bu alanda eksiklik olduğu görülmüştür. Biçer (1994), Ankara il merkezinde fiziksel özellikler bakımından anaokulları ile anasınıflarını karşılaştırdığı araştırmasında her iki okul türünde de elektrik prizlerine dair alınan önlemlerin yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yılmaz (2003) İstanbul’da yaptığı çalışmada anasınıfı ve birinci sınıfların fiziksel koşullar açısından kıyasladığında hem resmi hem özel okulların birçoğunda elektrik prizlerinde koruma kapaklarının olmadığını ve prizlerin çocukların kolay ulaşabilecekleri yerlerde yapıldığını dolayısıyla çocukların tehlikeler yaşamasına neden olabildiğini belirtmiştir. Akçay ve Erkal (2012) Ankara’daki okul öncesi eğitim kurumlarını kaza riski açısından değerlendirdikleri çalışmalarında prizler için olan güvenlik kapaklarının bazı okul bölümlerinde bulunmadığını veya düştüğünü tespit etmişlerdir.

3.2.2. Okul Yakın Çevresinin Güvenliği Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Okul Yakın Çevresinin Güvenliği boyutuna ilişkin ortalama, standart sapma ve sıra değerleri çizelge 12’de sunulmuştur.

Çizelge 12.

“Okul Yakın Çevresinin Güvenliği” Boyutuna İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Sıra Değerleri

Madde No	Okul Yakın Çevresinin Güvenliği	$\bar{X}$	S_x	Puan Sırası
18.	Okulun yakın çevresindeki risk faktörleri ve bunlardan korunmaya ilişkin personeler yönelik bilgilendirme faaliyetleri yapılır.	4,23	,83	2
19.	Okulun yakın çevresindeki risk faktörleri ve bunlardan korunmaya ilişkin çocuklara yönelik bilgilendirme faaliyetleri yapılır.	4,30	,77	1
20.	Okulun yakın çevresindeki risk faktörleri ve bunlardan korunmaya ilişkin velilere yönelik bilgilendirme faaliyetleri yapılır.	3,95	,94	3

Çizelge 12 incelendiğinde katılımcıların görüşlerinin aritmetik ortalamalarının 4.30 ile 3.95 arasında değiştiği görülmektedir. Bu boyutta katılımcılar en az sıklıkta “Okulun yakın çevresindeki risk faktörleri ve bunlardan korunmaya ilişkin velilere yönelik bilgilendirme faaliyetleri yapılır. ($\bar{X}$ =3.95) maddesinde belirtilen davranışların uygulandığını belirtmişlerdir. Katılımcıların daha sık uygulandığını belirttiği davranışın ise “Okulun yakın çevresindeki risk faktörleri ve bunlardan korunmaya ilişkin çocuklara yönelik bilgilendirme faaliyetleri yapılır.” ($\bar{X}$ =4.30) olduğu görülmektedir.

3.2.3. Acil ve Riskli Durumlarda Güvenlik Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Acil ve Riskli Durumlarda Güvenlik boyutuna ilişkin ortalama, standart sapma ve sıra değerleri çizelge 13’te sunulmuştur.

Çizelge 13.

“Acil ve Riskli Durumlarda Güvenlik” Boyutuna İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Sıra Değerleri

Madde No	Acil ve Riskli Durumlarda Güvenlik	$\bar{X}$	S_x	Puan Sırası
21.	Krize müdahale ekibi eylem planı çalışanlarla paylaşılır.	4,53	,65	5
22.	Doğal afetler/acil ve riskli durumlar ile ilgili tatbikatlar yapılır.	4,49	,68	6
23.	Okul afet ve acil durum eylem planı yapılır	4,62	,60	3
24.	Acil durumlar için güvenli yolların plan ve levhaları görünür yerlere asılır.	4,76	,46	1
25.	Okulda bina içi ve dışı kullanıma hazır manüel-elektronik sesli ve ışıklı ikaz/alarm tertibatı çalışır.	4,58	,67	4
26.	Okulda ilkyardım dolabı ve/veya ilkyardım çantası bulunur.	4,74	,53	2
27.	Okulda otomatik yangın alarm-söndürme sistemi çalışır.	4,33	1,21	7
28.	İkiden fazla katı olan okullarda yangın merdiveni kullanılabilir durumdadır. Üçten az katı olan okullarda cevaplanmayacak)	2,96	2,34	8
29.	Bina yangın çıkış kapıları ve merdivenleri amacına uygun kullanılabilir durumdadır. (Üçten az katı olan okullarda cevaplanmayacak)	2,74	2,38	9

Çizelge 13 incelendiğinde katılımcıların görüşlerinin aritmetik ortalamalarının 4.76 ile 2.74 arasında değiştiği görülmektedir. Bu boyutta katılımcılar en az sıklıkta “Bina yangın çıkış kapıları ve merdivenleri amacına uygun kullanılabilir durumdadır.” (Üçten az katı olan okullarda cevaplanmayacak) ($\bar{X}=2.74$), İkiden fazla katı olan okullarda yangın merdiveni kullanılabilir durumdadır. Üçten az katı olan okullarda cevaplanmayacak. ($\bar{X}=2.96$)” ve “Okulda otomatik yangın alarm-söndürme sistemi çalışır.” ($\bar{X}=4.33$) maddelerinde belirtilen davranışların uygulandığını belirtmişlerdir. Katılımcıların daha sık uygulandığını belirttiği davranışlar ise “Acil durumlar için güvenli yolların plan ve levhaları görünür yerlere asılır.” ($\bar{X}=4.76$), “Okulda ilkyardım dolabı

ve/veya ilkyardım çantası bulunur.” ($\bar{X}=4.74$) ve Okul afet ve acil durum eylem planı yapılır ($\bar{X}=4.62$) olduğu görülmektedir.

Araştırmada katılımcılar okullarda yangın çıkış kapıları ve merdivenlerinin kullanılabilir durumda olmadığı görüşlerini belirtmiştir. Biçer (1994) Ankara il merkezinde fiziksel özellikler bakımından anaokulları ile anasınıflarını karşılaştırdığı araştırmasında resmi ilköğretim okullarının büyük bir çoğunluğunda yangın merdivenlerinin olmadığını, olanların ise ana sınıfı çocuklarının kullanımına uygun olmadığını saptamıştır. Çalışmada okulda otomatik yangın alarm-söndürme sisteminin çalışır durumda olmasında eksiklik de dile getirilmiştir. Okullarda yangın söndürme sistemlerinin iyileştirilmesinin gerekliliği okullarda yangın haberleri doğrultusunda ortaya çıkmaktadır. Adana'da anaokulunda klimadan kaynaklanan yangın paniğe neden olurken, öğretmenler tarafından kurtarılan öğrenciler gözyaşlarını tutamadı. Okulda yangın çıktığını duyan veliler okula koşup çocuklarını alarak eve götürdü (Hürriyet, 2016). Elektrik panosundaki arıza sebebiyle Zonguldak Bahçelievler İlkokulu'nda çıkan yangın itfaiye ekipleri tarafından söndürüldü (Akşam, 2016). Maltepe'de bir ilköğretim okulunun konferans salonunda çıkan yangında okulun içini kaplayan duman nedeniyle görevliler öğrencileri bahçeye çıkardı. Yoğun dumandan bir öğrenci etkilendi (Milliyet, 2017). Zonguldak'ın Ereğli ilçesinde İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (IMKB) Atatürk Anadolu Lisesinde çıkan yangında oluşan yoğun duman nedeniyle okul kısa süreliğine boşaltıldı (Ereğli Haber, 2017). Bu haberler doğrultusunda olası yangın risklerine karşı yangın çıkışlarının düzenlenmesi ile ilgili önlemler alınması gerektiği düşünülmektedir.

3.2.4. Taşımalı Eğitim Hizmetleri Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Taşımalı Eğitim Hizmetleri boyutuna ilişkin ortalama, standart sapma ve sıra değerleri çizelge 14'te sunulmuştur.

Çizelge 14.

“Taşımalı Eğitim Hizmetleri” Boyutuna İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve Sıra Değerleri

Madde No	Taşımalı Eğitim Hizmetleri	$\bar{X}$	S_x	Puan Sırası
31.	Taşımalı okul servis araçlarıyla gelen çocukların iniş-binişteki kontrolleri nöbetçi öğretmen tarafından nöbet defterine işlenir.	2,88	2,23	1
32.	Özel eğitim ihtiyacı olan çocukları da kapsayıcı taşımalı okul servisi ulaşım uygulama planı (hareket saatleri, güzergâh, öğrenci listesi, oturma planı) tutulur.	2,71	2,23	3
33.	Özel eğitim ihtiyacı olan çocukları taşıyan servislerde gerekli güvenlik önlemleri alınır. (koltuk düzeni vb.)	2,75	2,21	2
34.	Okul taşımalı servis hizmetleri hakkında velilere yönelik bilgilendirme toplantısı yapılır.	2,61	2,09	4

Çizelge 14 incelendiğinde katılımcıların görüşlerinin aritmetik ortalamalarının 2.88 ile 2.61 arasında değiştiği görülmektedir. Bu boyutta katılımcılar en az sıklıkta “Okul taşımalı servis hizmetleri hakkında velilere yönelik bilgilendirme toplantısı yapılır.” ($\bar{X}=2.61$) maddesinde belirtilen davranışların uygulandığını belirtmişlerdir. Katılımcıların daha sık uygulandığını belirttiği davranışın ise “Taşımalı okul servis araçlarıyla gelen çocukların iniş-binişteki kontrolleri nöbetçi öğretmen tarafından nöbet defterine işlenir.” ($\bar{X}=2.88$) olduğu görülmektedir.

Araştırmada en düşük göstergeler taşımalı eğitim hizmetleri boyutunda elde edilmiştir. Bu durumun açıklayıcısı olarak anasınıflarına devam eden çocukların okul ile ev arasındaki ulaşımın servislerle sağlanmaması gösterilebilir.

3.2.5. Görev ve Okul Türü Değişkenlerine Göre “Okulda Öğrenci Güvenliği”

Boyutlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Görev ve Okul Türü Değişkenlerine Göre “Okulda Öğrenci Güvenliği” Boyutlarına İlişkin T Testi Analizi Sonuçlarına çizelge 15’te yer verilmiştir.

Çizelge 15.

Görev ve Okul Türü Değişkenlerine Göre “Okulda Öğrenci Güvenliği” Boyutlarına İlişkin T Testi Analizi Sonuçları.

Boyutlar	Değişkenler	Kategoriler	n	$\bar{X}$	ss	sd	t	P
Okulda Fiziki Güvenlik	Görev	Yönetici	132	66,1818	3,79799	303	,087	.931
		Öğretmen	173	66,1387	4,63848			
	Okul Türü	Anaokulu	169	66,5148	4,23858	303	1,62	.105
		Anasınıfı	136	65,7132	4,32376			
Okul Yakın Çevresinin Güvenliği	Görev	Yönetici	133	13,0451	1,70944	312	3,80	.000
		Öğretmen	181	12,0939	2,48261			
	Okul Türü	Anaokulu	176	12,4602	2,37574	312	.327	.744
		Anasınıfı	138	12,5435	2,05088			
Acil ve Riskli Durumlarda Güvenlik	Görev	Yönetici	128	38,7266	5,78719	296	1,95	.052
		Öğretmen	170	37,3588	6,14091			
	Okul Türü	Anaokulu	169	36,9467	6,34078	296	3,33	.001
		Anasınıfı	129	39,2558	5,31695			
Taşınmalı Eğitim Hizmetleri	Görev	Yönetici	134	10,9552	8,54521	313	.024	.982
		Öğretmen	181	10,9779	8,23944			
	Okul Türü	Anaokulu	176	13,1193	7,30811	313	5,36	.000
		Anasınıfı	139	8,2446	8,82178			

Çizelge 15 incelendiğinde “Okulda Fiziki Güvenlik” boyutuna ilişkin katılımcıların görüşleri arasında görev [$t_{(303)} = .087$; $p > .05$] ve okul türü [$t_{(303)} = 1.62$; $p > .05$] değişkenlerine göre anlamlı bir fark yoktur.

“Okul Yakın Çevresinin Güvenliği” boyutuna ilişkin katılımcıların görüşleri arasında görev [$t_{(312)} = 3.80$; $p < .05$] değişkenine göre anlamlı far varken okul türü [$t_{(312)} = .327$; $p > .05$] değişkenlerine göre anlamlı yoktur.

Görev türüne göre çizelge 15 incelendiğinde yöneticilerin “Okul Yakın Çevresinin Güvenliği” boyutunda ($\bar{X} = 13,0451$) yapılan çalışmaların daha sık olduğu görüşlerine sahip olduğu görülmüştür. Turhan ve Turan (2012) okul güvenliğinin özünü oluşturan öğeleri, okulun emniyeti ve asayişinin sağlanması, okulun fiziksel çevresinin güvenliği, sağlığa ilişkin güvenlik ve okul çevresindeki trafik koşullarının iyileştirilmesi şeklinde sıralamışlardır. Bu anlamda yöneticilerin okullarında aldıkları önlemleri daha olumlu görme eğilimi olabileceği düşünülmüştür.

“Acil ve Riskli Durumlarda Güvenlik” boyutuna ilişkin katılımcıların görüşleri arasında görev $[t(296)= 1.95; p>.05]$ değişkenine göre anlamlı fark yokken okul türü $t(296)= 3.33; p<.05]$ değişkenine göre anlamlı bir fark vardır.

Okul türüne göre çizelge 15 incelendiğinde anasınıfında çalışan öğretmenlerin “Acil ve Riskli Durumlarda Güvenlik” boyutunda yapılan çalışmaların ($\bar{X}=39,2558$) anaokulunda çalışan öğretmenlere kıyasla daha sık olduğuna dair görüşler sunmuşlardır. Turhan ve Turan (2012) okul güvenliğinin özünü oluşturan öğelerden bazılarını okulun muhtemel afetlere ve kriz durumlarına karşı hazır olma durumu şeklinde açıklamışlardır. Bünyesinde anasınıfı bulunan okullarda öğrenci sayısının fazla oluşu ve bu durumdan kaynaklı olarak oluşabilecek risklerin fazlalığı bu okullarda acil ve riskli durumlarda güvenlik boyutunda daha çok önlem alındığının göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

“Taşımali Eğitim Hizmetleri” boyutuna ilişkin katılımcıların görüşleri arasında görev $[t(313)= .024; p>.05]$ değişkenine göre anlamlı fark yokken okul türü $t(313)= 5.36; p<.05]$ değişkenine göre anlamlı bir fark vardır.

Görev türüne göre çizelge 15 incelendiğinde anaokulunda çalışan öğretmenlerin “Taşımali Eğitim Hizmetleri” boyutunda ($\bar{X}=13,1193$) yapılan çalışmaların daha sık olduğu görüşlerine sahip oldukları belirlenmiştir. Anasınıflarında çocukların okula kendi imkanları doğrultusunda gidip gelmelerine karşın anaokullarında taşımali eğitim hizmetleri sağlanmaktadır. MEB (2014a) okul servis araçları hizmet yönetmeliği ile taşımali eğitim hizmetleri güvenli hale getirilmesi sayesinde araştırmada böyle bir sonuç çıktığı varsayılmaktadır.

3.3. İlçe Değişkenine Göre “Okulda Öğrenci Sağlığı” Boyutlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında yönetici ve öğretmenlerin ($N=318$), Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrenci Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı Standartlarına Uygunluğuna dair “Öğrenci Sağlığı Boyutuna” ilişkin görüşlerinin ilçe değişkenine göre Kruskal Wallis Sonuçlarına yer verilmiştir.

İlçe Değişkenine Göre “Okulda Öğrenci Sağlığı” Boyutlarına İlişkin Kruskal Wallis Sonuçlarına Çizelge 16’da yer verilmiştir.

Çizelge 16.

İlçe değişkenine ilişkin Kruskal Wallis Sonuçları (Öğrenci Sağlığı Ölçeği)

Boyutlar	Kategoriler	Değişkenler	n	Sıra Ortalamaları	sd	χ^2	P
Kişisel Rehberlik ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri	İlçe	1. Altındağ	38	131,36	8	34,352	.000
		2. Çankaya	54	166,52			
		3. Gölbaşı	22	140,27			
		4. Etimesgut	26	121,77			
		5. Keçiören	50	122,53			
		6. Mamak	37	169,41			
		7. Pursaklar	13	223,85			
		8. Sincan	42	186,20			
		9. Yenimahalle	34	197,81			
Okul ve Yakın Çevresinde Risk Faktörlerini Önlemeye Yönelik Çalışmalar	İlçe	1. Altındağ	38	144,51	8	19,486	.012
		2. Çankaya	54	158,22			
		3. Gölbaşı	22	132,98			
		4. Etimesgut	26	112,92			
		5. Keçiören	45	129,67			
		6. Mamak	37	178,80			
		7. Pursaklar	13	179,46			
		8. Sincan	42	163,20			
		9. Yenimahalle	29	187,45			
Okul Sağlık Hizmetleri	İlçe	1. Altındağ	38	150,01	8	14,375	.072
		2. Çankaya	54	160,11			
		3. Gölbaşı	22	163,14			
		4. Etimesgut	26	128,35			
		5. Keçiören	51	136,62			
		6. Mamak	37	157,76			
		7. Pursaklar	13	212,81			
		8. Sincan	42	183,81			
		9. Yenimahalle	33	167,35			
Okul Beslenme Hizmetleri	İlçe	1. Altındağ	26	141,60	8	11,667	.167
		2. Çankaya	47	151,93			
		3. Gölbaşı	21	135,90			
		4. Etimesgut	16	119,28			
		5. Keçiören	50	114,79			
		6. Mamak	35	139,80			
		7. Pursaklar	11	162,59			
		8. Sincan	33	112,42			
		9. Yenimahalle	28	145,09			
Okul Temizlik Hizmetleri	İlçe	1. Altındağ	38	191,96	8	12,075	.148
		2. Çankaya	54	156,81			
		3. Gölbaşı	22	127,20			
		4. Etimesgut	26	161,73			
		5. Keçiören	48	151,43			
		6. Mamak	37	144,19			
		7. Pursaklar	12	167,54			
		8. Sincan	42	137,37			
		9. Yenimahalle	32	167,72			

Çizelge 16 incelendiğinde ilçe değişkenine göre birinci [$\chi^2_{(8)} = 34.352$; $p < .05$] ve ikinci alt boyutta [$\chi^2_{(8)} = 19.486$; $p < .05$] anlamlı fark bulunmaktadır. Farkın kaynağını bulmaya yönelik yapılan ikili testlerde birinci alt boyut için Yenimahalle ilçesi ile

Keçiören, Etimesgut, Gölbaşı, Altındağ ilçeleri arasında, Sincan ilçesi ile Keçiören, Gölbaşı, Etimesgut, Altındağ ilçeleri arasında, Pursaklar ilçesi ile Keçiören, Gölbaşı, Etimesgut, Çankaya, Altındağ ilçeleri arasında, Mamak ilçesi ile Keçiören, Etimesgut, Altındağ ilçeleri arasında, Çankaya ilçesi ile Keçiören ve Etimesgut ilçeleri arasından katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Sıra ortalamaları dikkate alındığında Yenimahalle, Sincan, Pursaklar ve Çankaya ilçelerinde yer alan katılımcıların görüşlerinin daha olumlu olduğu görülmektedir. Bu bulguya dair bu ilçelerdeki anaokulu ve bünyesinde anasınıfı bulunan okullarda okulda öğrenci sağlığı çalışmalarının Kişisel Rehberlik ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri alt boyutunda diğer ilçelere göre daha olumlu çalışmaların olduğu söylenebilir.

Farkın kaynağını bulmaya yönelik yapılan ikili testlerde ikinci alt boyut için Yenimahalle ilçesi ile Keçiören, Etimesgut, Gölbaşı, Altındağ ilçeleri arasında, Etimesgut ilçesi ile Sincan, Çankaya, Pursaklar ve Mamak ilçeleri arasında, Mamak ilçesi ile Keçiören ve Gölbaşı ilçeleri arasında katılımcıların görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Sıra ortalamaları dikkate alındığında Yenimahalle ve Mamak ilçelerinde yer alan katılımcıların görüşleri daha olumluyken Etimesgut ilçesinde yer alan katılımcıların görüşleri bu alanda daha az sıklıkta çalışma yapıldığını göstermektedir. Bu sonuç doğrultusunda Yenimahalle ve Mamak ilçelerinde Okul Sağlık Hizmetleri alt boyutunda yapılan çalışmaların daha faydalı olduğu, buna karşıt olarak Etimesgut ilçesinde ise bu alt boyutta eksiklik yaşandığı varsayılabılır.

Üçüncü [$\chi^2_{(8)}= 14.375$; $p>.05$] , dördüncü [$\chi^2_{(8)}= 11.667$; $p>.05$] ve beşinci [$\chi^2_{(8)}= 12.075$; $p>.05$] alt boyutlar için yapılan sonuçlarına göre katılımcıların görüşleri arasında ilçe değişkenine göre anlamlı fark bulunmamaktadır. Bu boyutlarda okulda öğrenci sağlığı boyutunda katılımcıların benzer görüşlere sahip oldukları ön görülebilir.

3.4. İlçe Değişkenine Göre “Okulda Öğrenci Güvenliği” Boyutlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

İlçe Değişkenine Göre “Okulda Öğrenci Güvenliği” Boyutlarına İlişkin Kruskall Wallis Sonuçlarına çizelge 17’de yer verilmiştir.

Çizelge 17.

İlçe değişkenine ilişkin Kruskal Wallis Sonuçları (Öğrenci Güvenliği Ölçeği)

Boyutlar	Kategoriler	Değişkenler	n	Sıra Ortalamaları	sd	χ^2	P
Okulda Fiziki Güvenlik	İlçe	1. Altındağ	38	161,51	8	12,965	.113
		2. Çankaya	54	147,95			
		3. Gölbaşı	22	113,59			
		4. Etimesgut	26	184,15			
		5. Keçiören	45	144,51			
		6. Mamak	37	166,95			
		7. Pursaklar	11	171,55			
		8. Sincan	40	134,09			
		9. Yenimahalle	32	166,27			
Okul Yakın Çevresinin Güvenliği	İlçe	1. Altındağ	37	154,57	8	11,865	.157
		2. Çankaya	54	163,54			
		3. Gölbaşı	22	147,57			
		4. Etimesgut	26	155,56			
		5. Keçiören	52	126,01			
		6. Mamak	36	166,82			
		7. Pursaklar	12	171,75			
		8. Sincan	41	161,33			
		9. Yenimahalle	34	187,66			
Acil ve Riskli Durumlarda Güvenlik	İlçe	1. Altındağ	35	133,10	8	14,489	.070
		2. Çankaya	51	153,24			
		3. Gölbaşı	22	164,64			
		4. Etimesgut	24	166,71			
		5. Keçiören	45	136,64			
		6. Mamak	36	147,29			
		7. Pursaklar	11	152,86			
		8. Sincan	42	125,15			
		9. Yenimahalle	32	189,53			
Taşımalı Eğitim Hizmetleri	İlçe	1. Altındağ	38	152,78	8	7,589	.475
		2. Çankaya	52	170,01			
		3. Gölbaşı	22	144,05			
		4. Etimesgut	26	134,96			
		5. Keçiören	51	148,66			
		6. Mamak	37	146,07			
		7. Pursaklar	13	175,42			
		8. Sincan	42	177,74			
		9. Yenimahalle	34	168,07			

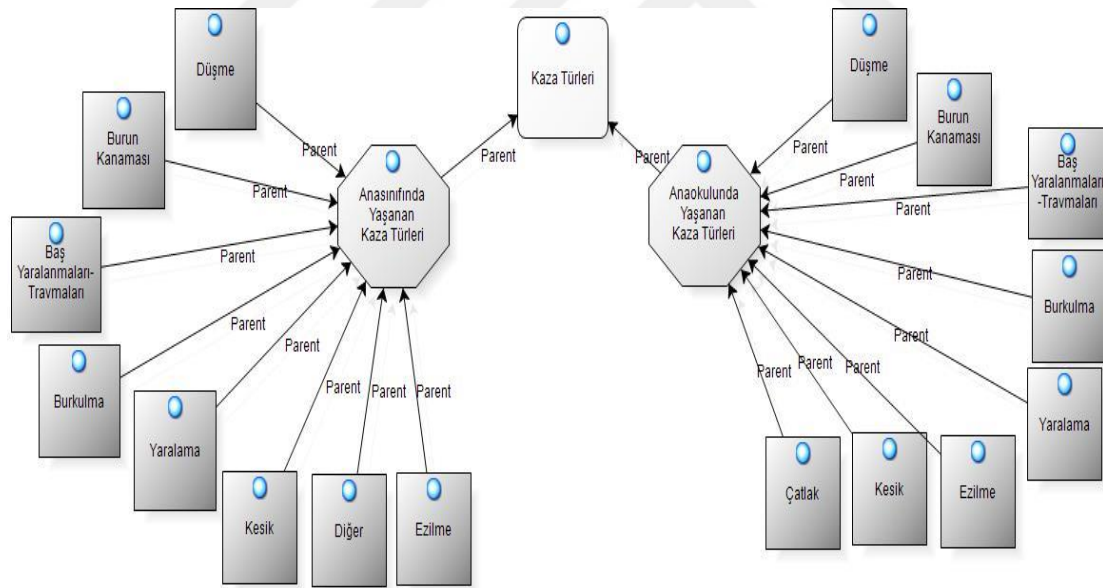
Çizelge 17 incelendiğinde katılımcıların görüşleri arasında ilçe değişkenine göre birinci [$\chi^2_{(8)} = 12.965$; $p > .05$], ikinci [$\chi^2_{(8)} = 11.865$; $p > .05$], üçüncü [$\chi^2_{(8)} = 14.489$; $p > .05$] ve dördüncü [$\chi^2_{(8)} = 7.589$; $p > .05$] alt boyutlar için anlamlı fark bulunmamaktadır. Genel anlamda okulda öğrenci güvenliği alanında yapılan çalışmaların sıklığına dair görüşlerin birbirine benzer olduğu varsayılabilir.

3.5. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Okul Kazaları, Nedenleri ve Önleme Stratejilerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Okul kazaları hakkında bilinçli olmak ve bu doğrultuda gereken önlemleri almak okulda öğrenci sağlığı ve güvenliği şartlarının sağlanmasında bir koşul olarak benimsenmelidir. Bu yüzden araştırmada okul kazaları öğretmenlerle görüşülerek araştırılmıştır. Bu bölümde okul kazaları, nedenleri ile önleme stratejilerine ilişkin öğretmen görüşlerine dair bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

3.5.1. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yaşanan Kaza Türlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Anaokulu ve anasınıflarında görev yapan öğretmenlere okullarında ne tür kazalar yaşandığı sorulmuştur. Öğretmen görüşleri anaokulları ve anasınıfları açısından ayrı ayrı incelenerek Şekil 1’de yer alan şekilde çeşitli temalar altında gruplandırılmıştır.

Şekil 1. Okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan kaza türleri

Şekil 1’de görüldüğü gibi öğretmenlerin okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan kaza türlerine ilişkin ifade ettikleri görüşler karşılaştırıldığında hem anaokulunda hem de anasınıfında öğretmenlerin genelde aynı kaza türlerini ifade ettikleri görülmektedir. Buna göre katılımcıların ifade ettikleri okullarda yaşanan kaza türlerine ilişkin görüşlerin frekans dağılımına Çizelge 18’de yer verilmiştir.

Çizelge 18.

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yaşanan Kaza Türlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları

	Temalar	Görüşler	f
Anaokulu	Düşme	<i>Okul öncesi dönemde çocukların hareketli olması, dikkatsizlik ya da başka bir arkadaşının davranışına bağlı olarak genellikle düşme yaşıyor (AO1).</i>	15
	Burun Kanaması	<i>Düşmeden kaynaklı burun kanaması çok yaşıyor (AO5).</i>	8
	Baş Yaralanmaları-Travmaları	<i>Çocuklar lavaboya giderken birbirlerini itmeleri sonucu bir çocuğum kafasını duvara vurdu. Kafasında şişlik oluştu. (AO1).</i>	6
	Yaralama	<i>Özellikle serbest oyun zamanında oyuncak paylaşamayan çocuklar karşılardakine zarar verebileceğini düşünmeden birbirlerine vurabiliyorlar (AO11).</i>	5
	Burkulma	<i>Oyun, dans gibi fiziksel aktivitelerde çocuklar ayaklarını burkabiliyorlar (AO14).</i>	3
	Ezilme	<i>Düşme kazalarında ezilme yaşıyor (AO12).</i>	2
	Kesik	<i>Sınıfta makas etkinliklerinde küçük ölçekte kesik vakaları yaşıyor (AO14).</i>	2
	Çatlak	<i>Düşmeye bağlı olarak çocukların el veya ayağında çatlak oluşabiliyor (AO15).</i>	1
Toplam			42
Anasınıfı	Düşme	<i>Çocukların hızlı ve dikkatsiz davranışları düşmelere sebep oluyor (AS14).</i>	15
	Burun Kanaması	<i>Düşme anında çocuklar yüzlerini korumada fiziksel olarak yetersiz kalıyorlar bu da burun kanamasına yol açıyor (AS3).</i>	9
	Ezilme	<i>Çocuklar bahçede kullandıkları bahçe oyuncaklarının özelliklerini bilmeden ve zararlarına karşı kendilerini koruyamadıklarından düşmelere bağlı ezilme durumlarıyla karşılaşabiliyorlar (AS13).</i>	7
	Yaralama	<i>Özellikle masa etkinliklerinde makas ve kalem kullanımında çocuklar bu eşyalarını birbirlerine batırabiliyorlar (AS3).</i>	6
	Baş Yaralanmaları-Travmaları	<i>Çocuklar sandalyede otururken sallanmaya çalışırken düşüp baş yaralanması yaşayabiliyorlar (AS5).</i>	5
	Burkulma	<i>Hızlı hareket etme isteğiyle çocuklarda burkulma yaşıyor (AS5).</i>	4
	Kesik	<i>Bir öğrencim elinde plastik bir arabayla koşarken düştü. Plastik araba kırık olduğu için çocuğun parmağı bu kırık yere geldi ve parmağı kesildi (AS2).</i>	3
	Diğer Görüşler	<i>Yemek esnasında öğrencimin boğazına yemek kaçtı (AS3).</i>	3
Toplam			52

Çizelge 18'e göre iki grupta da yaşanan kaza türleri olarak en fazla görüş belirtilen tema "düşme" olmuştur. Düşme olaylarını takiben her iki grup da en fazla yaşanan kaza türlerinden burun kanamasını ifade etmiştir. Bunların yanında öğretmenlerin baş yaralanmaları-travmaları, ezilme, yaralama, burkulma, kesik ve çatlak gibi kaza türlerini de belirttikleri görülmektedir.

Çocukların genel anlamda en çok düşme kazasını yaşadığı çalışmalarda da görülmektedir. Pakiş Karapirli ve Yayıcı'nın (2010) üzerine cisim düşerek ölüm ile sonuçlanan kazaları inceledikleri çalışmada ev kazalarında da en çok düşme kazasının yaşandığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde Kurt ve Aytekin tarafından 0-6 yaş grubundaki çocukların yaşadığı ev kazalarını inceledikleri çalışmada %45,9 oranla en çok düşme kazasının yaşandığı belirlenmiştir (2015). Akdur ve diğerleri (2006) tarafından okul öncesi çocukluk dönemindeki kafa travmalarını inceledikleri çalışmada, vakaların ilk sırasında %61 ile düşmeler olarak bulunmuştur. Çocukların evde geçirdikleri kazaları inceleyen bir çalışmada da kazaların %36,4'ünü düşme ve kayma oluşturduğu görülmüştür (Köse ve Bakırcı, 2007). Erkal ve Yertutan'ın (2012) okulda kaza geçiren çocukların araştırılması ve ailelerin çocukların okulda kazaya maruz kalmasını önlemedeki davranışlarının belirlenmesine yönelik 600 veli ile yaptıkları araştırmaya göre düşme kazasını belirtenler %77,6 oranı ile ilk sırada yer almıştır. Kingma ve Duis (2000) tarafından Hollanda'da 505 anaokulu öğrencisinin yaşadığı kazaların incelendiği çalışmada, 4-5 yaş çocuklarında %67 oranıyla en çok düşmenin yaşandığı tespit edilmiştir. Çin'de anaokulu öğrencilerinin maruz kaldığı kazaların betimlendiği bir araştırmada en çok düşme, çarpışma, yanık ve hayvan ısırması olaylarının yaşandığı görülmüştür (Wei, 2008). Brudvik'in (2000) Norveç'te 7041 kazayı incelediği araştırmasında ise baş yaralanmalarının yüksek oranda görülmüştür. Slovenya'da anaokulu öğrencilerinin planlı ve serbest spor aktiviteleri esnasında yaşadıkları yaralanmaların analizi amacıyla gerçekleştirilen bir çalışmada da çoğu yaralanmada en fazla da baş yaralanmaları gözlenmiştir (Videmšek vd. 2010). Araştırmalarda da görüldüğü üzere okulda veya başka ortamda çocuklar en fazla düşme kazasını yaşamaktadırlar. Bu durumun çocukların enerjilerini harcama isteğiyle çok hareketli ve dikkatsiz olmalarından kaynaklandığı araştırmada öğretmenler tarafından ifade edilmiştir.

Araştırmada kesik ve boğaza yemek kaçması gibi en az yaşanan kazalara başka araştırmalardan da örnek vermek mümkündür. Kurt ve Aytekin'in (2015) çalışmasında delici-kesici alet yaralanması %11,6, boğula yazma %6,1 oranı ile ifade edilmiştir. Milano'da okul ortamındaki 11541 kaza vakasının incelendiği 5 yıllık bir çalışmada ise, anaokulu ve ilkokullarda görülen kazaların çoğunda kesik ve ezilme yaşandığı tespit edilmiştir (Pagano vd. 1987). Ancak bu çalışmada en az yaşanan kazalar elektrik çarpması

ve zehirlenme olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada elektrik çarpması ve zehirlenme gibi kazalara örnek verilmemiştir.

3.5.2. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yaşanan Kazaların Nedenlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan kazaların nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri çeşitli temalar altında toplanarak çizelge 19’da sunulmuştur.

Çizelge 19.

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yaşanan Kazaların Nedenlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları

	Temalar	Görüşler	f
Anaokulu	Çocuğun Kendisinden Kaynaklı Nedenler	Çocuklar kuralları unutuyor ve uyarıları dikkate almıyorlar (AO2). Çocukların dikkatsiz davranmalarından dolayı (AO9).	14
	Başka Çocuktan Kaynaklı Nedenler	Çocuklar bazen birbirlerine bilinçli veya bilinçsiz olarak zarar verebiliyorlar (AO1).	10
	Okuldaki Çevresel Önlemlerin Yetersizliğinden Kaynaklı Nedenler	Bu şekildeki kazalar özellikle okul bahçesindeki oyuncakların güvenlik önlemlerinin alınmadığı durumda yaşanıyor (AO11).	2
	Diğer Görüşler	Çok sayıdaki öğrencinin aynı zamanda ortak kullanım alanlarında bulunmasından dolayı (AO13).	2
Toplam			28
Anasınıfı	Çocuğun Kendisinden Kaynaklı Nedenler	Çocuklar kendilerini tehlikelerden koruyacak beceride değil (AS3). Çocuklar tehlikelerden kendilerini koruyamıyorlar (AS13).	13
	Başka Çocuktan Kaynaklı Nedenler	Çocuklar birbirlerine zarar verebileceklerini düşünmeden hareket ediyorlar (AS1). Birbirleriyle ilişkilerinde küçük çocuklar arkadaşlarına zarar verebileceklerini düşünmüyorlar (AS11).	9
	Okuldaki Çevresel Önlemlerin Yetersizliğinden Kaynaklı Nedenler	Okulda bulunan malzemelerin sağlam şekilde sabitlenmemesinden veya sabitlense de dönemsel olarak kontrol edilmemesinden (AS10).	2
	Diğer Görüşler	Okulda personelin sorumluluk bilincinin eksik olması ve personelin kontrolünün düzenli yapılmaması (AS12).	2
Toplam			26

Çizelge 19’a göre öğretmenlerin yaşanan kaza olaylarının nedenlerine ilişkin görüşleri hem anaokulunda hem de anasınıfında aynı temalar altında toplanmaktadır. Buna göre öğretmenler tarafından en fazla görüş belirtilen tema “çocuğun kendisinden kaynaklı nedenler” temasıdır. Öğretmenlere göre öğrencilerin kendilerini koruyamayacak kadar küçük olmaları ve dikkatsizlikleri kazalar yaşanmasında neden olmaktadır. Bunun

Okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan kazaların sonucunda etkilenen kişilerin kimler olduğuna ilişkin öğretmen görüşlerinin frekans dağılımı çizelge 20’de yer almaktadır.

Çizelge 20.

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Okul Kazalarının Sonucunda Etkilenenlere İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları

	Temalar	Görüşler	f
Anasınıfı	Öğrenciler	Kazalarda en çok çocuklar etkileniyor (AS2).	15
	Öğretmenler	Öğretmenler de hem korku hem de üzüntü yaşıyor (AS3).	10
	Veliler	Veliler çocuklarını okula gönderirken bir şey olur mu endişesine kapılıyorlar (AS14).	6
	Okul/Okul Yönetimi	Kaza durumunda okula karşı güvensizlik yaşıyor (AS8).	5
Toplam			36
Anaokulu	Öğrenciler	Kazalar çocuğun sağlığına psikolojik, fiziksel ve sosyal yönden etki ederek dengesini bozabiliyor. Çocuklar bulunduğu ortamda kendisini güvensiz hissedebiliyor. Büyük kazalarda çocukta kalıcı fiziksel zararlar oluşabiliyor (AO1).	14
	Öğretmenler	Öğretmenlerde kazanın tekrar yaşanabileceğine dair kaygı yaşıyor (AO14).	8
	Veliler	Velilerin okula karşı güvenleri azalıyor (AO2).	7
	Okul/Okul Yönetimi	Tüm okul psikolojik olarak bu durumdan etkilenmektedir (AO4).	5
	Toplam		34

Çizelge 20’den görüldüğü gibi öğretmen görüşlerine göre okullarda yaşanan kazalarda hem anaokullarında hem de anasınıflarında sırasıyla öğrenciler, öğretmenler, veliler ve okul/okul yönetimi olumsuz olarak etkilenmektedir. Gül (2012) tarafından ailelerin çocuk bahçeleri ve çocuk bahçelerindeki materyallere bakış açılarını incelediği çalışmada aileler parklarda gerçekleşen kaza nedenlerine en çok çocuğun dikkatsizliğinden kaynaklandığı ifadesini kullanmışlardır.

Kazaların çocuklar üzerinde hem fiziksel hem de psikolojik etkileri olduğu bilinmektedir. Bu araştırmada görülmüştür ki okul kazalarında en çok etkilenen çocuklardır. Okulların eğitim öğretim faaliyetleri yanı sıra çocukların sağlık ve güvenliklerinin korunması görevi doğrultusunda kazaların en aza indirilmesi çocuğun iyiliği için gerekmektedir. Araştırmada ayrıca okula karşı güven azaldığı ve öğretmenin

de tekrar kaza yaşanabileceğine dair kaygı yaşaması gibi ifadeler tespit edilmiştir. Bu anlamda okul ikliminin olumsuz etkilenmemesi için de kazaların önlenmesinin gerekliliği öne çıkmaktadır.

3.5.4. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında En Fazla Kaza Yaşanan Yaş Gruplarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlere okullarında yaşanan kazaların en çok hangi yaş gruplarında yaşandığı sorulmuş ve öğretmen cevaplarına ilişkin temalara ait frekans dağılımı çizelge 21’de sunulmuştur.

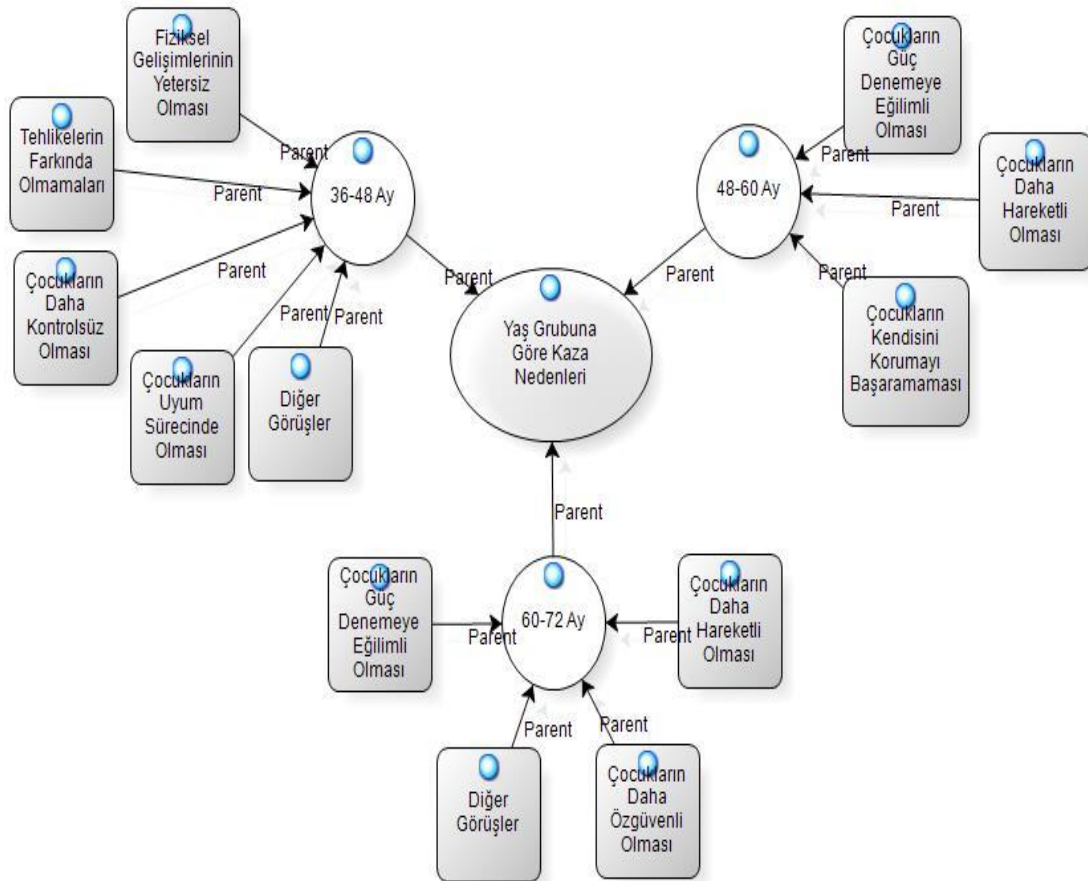
Çizelge 21.

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında En Fazla Kaza Yaşanan Yaş Grubuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları

	Temalar	Görüşler	f
Anasınıfı	36-48 Ay	36-48 ay yaş grubunda çocuklar kendilerini tehlikelere ve birbirlerine karşı koruyamıyorlar (AS9).	6
	48-60 Ay	48-60 ay yaş grubundakiler bazı fiziksel aktiviteleri yapabileceklerini düşünmelerine rağmen kendilerini korumayı tam olarak başaramıyorlar (AS8).	3
	60-72 Ay	60-72 ay yaş gurubunda hareketli oyunlar oynamayı tercih ediyorlar. Bu da kazalara sebep oluyor (AS1).	5
	Tüm Yaş Grupları	Tüm yaş gruplarında anasınıfı öğrencilerinin kendilerini tehlikeden koruyabilme becerisi bulunmuyor (AS5).	1
Toplam			15
Anaokulu	36-48 Ay	36-48 ay yaş grubu daha küçük oldukları için.	10
	48-60 Ay	48-60 ay yaş grubunda çocuklar küçük yaş gruplarına göre daha aktifler ve kendi güçlerini denemeye daha yatkınlar (AO14).	1
	60-72 Ay	Çocuklar büyüdükçe motor becerileri de artmakta ve daha hareketli olmaktadır. Bu sebeple yapabileceklerinin sınırlarını zorlayan 60-72 ay yaş grubu çocuklarında kaza yaşanma olasılığı artıyor (AO7).	5
Toplam			16

Çizelge 21’de görüldüğü gibi hem anaokulunda hem de anasınıfında öğretmenler en fazla kaza yaşanan yaş grubunu 36-48 ay yaş grubu olarak belirtmişlerdir. Bu yaş grubunu her iki grupta da sırasıyla 60-72 ay ve 48-60 ay yaş grupları izlemektedir.

Öğretmenlerin bu yaş gruplarında daha fazla kaza yaşanmasına ilişkin belirttikleri nedenler ise temalandırılarak Şekil 3’te özetlenmiştir.

Şekil 3. Yaş grubuna göre kaza nedenleri

Çocuklarda gelişimsel olarak yürümeye, koşmaya başlaması gibi aktivitelerin 2 yaşlarında daha aktif olarak ortaya çıktığı bilinmektedir. Bu anlamda bu yaşlardan itibaren çocukların vücutlarını daha aktif kullanmaya başladıkları gözlenmektedir. Frost’a göre (1997) bu yaş grubunda çocuklar daha yüksek aktivite düzeyinde olduklarından ve tamamen gelişmemiş motor ve bilişsel becerileri sebebiyle tehlikelerle karşılaşmada ve yaralanmada daha fazla risk taşımaktadırlar (Akt. Gül, 2012).

3.5.5. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Çocukların Kaza Geçirme Nedenlerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Öğretmenlerin bu yaş gruplarında daha fazla kaza yaşanmasına ilişkin belirttikleri nedenler ise temalandırılarak çizelge 22’de özetlenmiştir.

Çizelge 22.

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yaş Gruplarına Göre Kaza Nedenlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları

	Temalar	Görüşler	f
36-48 Ay	Fiziksel Gelişimlerinin Yetersiz Olması	36-48 ay yaş grubundaki öğrencilerde kas gelişimi diğer yaş gruplarına göre daha geride olduğu için çocuklar kendilerini tehlikeden koruyamıyor (AS2).	6
	Tehlikelerin Farkında Olmamları	36-48 ay yaş grubunun tehlikeli durumları ve olayları öğrenmemiş olmalarından dolayı (AO6).	6
	Çocukların Daha Kontrolsüz Olması	36-48 ay yaş grubundaki çocuklar daha kontrolsüz davranırlar (AO2).	2
	Çocukların Uyum Sürecinde Olması	36-48 ay yaş grubu kalabalık bir sosyal ortamla yeni yeni tanışılmaya başlandığı için (AO9).	2
	Diğer Görüşler	36-48 ay yaş grubundaki çocuklarda benmerkezci düşünme hâkim olduğu için daha çok kaza yaşanmaktadır (AO11).	3
Toplam			19
48-60 Ay	Çocukların Güç Denemeye Eğilimli Olması	48-60 ay yaş gurubunda çocuklar kendi fiziksel güçlerini denemeye başlıyorlar (AS3).	3
	Çocukların Kendisini Korumayı Başaramaması	48-60 ay yaş grubunda bazı fiziksel aktiviteleri yapabileceklerini düşünmelerine rağmen kendilerini korumayı tam olarak başaramıyorlar (AS8).	3
	Çocukların Daha Hareketli Olması	Bu yaş grubunda çocuklar küçük yaş gruplarına göre daha aktifler (AO14).	1
Toplam			7
60-72 Ay	Çocukların Daha Hareketli Olması	60-72 ay yaş grubundaki çocuklar daha hareketli oldukları için (AO7).	7
	Çocukların Güç Denemeye Eğilimli Olması	60 -72 ay yaş gruplarında çocuklar kendi güçlerini denemeye daha yatkınlar (AO14).	3
	Çocukların Daha Özgüvenli Olması	60-72 ay yaş grubundaki çocuklar kendilerine fazla güvenerek tehlikeli davranışlar gösterebiliyorlar (AS13).	2
	Diğer Görüşler	60-72 ay yaş grubundaki çocuklar kendilerini ve dış ortamı keşfetmeye ve keşfederken dikkatsiz davranmaya daha yatkındırlar (AS10).	2
Toplam			14

Çizelge 22’de görüldüğü gibi 36-48 ay yaş gruplarındaki çocuklarda daha fazla kaza yaşanmasının sebepleri birincil olarak “fiziksel gelişimlerinin yetersiz olması” temasıdır. Öğretmenlere göre 36-48 ay yaş grubundaki çocuklar fiziksel gelişimlerini tamamlamadıklarından kaza yaşama ihtimalleri daha fazladır. Ayrıca öğretmenler görüşlerine göre bu yaş grubundaki öğrencilerin daha fazla kaza yaşama nedenleri; çocukların tehlikelerin farkında olmamaları, çocukların daha kontrolsüz olmaları, çocukların uyum sürecinde olmaları ve diğer görüşler temalarında toplanmıştır.

48-60 ay aralığındaki çocukların daha fazla kaza yaşama nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri en fazla çocukların güç denemeye eğilimli olması temasında yer almıştır. Öğretmenlere göre bu yaş grubundaki çocuklar fiziksel olarak güçlerini daha fazla denemeye elverişli oldukları için kazaların yaşanma olasılığı daha yüksek olmaktadır. Bu nedenin yanında bu yaş grubundaki çocukların kendisini korumayı başaramaması ve daha hareketli olması da kazaların bu yaş grubunda daha fazla yaşanmasına sebep olmaktadır.

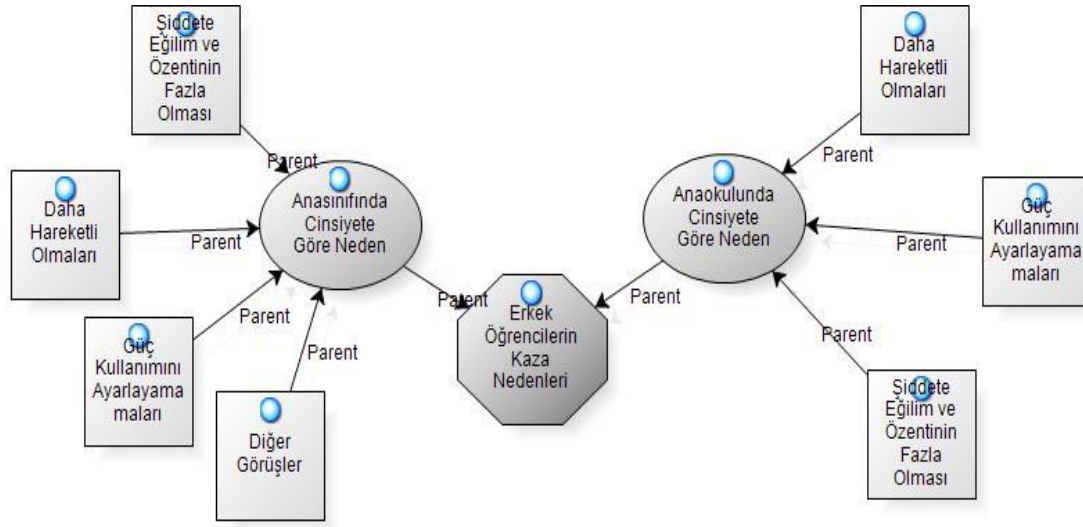
60-72 ay aralığındaki çocukların daha fazla kaza yaşama nedenleri ise sırasıyla çocukların daha hareketli olması, çocukların güç denemeye eğilimli olması, çocukların daha özgüvenli olması ve diğer görüşler temaları altında toplanmıştır.

Bu bulgular doğrultusunda 36-48 Ay grubundaki çocuklar için okula uyum ve eğitim öğretim faaliyetleri sürecinde güvenlik önlemlerinin diğer yaş gruplarına göre daha fazla olması gerektiği öne çıkmaktadır. 48-60 Ay grubundaki çocukların kazalardan korunması içinse vücutlarını kullanmada dikkatli olmaları gerektiği hakkında bilgi verilebileceği düşünülebilir. 60-72 Ay grubundaki çocuklarda kazaların büyümelerinin getirdiği kendilerine fazla güvenme ve hareketli olmalarının etkisi göz önünde bulundurulması gerekir. Ayrıca bu yaş grubundaki çocukların kendi fiziksel güçlerini test etme isteği de olduğu görüldüğünden bu anlamda enerjilerini harcayabileceği etkinliklere yönlendirilmesi de faydalı olabilecektir.

3.5.6. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında En Fazla Kaza Yaşanan Cinsiyet Grubuna İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Okul öncesi eğitim kurumlarında hangi cinsiyet grubunda daha fazla kaza yaşandığına ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde hem anasınıfında hem de anaokulunda tüm öğretmenlerin erkeklerde daha fazla kaza yaşandığını belirttiği

görülmüştür. Öğretmenlerin bu düşüncelerinin nedenleri incelenmiş ve çeşitli temalar altında Şekil 4'te yer verilmiştir.

Şekil 4. Erkek öğrencilerin daha fazla kaza yaşama nedenleri

Okul öncesi eğitim kurumlarında hangi cinsiyet grubunda daha fazla kaza yaşandığına ilişkin öğretmen görüşlerinin frekans dağılımı çizelge 23'de yer almaktadır.

Çizelge 23.

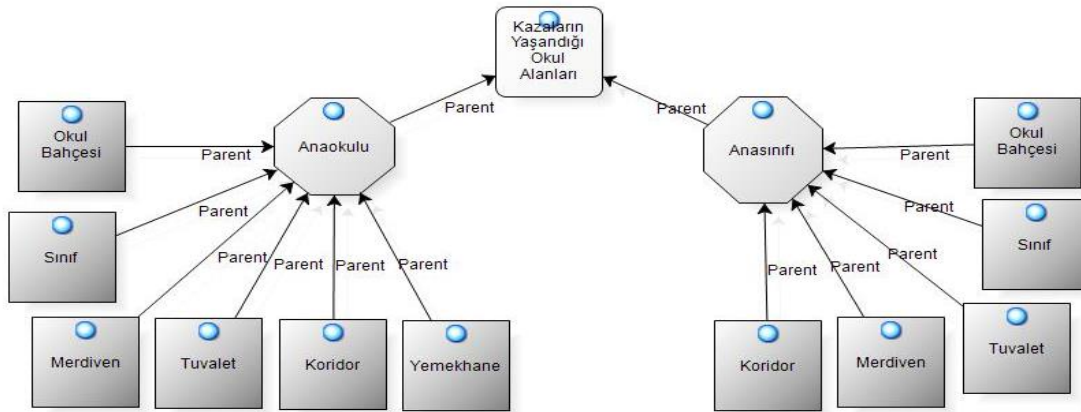
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Erkek Öğrencilerin Daha Fazla Kaza Yaşama Nedenlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları

	Temalar	Görüşler	f
Anasınıfı	Şiddete Eğilim ve Özentinin Fazla Olması	Erkeklerde kızlara göre şiddete eğilim daha fazladır. Birbirlerine de şiddet uygulayabiliyorlar (AS12).	6
	Daha Hareketli Olmaları	Erkek çocukları kızlara oranla daha hareketli olduğu için (AS2).	4
	Güç Kullanımını Ayarlayamamaları	Oyunlarda çok ani ve sert hareketler yapabiliyorlar (AS6).	3
	Diğer Görüşler	Erkekler kızlara göre kurallara uymada daha zorlanıyorlar (AS11).	2
Toplam			15
Anaokulu	Daha Hareketli Olmaları	Çünkü genel olarak erkek çocukları daha enerjik ve hareketliler (AO6).	9
	Güç Kullanımını Ayarlayamamaları	Erkek çocukları etkinliklerde hareketlerini kontrol edemeyip güç uygulayabiliyorlar (AO4).	5
	Şiddete Eğilim ve Özentinin Fazla Olması	Erkeklerde şiddet davranışına eğilim daha fazla (AO13).	3
Toplam			17

Çizelge 23'te görüldüğü gibi anasınıfında görev yapan öğretmenler erkek öğrencilerin şiddete eğilim ve özentinin fazla olması sebebiyle daha fazla kaza olayları yaşadıklarını ifade ederken, anaokulunda görev yapan öğretmenler erkek öğrenciler kızlara göre daha hareketli oldukları için kaza olaylarını daha fazla yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra öğretmenler, erkek öğrencilerin güç kullanımını ayarlayamamaları sebebiyle de kızlara göre daha fazla kaza yaşadıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Yapılan bir çalışmada erkek çocukların kızlara göre daha fazla kazaya uğradıkları ve bu kazaların genel olarak düşme olarak görüldüğü belirlenmiştir (Ciampo vd. 2001; Akt. Köse ve Bakırcı, 2007). Erkal ve Yertutan'ın (2012) ailelerle yaptıkları çalışmada okulda kaza geçiren çocukların %61,4'ünün erkek iken, %38,6'sının kız olduğu tespit edilmiştir. Kazaların etkileri ne yazık ki ölümcül de olabilmektedir. Pakiş, Karapirli ve Yaylı (2010) tarafından üzerine kaza ile cisim düşmesine bağlı çocuk ölümlerini inceleyen çalışmada olguların %77,8'ini erkekler, %22,2'sini kızlar oluşturmuştur. Yurtdışında yapılan çalışmalarda da erkeklerin daha çok kaza yaşadığına dair bulgular mevcuttur. Brudvik'in (2000) Norveç'te 7041 kazayı incelediği araştırmasında kazaların erkek çocuklarda daha çok yaşandığı görülmüştür. Avusturya'da anaokuluna ilişkin 347 kaza vakasında %66 oranında erkek, %34 oranında kız öğrencinin yaralandığı belirlenmiştir (Eberl vd. 2009). Slovenya'da yapılan bir çalışma sonucunda erkek çocuklarda kızlara göre kaza yaşanma durumu çok yüksek oranda gerçekleştiği tespit edilmiştir (Videmšek vd. 2010). İtalya Milano'da gerçekleştirilen bir çalışmada da kazaların erkek çocuklarda yaşanma oranının kızlarda yaşanma oranına göre iki kat fazla olduğu görülmüştür (Pagano vd. 1987).

3.5.7. Kazaların Yaşandığı Okul Alanlarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Okul öncesi eğitim kurumlarında okulların genellikle hangi alanlarında kaza yaşandığı da öğretmenlere sorulmuştur. Öğretmenlerden alınan cevaplar Şekil 5'te özetlenmiştir.

Şekil 5. Kazaların yaşandığı okul alanları

Şekil 5'ten görüldüğü gibi anaokulunda ve anasınıfında kazaların yaşandığı okul alanları benzerlik göstermektedir. Bu alanlara ilişkin frekans dağılımları çizelge 24'te özetlenmiştir.

Çizelge 24.

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kaza Yaşanan Okul Alanlarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları

	Temalar	Görüşler	f
Anaokulu	Sınıf	Koşma, zıplama gibi hareketli davranışlar sebebiyle sınıftaki masa ve dolaplara çarpabiliyorlar (AO13).	8
	Okul Bahçesi	Okul bahçesi alanı çok büyük olduğundan kontrol azalıyor (AO2).	8
	Merdiven	Sınıfta kapalı alanda kalan çocuklar sınıf dışına çıktıklarında merdivenden koşarak iniyorlar. Bu durumda düşme gibi kazalara yol açabiliyor (AO11).	7
	Tuvalet	Tuvalette ıslak zemin olursa çocuklar düşebiliyor (AO14).	4
	Yemekhane	Yemekhanede çocukların oturdukları sıraların sırt dayamaya yerleri olmadığı için geriye düşebiliyorlar (AO12).	3
	Koridor	Çocuklar koridora çıkar çıkmaz koşmaya başlıyorlar. Bu da çarpışmalara neden oluyor (AO7).	2
	Toplam		32
Anasınıfı	Sınıf	Bulunduğumuz ilkokul olduğundan sınıf dışında başka bir alanı kullanamıyoruz. Kazalar genelde bu yüzden sınıfta yaşıyor (AS5).	10
	Okul Bahçesi	Sınıf kapalı bir ortam olduğundan çocukların rahatlaması için bahçeye çıkıyoruz. Çocuklar enerjilerini atmak için çok fazla kontrolsüz koşuyorlar (AS6).	8
	Tuvalet	Tuvalette kaygan zemin olması ve çocukların dikkatsiz davranması kazalara yol açıyor (AS2).	4
	Merdiven	Merdivenden ilk inen veya ilk çıkan ben olacağım kaygısıyla çocuklar koşuyor ve düşebiliyorlar (AS12).	2
	Koridor	Sınıfta kurallı ortamdaki çocuklar koridorda koşuyorlar ve çarpışıp düşüyorlar (AS11).	2
	Toplam		26

Çizelge 24'te görüldüğü gibi öğretmen görüşlerine göre okul öncesi eğitim kurumlarında kazalar genellikle sınıf ve okul bahçesinde yaşanmaktadır. Ayrıca öğretmenler tarafından tuvalet, merdiven, koridor ve yemekhane de genellikle kaza yaşanan alanlar olarak vurgulanmıştır. Kısacası çocukların okulun her alanında kaza geçirebildiği belirlenmiştir. Öğretmenlere neden kazaların genellikle bu alanlarda yaşandığı sorusu da yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu konu hakkındaki görüşleri Çizelge 25'de açıklanmıştır.

Çizelge 25.

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Okul Alanlarında Kaza Yaşanma Nedenlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları

	Temalar	Görüşler	f
Sınıf	Sınıf Alanının Yetersiz Olması	Sınıf çocuk sayısına göre yetersiz büyüklükte (AO3).	9
	Zamanın Çoğunu Sınıfta Geçirme	Bulunduğumuz ilkokul olduğundan sınıf dışında başka bir alanı kullanamıyoruz. Kazalar genelde bu yüzden sınıfta yaşanıyor (AS5).	6
	Sınıftaki Eşya ve Oyuncuklar	Sınıfta çok fazla eşya olması (AS14).	3
	Çocukların Kontrolsüz Davranışları	Çocukların sınıfta tehlike oluşturabilecek şekilde hareket edebilmeleri (AO10).	2
	Diğer Görüşler	Sınıf kurallarını öğrencilerin göz ardı etmesinden dolayı (AO4).	2
Toplam			22
Okul Bahçesi	Bahçenin Büyük, Kontrolün Az Olması	Okul bahçesi alanı çok büyük olduğundan kontrol azalıyor (AO2).	8
	Çocukların Kontrolsüz Davranışları	Okul bahçesinde çocukların kontrolsüz koşmalarına bağlı düşme (AO10).	5
	Zeminin Sert Olması	Okul bahçesi zeminin taş olması ve çocukların ufak bir düşmeden yaralanması (AS3).	3
	Bahçedeki Oyuncakların Güvensiz Olması	Okul bahçesinde park oyuncaklarındaki güvenlik önlemlerinin yetersiz kalmasından dolayı (AO13).	3
Toplam			19
Tuvalet	Zeminin Islak ve Kaygan Olması	Tuvalette ıslak zemin nedeniyle kayıp düşmeler yaşanabiliyor (AO7).	7
	Öğrencilerin Dikkatsiz Davranması	Tuvalette çocukların dikkatsiz davranması kazalara yol açıyor (AS2).	2
	Diğer Görüşler	Tuvaletlerde çocukların kullandıkları tuvalet sayısı yetersiz. Sıra bekleme esnasında sabırsız çocuklarda küçük itmeler, düşmeler olabiliyor (AO1).	2
Toplam			11
Merdiven	Hızlı Hareket Etme	Çocukların merdivenleri inerken aceleci davranmaları (AO13).	6
	Diğer Görüşler	Bizim okulumuzda basamak yükseklikleri uygun değil (AO9).	3
Toplam			9
Yemekhane	Masa ve Sandalyelerin Uygun Olmaması	Yemekhanede çocukların oturdukları sıraların sırt dayamaya yerleri olmadığı için geriye düşebiliyorlar (AO12).	3
	Diğer Görüşler	Yemekhanenin kalabalık olması sebebiyle (AO5).	2
Toplam			5
Koridor	Öğrencilerin Koşması	Çocuklar koridora çıkar çıkmaz koşmaya başlıyorlar. Bu da çarpışmalara neden oluyor (AO7).	2
	Kuralsız Alan Olarak Algılanması	Koridor çocukta sınıf haricinde daha serbest ve kuralsız hareket edilebilecek bir alan olgusu oluşturuyor (AS12).	2
Toplam			4

Çizelge 25'ten görüldüğü gibi okul kazalarının yaşandığı alanlara sınıf, okul bahçesi, tuvalet ve merdiven gibi okul alanları ön plana çıkmaktadır. Bu alanlarda kazaların yaşanma sebeplerine sınıf alanının yetersiz olması, okul bahçesinin büyük olması, tuvalet zeminin ıslak ve kaygan olması gibi çeşitli açıklamalar verilmiştir.

Okul ortamında çocuklar sınıfta, koridorda, bahçede, merdivenlerde, tuvaletlerde veya yemekhanede sürekli risk altındadır. Bu alanlarda çocukların kalabalık olması, personel eksikliği veya öğretmenin her an her olayı gözleyememesi gibi nedenler doğrultusunda kaza yaşanma olasılığı vardır.

Araştırmalarda da görülmüştür ki çocuklar bu alanlarda çeşitli kazalar yaşamaktadırlar. Ev kazalarının incelendiği bir çalışmada gerçekleşen 16 kazadan 6'sının bahçede merdivenden ve salıncaktan düşme şeklinde yaşandığı belirlenmiştir (Köse ve Bakırcı, 2007). Oyun bahçelerinde yaşanan kazaların incelendiği bir araştırmada ise aileler çocuklarının %25'inin oyun bahçesinde kaza geçirdiklerini ve bu duruma sebep olarak 41 kişi oyun aletlerinin güvenli olmamasını ifade etmiştir (Gül, 2012). Başka bir çalışmada okul kazalarının yer bakımından incelendiğinde en yüksek oranda okul bahçesinde kaza geçirildiği %56,7 değeriyle belirlenirken sınıfta kazalar geçirme oranı ise %22,4 ile tespit edilmiştir (Erkal ve Yertutan, 2012).

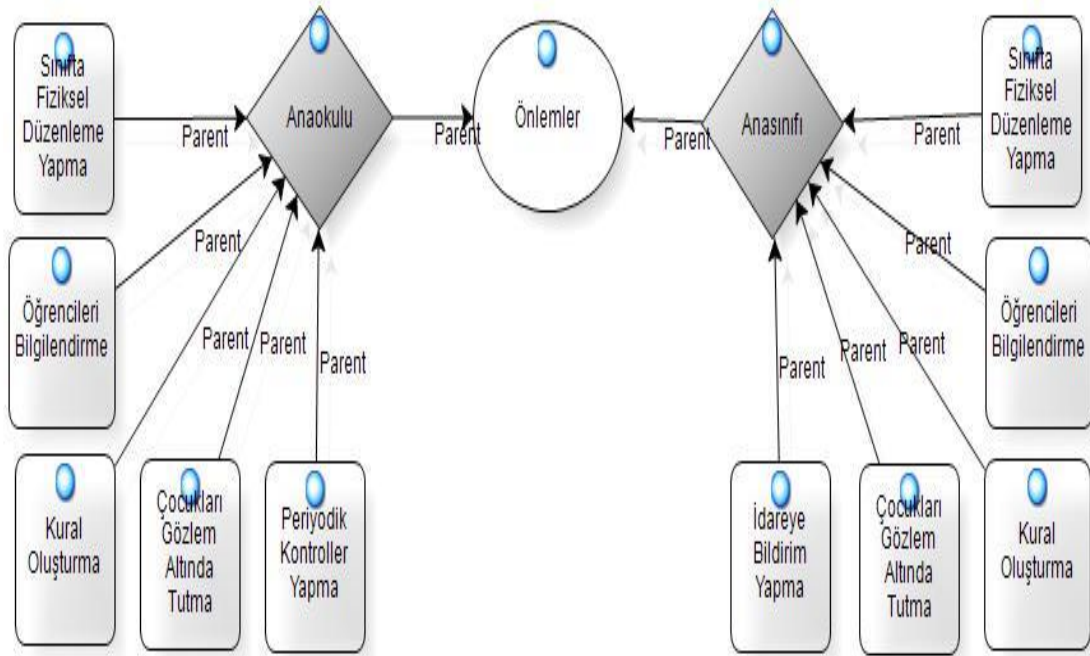
Benzer şekilde yurtdışında yapılan çalışmalar da mevcuttur. Brudvik'in (2000) çalışmasında okul öncesi yaş grubunda yaşanan kazaların kapalı ortamlarda yaşandığı belirtilmiştir. Avusturya'da 347 kaza vakasının incelendiği araştırmada anasınıflarında öğrencilerin zamanın büyük çoğunluğu kapalı ortamlarda geçmesine rağmen, yaşanan kazaların yarısının dış ortamda gerçekleştiği belirlenmiştir (Eberl vd. 2009). Utah devlet okullarındaki sınıf kazalarının incelendiği bir çalışmada okul öncesi yaş grubundaki kazaların genellikle oyun bahçesinde yaşandığı görülmüştür (Kramer, vd. 2003). Milano'da gerçekleştirilen bir araştırmada ise kazalar %32'sinin sınıf ortamında, %30'unun okul bahçesinde, %26'sının merdiven ile koridorlarda ve kalanın da diğer alanlarda yaşandığı tespit edilmiştir (Pagano vd. 1987).

Yurtdışında yapılan bazı çalışmalarda hangi alanlarda kazaların yaşandığı olası sebeplerle birlikte açıklanmaktadır. Kingma ve Duis'in (2000) çalışmasında kazaların oyun bahçesinde tahterevalli gibi ekipmanlarda sıklıkla yaşandığı belirlenmiştir. Slovenya'da anaokulu öğrencilerinin planlı ve serbest spor aktiviteleri esnasında yaşadıkları yaralanmaların analizi amacıyla gerçekleştirilen araştırmada kazalarda okullarda kullanılan malzeme kalitesinin etken olduğu görülmüştür. Bu araştırmada açık

ortamda serbest zaman aktivitesi esnasında yaralanma yaşama oranı %75 tir. Yaralanmaların yarısından fazlası oyun odasında gerçekleşirken, %33 ise tahmin edilemeyen etkenlere bağlı olarak koridorda yaşanmıştır (Videmšek vd. 2010).

3.5.8. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrencilerin Kaza Yaşamaması İçin Alınan Önlemlere İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Anaokullarında ve anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin öğrencilerinin kaza yaşamaması aldıkları önlemler çeşitli temalar altında Şekil 6'daki gibi gruplandırılmıştır.

Şekil 6. Öğretmenlerin kaza yaşamaması için aldıkları önlemler

Anaokullarında ve anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin öğrencilerinin kaza yaşamaması için aldıkları önlemlere ait frekans dağılımı çizelge 26'da yer almaktadır.

Çizelge 26.

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrencilerin Kaza Yaşamaması İçin Alınan Önlemlere İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları

	Temalar	Görüşler	f
Anaokulu	Sınıfta Fiziksel Düzenleme Yapma	<i>Dolapları duvar kenarlarında ve pencere önünde kullanıyorum. Çocukların kullandıkları masaları sınıfı ikiye bölüp bir bölümünde masalar, diğer bölümünde hareketli ortamlar için boş bırakıyorum. Masalar sabit kalıyor (AO1).</i>	14
	Kural Oluşturma	<i>Çocuklarımın sınıf içinde kaza yaşamaması için öncelikle sınıf kurallarımızı belirledik. Kurallara uymayan çocuklar olunca diğer arkadaşları onu uyarıyor (AO7).</i>	6
	Öğrencileri Bilgilendirme	<i>Çocukları tehlikeler hakkında bilgilendiriyorum (AO13).</i>	5
	Çocukları Gözlem Altında Tutma	<i>Çocukları her an gözlem altında tutuyorum (AO8).</i>	3
	Periyodik Kontroller Yapma	<i>Sınıftaki eşyaların periyodik kontrollerini yapıyorum (AO6).</i>	2
Toplam			30
Anasınıfı	Sınıfta Fiziksel Düzenleme Yapma	<i>Sınıftaki eşyalardaki sivri köşeler saptanarak koruyucu takıldı. Sınıf kapısı tamamen kapanıp çocukların zarar görmemesi için aparat takıldı. Sınıf zemini yumuşak malzeme ile kaplandı. Çocukların takılıp düşmelerine yol açacak bazı mobilyalar kaldırıldı (AS1).</i>	10
	Öğrencileri Bilgilendirme	<i>Çocukları tehlikeli kısımlardan uzak tutuyorum ve onları tehlikelere karşı uyarıyorum (AS9).</i>	6
	Kural Oluşturma	<i>Sınıf kurallarıyla çocukları kontrol altında tutmaya çalışıyorum (AS3).</i>	4
	Çocukları Gözlem Altında Tutma	<i>Çocukların olduğu ortamda yetişkin gözetimi çok önemli. Bu yüzden çocukları kesinlikle sınıfta yalnız bırakmıyorum ve sürekli dikkatli olmaya çalışıyorum (AS6).</i>	4
	İdareye Bildirim Yapma	<i>Sınıfımda tehlike oluşturabilecek durumları tespit edip idareye bildiriyorum (AS5).</i>	3
Toplam			27

Çizelge 26'ya göre öğretmenlerin öğrencilerinin kaza yaşamaması için aldıkları önlemler anaokullarında ve anasınıflarında benzer temalar altında yer almıştır. Buna göre anaokullarında ve anasınıflarında görev yapan öğretmenlerin en fazla görüş belirttikleri

tema “Sınıfta Fiziksel Düzenleme Yapma” teması olmuştur. İki grupta da öğretmenler sınıflarında sivri köşelere koruyucu takma, eşyaları sabitleme gibi çeşitli fiziksel düzenlemeler yaparak kazalara karşı önlem almaktadır. Bunun yanında öğretmenlerin ifade ettikleri görüşler; kural oluşturma, öğrencileri bilgilendirme, çocukları gözlem altında tutma, periyodik kontroller yapma ve idareye bildirim yapma temaları altında yer almıştır.

Okulda çocukların ilk olarak öğretmenleri sorumluluğunda bulunduğu düşünüldüğünde çocukların kaza yaşamamaları için alınacak önlemlerin önemi ortaya çıkmaktadır. Çoğu zaman okullarda sene başında gerekli fiziksel düzenlemeler yapıldıktan sonra eğitim öğretim süreci içerisinde sınıfların kontrollerinin yapılmasında bir düzenlilik olmadığı söylenebilir. Bu durumda öğretmenlere önemli bir görev düştüğü ortaya çıkmaktadır.

Kazadan önce fiziksel düzenlemelerin yapılmasının önemli olduğu bilinmekle beraber bazen herhangi bir kaza sonrası gözden kaçırılan tehlike yaratabilecek unsurlarda da düzenleme yapmak gerekebilir. Bu anlamda kazaya dair yaşanan moral bozukluğu hemen atlatılarak öğretmenin önlemlerini alması gerekebilir. Bazı durumlarda kaza yaşandıktan sonra dahi önlem almada ailelerin bile eksiklik yaşayabildiği belirlenmiştir. Köse ve Bakırcı’nın çalışmasında kazadan sonra ailelerin sadece %27,5’inin tedbir aldığı, buna karşın %72,5’inin önlem almadığı tespit edilmiştir (2007). Çocukların bulunduğu ortamlarda fiziksel tedbirlerin yanı sıra çocukların her an gözlenmesi de kazaların yaşanmasını engellemede önemli bir tedbir olacaktır. Dinçer, Atakurt ve Şimşek’e (2010) göre kısa süre için dahi iki çocuk yalnız bırakılmamalıdır. Görüldüğü üzere çocuklar her zaman yetişkin denetiminde tutulmalıdır. Avusturya’da yapılan bir çalışma sonucunda velilerin %47’sinin kazaların önlenemez olduğunu belirtirken %18’i ise daha fazla takip edilerek kazaların önlenebileceğini belirtmiştir. Bu çalışmada bütün öğretmenlerin katıldığı sürekli çocuk güvenliği eğitimi programının uygulanması gerekliliği ortaya çıkmıştır (Eberl vd. 2009).

Öğretmenlerin okulda öğrencilerin kaza yaşamamaları amacıyla aldıkları önlemlerin yanında okul yönetiminin bu konuda aldıkları önlemler olup olmadığı da öğretmenlere sorulmuştur. Öğretmenlerin okul yönetiminin almış oldukları önlemlere ilişkin görüşleri çizelge 27’de sunulmuştur.

Çizelge 27.

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrencilerin Kaza Yaşamaması İçin Okul Yönetiminin Aldığı Önlemlere İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans-Yüzde Dağılımları

	Temalar	Görüşler	f
Anaokulu	Fiziksel Düzenleme Yapma	Kaloriferlere tahta çitlerle bariyer oluşturuldu. Tuvaletlerde yerlerde çocukların kaymaması için plastik kaydırmaz halılar var. Dolaplar duvarlara sabitlendi. Bahçe araçları kontrol ediliyor (A01).	14
	Güvenlik Personeli Bulundurma	Ayrıca giriş çıkışları kontrol eden görevlimiz mevcut (A07).	1
Toplam			15
Anasınıfı	Fiziksel Düzenlemeleri Yapma	Oyun parkındaki zemin yumuşak malzeme ile kaplandı (AS1). Prizlerin korunması, kırık eşyaların onarılması ve dolapların sabitlenmesi yapılıyor (AS5).	11
	Güvenlikle İlgili Öğretmenlerden Bilgi Alma	Tüm toplantılarda öğretmenlerin güvenlikle ilgili fikirleri alınıyor ve uygulamaya geçiriliyor (AS2).	3
	Okul Personelini Yönlendirme	Okul personelinin kaygan zeminleri kuru tutması için talimat veriliyor (AS4).	2
	Diğer Görüşler	Okul çıkışında çocukların ailelerine teslim edilmesi sağlanıyor. Okul kapısında güvenliği sağlayacak personel bulunuyor (AS3).	2
Toplam			18

Çizelge 27’de görüldüğü gibi anaokullarında ve anasınıflarında öğretmenlere göre okul yönetimi tarafından öğrencilerin kaza yaşamaması için özellikle fiziksel düzenlemeler yapılmaktadır. Anaokulunda görev yapan bir öğretmen ayrıca okulda güvenlik personelinin bulunmasını okul yönetimi tarafından alınan bir önlem olarak belirtmiştir. Anasınıfında görev yapan öğretmenlerin ise fiziksel düzenlemelerin yanı sıra belirttikleri diğer görüşler güvenlikle ilgili öğretmenlerden bilgi alma, okul personelini yönlendirme ve diğer görüşler temaları altında toplanmıştır.

Son zamanlarda yazılı basının da etkisiyle okullarda güvenlik önlemlerinin iyileştirildiği göz ardı edilemez. Ancak yine de küçük çocukların eğitim aldığı yerler olarak okullarda risk analizinin yapılması, gerekli fiziksel düzenlemelerin gerçekleştirilmesi ve her an kazanın yaşanabileceği düşüncesi unutulmadan hareket edilmesi esas olmalıdır.

Okul zemini çocukların her an düşme vakasını yaşayabilecek olmalarından dolayı en önemli faktör olarak görülebilir. Kubanç (2014) on okulda gerçekleştirdiği fiziki durum incelemesinde çocukların yaralanmasına engel olmada okullardan yalnızca bir tanesinin zeminin yumuşak maddeyle kaplandığını tespit etmiştir. Erkal ve Akçay’ın

(2012) Ankara’da okul öncesi eğitim kurumlarının mekanlarını kaza bakımından inceledikleri çalışmada okulların oyun odası ve uyku odası bölümlerindeki eşyaların bazı bölümlerinde sivri köşeler olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bu çalışmada okulların %61,5’inde merdivenlerin %53,8’inde ise koridorların yetersiz düzeyde genişliğe sahip olduğu da vurgulanmıştır.

Okullarda genel anlamda fiziksel düzenleme denildiğinde okulun iç mekânında yapılan düzenlemeler akla gelse de bahçede alınabilecek tedbirler unutulmamalıdır. Çevik’in (2007) Ankara’da okul öncesi eğitim kurumlarında bahçe alanını kaza riskleri bakımından incelediği çalışmada okulların bahçe oyun alanlarının yetersiz olduğu görülmüştür. Okul bahçesi anlamında karşılaşılan diğer bir sorun anasınıfların bünyelerinde bulunduğu okulun bahçesini kullanması ve bu bahçe alanlarında okul öncesi döneme yönelik düzenlemelerin yetersiz kalmasıdır. Biçer’in (1994) yaptığı çalışmada Ankara’da anasınıfı öğrencilerinin bahçe alanını diğer büyük yaş gruplarıyla ortak kullanması ve bu alanın beton zeminiyle kaplı olması sorunları tespit edilmiştir. Her ne kadar bu çalışma eski bir tarihe dayansa da günümüzde de bu sorunun özellikle ilkokul ve ortaokullarda halen mevcut olduğu kolaylıkla gözlenmektedir.

Kaza öncesi önlem almak kadar kazalar sonrasında yapılacaklar da önem taşımaktadır. Ailelerle yapılan bir çalışmada çocukları kaza geçirenlerin yarısından fazlasının kaza sonucu okul yönetiminin önlem almadığını ifade etmişlerdir (Erkal ve Yertutan, 2012). Gül’e göre (2012) çocuklar her an tehlikelerle karşı karşıya olmaları dolayısıyla hangi alanda oynadıkları tehlike riskini değiştirmeyecektir. Ancak bu riskler alınabilecek güvenlik önlemleriyle engellenebilir. Oyun bahçelerinde bulunan materyallerin yaş gruplarına göre ayrılması, salıncaklara emniyet kemeri takılması veya koruyucu bariyerler gibi örnekler verilebilir. Bu anlamda okul yönetimlerine koruyucu önlemlerin alınmasında büyük rol düştüğü söylenebilir.

3.5.9. Okulların Kaza Konusunda Politikaya Sahip Olma Durumuna İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin okuldaki kaza durumlarında nasıl hareket edileceği konusunda bir politikası olup olmadığına ilişkin görüşleri çizelge 28’de özetlenmiştir.

Çizelge 28.

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Kaza Konusunda Politikaya Sahip Olma Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları

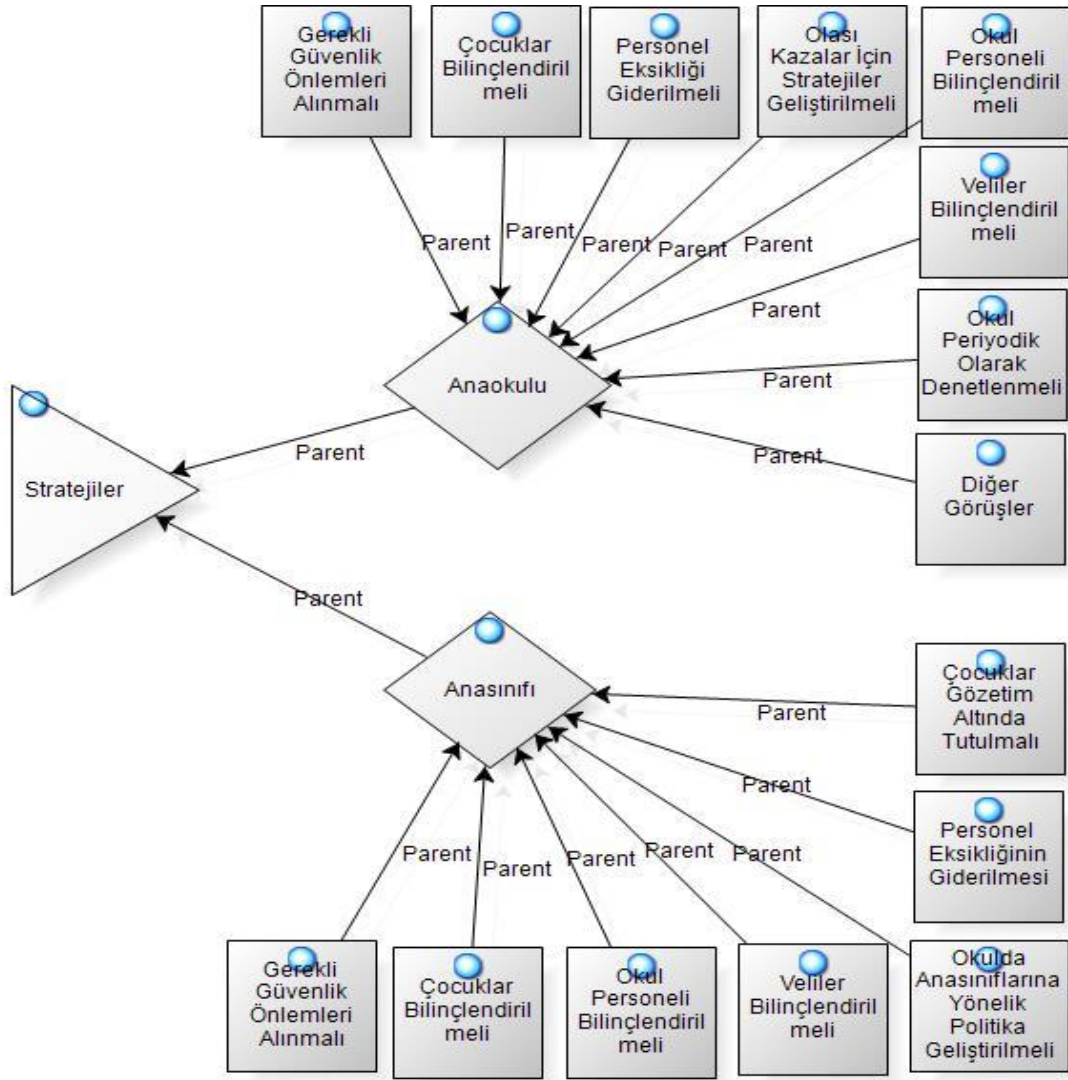
	Temalar	Görüşler	f
Anaokulu	Hayır	<i>Kaza anında yapılacaklar veya izlenecek basamaklar önceden belirlenmiş durumda değil (AO2).</i>	10
		<i>Kaza anında panik ortamı hâkim oluyor. Daha önceden belirlenmiş bir politika bulunmuyor (AO5).</i>	
	Evet	<i>Kazaların etki ve sonuçlarının çözülmesine yönelik politikası vardır. Neler yapılacağı hakkında basamaklar belirleniyor (AO14).</i>	5
Toplam			15
Anasınıfı	Hayır	<i>Kaza durumunda hangi adımların izleneceğine dair bir çalışma bulunmuyor. Genel olarak kazaya dair anlık çözümler üretiliyor (AS2).</i>	9
		<i>Genel olarak duruma göre önlem alınıyor. Bu önlemler önceden belirlenmiş bir prosedüre dayanmamaktadır (AS12).</i>	
	Evet	<i>Kaza durumunda haberleşme ve çözüm bulma ile ilgili toplantılarda görevliler belirleniyor. Yine de okul yönetimi kazalarda bu görevlilere göre daha aktif çalışıyorlar (AS5).</i>	6
Toplam			15

Çizelge 28'e göre hem anaokulları hem de anasınıfları kaza durumlarında nasıl hareket edileceği konusunda bir politikaya sahip değildir, kaza durumlarında anlık çözümler üretilmektedir. Bunun yanında okulların bu konuda bir politikaya sahip olduğunu düşünen öğretmenler de bulunmaktadır.

Araştırmada ne yazık ki okulların kaza anında duruma göre anlık politikalar izlediği, önceden belirlenmiş bir stratejilerinin olmadığı görülmüştür. Halbuki okullarda fiziksel güvenlik düzenlemeleri kadar kaza anında yapılması gerekenlerin de belirlenmesi kaza anında panik ortamına da engel olarak kazanın yaratacağı etkiyi azaltacaktır. Ayrıca okullarda ne tür kazaların yaşanabileceği deneyimle de kolaylıkla tespit edilebilir. Belirli kazaların gruplanması, bu kazalar anında yapılacakların belirlenmesi ve okulda her çalışanın bu anlamda sorumluluk hissetmesi gerekmektedir.

3.5.10. Okul Kazalarını Önlemek İçin Geliştirilebilecek Stratejilere İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Okul öncesi eğitim kurumlarında okul kazalarını önlemek amacıyla ne tür stratejiler geliştirilmesi gerektiği öğretmenlere sorulmuş ve öğretmenlerin verdiği cevaplar çeşitli temalar altında toplanarak Şekil 7'de özetlenmiştir.

Şekil 7. Okul öncesi eğitim kurumlarında kazaları önlemek için geliştirilebilecek stratejiler

Şekil 7’de görüldüğü öğretmenlerin okul öncesi eğitim kurumlarında kazaları önlemek için geliştirilebilecek stratejiler birçok tema altında toplanmıştır. Bu temalara ait frekans dağılımına çizelge 29’da özetlenmiştir.

Çizelge 29.

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kazaları Önlemek İçin Geliştirilebilecek Stratejilere İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Frekans Dağılımları

	Temalar	Görüşler	f
Anaokulu	Gerekli Güvenlik Önlemleri Alınmalı	Güvenlik önlemleri alınmalı. Bu önlemler okullarda yaygınlaştırılmalı (AO8).	10
	Çocuklar Bilinçlendirilmeli	Okullarda çeşitli önlemlerin alınması sağlansa da; kazaların yaşanmasını engellemek için çocukların kazalar hakkında bilgilenmesi sağlanmalıdır (AO1).	7
	Personel Eksikliği Giderilmeli	Okulda özellikle öğretmenlerin çocuklara her zaman yetişmesi imkânsız. Personel eksikliğinden dolayı güvenlik sorunları yaşanıyor. Personel eksikliği giderilmeli (AO10).	5
	Olası Kazalar İçin Stratejiler Geliştirilmeli	Sene başında olası kazaların önlenmesine ilişkin stratejiler geliştirilmelidir (AO2).	4
	Okul Personeli Bilinçlendirilmeli	Öğretmen ve okul personeline kazalar karşısında sakin kalmaları ve ilk yardım uygulamalarını yapabilmeleri için eğitimler uygulamalı olarak verilmelidir (AO15).	2
	Veliler Bilinçlendirilmeli	Güvenlik konusunda velilere çocukların kendilerini nasıl korumaları, temkinli olabilme yeteneğini geliştirmeleri için eğitim verilebilir (AO4).	2
	Okul Periyodik Olarak Denetlenmeli	Kazalara neden olan güvenlik unsurları okulda oluşturulabilecek ekiplerce periyodik olarak denetlenebilir (AO15).	2
	Diğer Görüşler	Okullar merdivensiz olarak planlanıp anaokulu olacak şekilde inşa edilmeli ve tek katlı olarak yapılmalı (AO12).	2
Toplam			34
Anasınıfı	Gerekli Güvenlik Önlemleri Alınmalı	Okullarda güvenlik önlemleri her alanda sağlanmalıdır. Okulun her yaş grubuna hitap ettiği göz önüne alınarak hareket edilmelidir. Güvenlik tedbirleri sınıf gibi kapalı ortamlarla sınırlı kalmamalıdır (AS13).	9
	Çocuklar Bilinçlendirilmeli	Deprem, yangın gibi diğer risklere benzer şekilde uzmanlar tarafından çocuklara kazalar hakkında uygulamalı eğitim verilmelidir (AS6).	8
	Okul Personeli Bilinçlendirilmeli	Okul kazalarını önlemek geliştirilebilecek stratejiler hakkında öğretmen ve idarecilere teorik bilgilendirme yapılabilir. Kazalar hakkında bilinç oluşturulması sağlanabilir (AS11).	8
	Personel Eksikliği Giderilmeli	Okullara yeteri kadar personel alınması küçük çocukların bakımında ve eğitiminde elzemdir (AS14).	5
	Veliler Bilinçlendirilmeli	Kazalar hakkında ailelere bilgilendirmenin yapılması gerekir. Aileler bu durumun doğal olduğunu kabul etmelidir (AS4).	2
	Çocuklar Gözetim Altında Tutulmalı	Çocuklar her ortamda gözetim altında tutulmalıdır (AS14).	2
	Okullarda Anasınıflarına Yönelik Politika Geliştirilmeli	İlkokullarda anasınıfı bölümleri diğer sınıflara göre daha önemsiz görülebiliyor. Bu durumun çözümlenerek okul politikalarında eşit şartların sağlanması gerekir (AS5).	2
Toplam			36

Çizelge 29'a göre öğretmenlerin okul kazalarını önlemek amacıyla geliştirilebilecek stratejilere ilişkin görüşleri anaokullarında ve anasınıflarında ortak olarak en fazla gerekli güvenlik önlemlerinin alınması ve çocukların bilinçlendirilmesi teması altında toplanmıştır.

Okulda alınabilecek fiziki güvenlik önlemleri görüldüğü üzere oldukça önemlidir. Güleş (2013) okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel çevrenin nasıl olacağına dair kalite standartlarının belirlenmesi adlı doktora tezinde okullardaki fiziksel koşulların (kat sayısı, aydınlatma, ısı, koridor genişliği, sınıf büyüklüğü, tuvalet ve lavabo sayısı vb.) yönetmeliklerle uyumlu olmadığını tespit etmiştir. Gül (2012) oyun bahçelerine yönelik çalışmasında oyun araçlarının güvenliğine dikkat çekmekle beraber bu alanlarda güvenlik görevlilerinin bulunmasının da faydalı olacağını vurgulamıştır. Bu uygulamanın okullarda gerçekleştirilmesi ve çocukların güvenliklerinin yalnızca öğretmen sorumluluğuna bırakılmaması düşünülebilir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında kazalara sebep olabilecek güvenlik tedbirlerinin alınması önemli olsa da okulların yapım şartları da önemlidir. Okul öncesi eğitim kurumları incelendiğinde bu okulların sonradan okul öncesi kurumuna çevrildiği veya başka yaş grupları için yapılan sınıfların bir süre sonra okul öncesi yaş grubuna tahsis edildiği gözlenebilir bir durumdur. Bu anlamda okulların yapım aşamasında okul öncesi dönemdeki çocukların ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yapılması gerekmektedir.

Araştırmada kazalar konusunda her ne kadar fiziksel önlem alınsa da çocukların bu konuda bilinçlendirilmesi de öne çıkmıştır. Tehlike kavramına dair okul öncesi dönem çocuklarının görüşlerinin incelendiği bir çalışmada çocuklarla tehlikelere karşı daha çok etkinlik paylaşılması, bu konuda farklı meslek gruplarından destek alınarak eğitimler düzenlenmesi, ailelere ve öğretmenlere tehlikelere ilişkin önlemlerle alakalı bilgilendirmelerin yapılması önerilmiştir (Akşin ve Tunçeli, 2015).

Kazalar hakkında çocukların bilinçlendirilmesine ek olarak ailelere ve öğretmenlere de kazalar hakkında eğitimler verilebilir. Turan vd. (2010) kazalara dair tedbirlere ve kaza anında uygulanabilecek ilkyardım uygulamalarının ailelere de verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Kurt ve Aytekin (2015) 0-6 yaş grubundaki çocukların ailelerine veya bakımlarıyla ilgilenen kişilere bu yaş grubunun gelişim özellikleri, risk faktörleri, kazaların önüne geçmede alınabilecek güvenlik tedbirleri ve ilkyardım uygulamalarında verilebilecek eğitimlerin önemini vurgulamışlardır.

BÖLÜM IV

4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ve sonuçlara dayalı olarak geliştirilen öneriler bulunmaktadır.

4.1. Okulda Öğrenci Sağlığı Boyutuna İlişkin Sonuçlar

Okulda öğrenci sağlığı boyutunda araştırmada katılımcıların en az sıklıkta gerçekleştirildiği belirtilen “Okul Sağlık Hizmetleri” alt boyutunda “Tüm velilere koruyucu sağlık hizmeti eğitimi verilir.” maddesi iken en çok sıklıkta gerçekleştirildiği belirtilen “Okul Temizlik Hizmetleri” alt boyutunda tuvaletlerde tuvalet kâğıdı ve her musluk-lavaboda sürekli sıvı sabun/köpük bulundurulduğuna dair maddeleri olmuştur.

Hem öğretmenler hem de yöneticiler okulda öğrenci sağlığı boyutunda en az sıklıkta karşılandığını belirttikleri “Kişisel Rehberlik ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri” alt boyutu olarak saptanmıştır. Benzer şekilde hem öğretmenlerin hem de yöneticilerin okulda öğrenci sağlığı boyutunda en çok sıklıkta karşılandığını belirttikleri alt boyut “Okul Temizlik Hizmetleri” olarak belirlenmiştir. Okul türüne göre incelenen sonuçlarda da görülmüştür ki hem ana okulda hem de anasınıfında çalışanlar da “Kişisel Rehberlik ve Psiko-Sosyal Destek Hizmetleri” alt boyutundaki çalışmalara en az sıklıkta katıldıkları görüşüne sahipken “Okul Temizlik Hizmetleri” alt boyutundaki çalışmalara en çok sıklıkta katıldıkları görüşüne sahiptirler.

4.2. Okulda Öğrenci Güvenliği Boyutuna İlişkin Sonuçlar

Okulda öğrenci güvenliği boyutunda araştırmada katılımcıların en çok sıklıkta gerçekleştirildiği belirtilen “Okulda Fiziki Güvenlik” alt boyutu “Çocuklar velilere veya velileri tarafından yetki verilen kişilere teslim edilir.” maddesi iken en az sıklıkta gerçekleştirildiği belirtilen “Taşınabilir eğitim hizmetleri” alt boyutunda velilere yönelik okul taşınabilir servis hizmetleri hakkında bilgilendirme toplantısının yapıldığına dair maddesi olmuştur.

Hem öğretmenler hem de yöneticiler okulda öğrenci güvenliği boyutunda en az sıklıkta karşılandığını belirttikleri “Taşınmalı eğitim hizmetleri” alt boyutu olarak tespit edilmiştir. Aynı şekilde hem öğretmenlerin hem de yöneticilerin okulda öğrenci güvenliği boyutunda en çok sıklıkta karşılandığını belirttikleri “Okulda fiziki güvenlik” alt boyutu olmuştur. Okul türüne göre incelenen sonuçlarda da görülmüştür ki hem ana okulda hem de anasınıfında çalışanlar “Okulda fiziki güvenlik” alt boyutunda en çok sıklıkta karşılandığı görüşlerine sahiptirler. Buna karşın Ana okulunda çalışanlar “Okul Yakın Çevresinin Güvenliği” alt boyutunda, anasınıflarında çalışanlar ise “Taşınmalı Eğitim Hizmetleri” alt boyutunda en az sıklıkta karşılandığı görüşlerine sahiptirler.

4.3. Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Okul Kazalarına İlişkin Sonuçlar

Okul öncesi eğitim kurumlarında okul kazalarının türlerinden “Düşme” hem anaokulu hem anasınıfı öğretmenlerinin ifade ettikleri kaza türü olmuştur. Anaokulu öğretmenleri en az yaşanan kaza türünü “Çatlak”, anasınıfı öğretmenleri “Kesik” ve “Diğer Görüşler” (Boğaza yemek kaçması) olarak ifade etmişlerdir.

Okul kazalarının nedenlerine dair hem anaokulu hem de anasınıfı öğretmenleri “Çocuğun Kendisinden Kaynaklı Nedenler” maddesini en çok ifade etmişlerdir. Benzer şekilde hem anaokulu hem de anasınıfı öğretmenleri “Okuldaki Çevresel Önlemlerin Yetersizliğinden Kaynaklı Nedenler” maddesini okul kazalarının nedenlerine dair en az ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra anaokulu öğretmenleri okul kaza türlerine en az sayıda ek olarak “Diğer Görüşler” olarak “Çok sayıdaki öğrencinin aynı zamanda ortak kullanım alanlarında bulunmasından dolayı” ifadesini belirtmişlerdir. Anasınıfı öğretmenleri de “Diğer Görüşler” olarak “Okulda personelin sorumluluk bilincinin eksik olması ve personelin kontrolünün düzenli yapılmaması” ifadesini en az sayıda okul kazalarının nedenleri arasında ifade etmişlerdir.

Okul kazalarının sonucunda etkilenenlerinin hem anaokulu hem de anasınıfı öğretmenleri en yüksek düzeyde “Çocuklar”, en az düzeyde “Okul/Okul Yönetimi” olduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde hem anaokulu öğretmenleri hem de anasınıfı öğretmenleri “36-48 Ay” çocuklarının en fazla, “48-60 Ay” çocuklarının en az kaza yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin “36-48 Ay” çocuklarının daha çok kaza yaşadığını dayandırdığı nedenler olarak “Fiziksel Gelişimlerinin Yetersiz Olması” ve “Tehlikelerin Farkında Olmamaları” öne çıkmaktadır. Hem anaokulu hem de anasınıfı

öğretmenleri erkeklerin kızlara oranla kaza yaşamaya daha meyilli olduklarını ifade etmişlerdir. Anaokulu öğretmenleri bu durumu genel olarak “Daha Hareketli Olmaları”, anasınıfı öğretmenleri ise “Şiddete Eğilim ve Özentinin Fazla Olması” nedenlerine dayandırmaktadır.

Kazaların yaşandığı yerlere anaokulu öğretmenleri tarafından en çok “Sınıf”, “Okul Bahçesi” ve “Merdiven” verilirken, anasınıfı öğretmenleri “Sınıf” ve “Okul Bahçesi” mekanlarını belirtmişlerdir. Kazaların yaşandığı yerlere göre sınıf değerlendirmesine “Sınıf Alanının Yetersiz Olması” nedeni, bahçe değerlendirmesine “Bahçenin Büyük, Kontrolün Az Olması”, merdiven değerlendirmesine ise “Hızlı Hareket Etme” nedenleri en çok ifade edilmiştir.

Öğrencilerin kaza yaşamaması için alınan önlemlere hem anaokulu hem de anasınıfı öğretmenleri en çok “Sınıfta Fiziksel Düzenleme Yapma” örneğini sunmuşlardır. Okulların kaza konusunda politikaya sahip olma durumuna hem anaokulu hem de anasınıfı öğretmenleri en çok “Hayır” cevabını vermişlerdir.

Okul kazalarını önlemek için geliştirilebilecek stratejilere anaokulu öğretmenleri en çok “Gerekli Güvenlik Önlemleri Alınmalı”, “Çocuklar Bilinçlendirilmeli” ve “Personel Eksikliği Giderilmeli” ifadelerini, anasınıfı öğretmenleri ise “Gerekli Güvenlik Önlemleri Alınmalı”, “Çocuklar Bilinçlendirilmeli” ve “Okul Personeli Bilinçlendirilmeli” ifadelerini kullanmışlardır.

4.4. Öneriler

Araştırma bulgu ve sonuçlarına dayalı olarak aşağıdaki önerileri getirmek mümkündür.

Okulda çocuklar ve öğretmenler kadar velilerin de paydaş olduğu kabul edilerek velilere yönelik koruma, riskli yaşantıları önleme, koruyucu sağlık hizmeti eğitimi, okulun yakın çevresindeki risk faktörlerinden korunma konularında eğitimler düzenlenmelidir. Bu eğitimlerin sene başından itibaren planlanarak düzenli ve tüm okul personelini de kapsayacak şekilde yürütülmesi faydalı olacaktır.

Alınan görüşler doğrultusunda risk altındaki çocukları belirlemede çalışmaların yetersiz düzeyde kaldığı görülmüştür. Bu anlamda riskli yaşantıların tanınmasında

öğretmenlerin ve okul personelinin de toplanıp gerekli değerlendirmeleri yapmaları ve önlemleri almaları gerekir.

Anasınıflarına devam eden öğrencilere yemek hizmetinin sağlanması çocukların sağlıklı gelişimi için elzemdir. Çocukların sağlıklarını ve gelişimlerini doğrudan etkileyecek olan beslenme hizmetlerinde çalışan personelin hijyen eğitimlerine katılmaları ve beslenme listelerinde çocukların bireysel ihtiyaç ve alerjilerine yönelik düzenlemelerin yapılması faydalı olacaktır. Bunlara ek olarak okullarda beslenme listeleri öğretmenler yerine bu alanda uzman kişiler tarafından hazırlanmalıdır.

Okul temizlik hizmetlerinde eksiklik görüldüğünden bu alanda hijyen şartlarının iyileştirilmesi personel eksikliğinin giderilmesiyle sağlanabilir. Okullara bu anlamda maddi destek sağlanarak personel eksikliği giderilmesi ve okullarda temizlik hizmetlerinin iyileştirilmesi faydalı olacaktır.

Okullarda elektrik kesintilerinde kullanılabilecek aydınlatma sistemlerinde eksiklik olduğu görüldüğünden elektrik kesintilerinde kullanılabilecek aydınlatma sistemlerinin yapılması eğitimde aksaklıkları giderecektir.

Okullarda yangın önlemlerinin artırılmasının yanı sıra, çocuklara yangın eğitimi verilmesi ve okullarda yangın merdivenleri ve yangın çıkış kapılarına gereken düzenlemelerin yapılması hayati önem taşımaktadır.

Taşınmalı eğitim hizmetlerinin anasınıflarına devam eden çocukları da kapsayacak şekilde ücretsiz hale getirilmesi güvenliğe fayda getireceği gibi okullaşma oranlarının da artmasını sağlayacaktır.

Okul kazalarının her an ve okulun her yerinde yaşanabileceği göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Çocukların kazalardan en çok etkilenen kişiler olduğundan olası kazalar hakkında çocuklara bilinçlendirme çalışmalarının yapılması faydalı olacaktır.

Kazaların en çok küçük yaş gruplarında yaşanması dolayısıyla bu yaş grubunda daha fazla önlem alınması ve sınıf içerisinde öğretmen dışında görevlendirilecek personel ile güvenlik önlemleri artırılması gerekmektedir.

Okul kazalarının en çok yaşandığı alanlar olarak sınıf ortamlarında çocuklara daha çok alan tanınması ve anasınıflarına okul bünyesinde daha büyük alanların da

kullandırılması gerekir. Okul bahçesi, merdiven ve tuvalet alanlarında gerekli güvenlik şartları artırılmalıdır.

Sınıf ortamlarında kaza yaşanmaması için alınacak önlemlerin öğretmen inisiyatifine bırakılmasından ziyade güvenlik tedbirlerinin merkezi kararlar verildikten sonra okullarda uygulanmasının uzman kişiler tarafından yapılması gerekir.

Okul yönetimlerinin olası kaza durumlarına dair izleyecekleri stratejileri belirlemeleri ve bu stratejilerin tüm okul personeliyle paylaşılması çocukların sağlık ve güvenliklerinin sağlanmasını asgari düzeyde sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- AÇEV. (2013). Erken çocukluk eğitimi ve “4+4+4” düzenlemesi. *Eğitim Reformu Girişimi. Politika Raporu*.
- Akçay, D. ve Erkal, S. (2012). Ankarada farklı semtlerdeki okul öncesi eğitim kurumları iç ve dış mekânlarının kaza riski açısından değerlendirilmesi. *Sağlık ve Toplum*, 22,2.
- Akdur, O., Sözüer, E. M., Avşaroğulları, L., Kılıç, Ş., ve Taymuş, E. (2006). Okul öncesi çocukluk dönemi kafa travmalarının incelenmesi. *Turkish Journal of Emergency Medicine*, 6(4), 158-162.
- Akşam, (2013). Minik Dağlar okul servisinin altında can verdi. 16 Mart 2016 tarihinde <http://www.aksam.com.tr/guncel/minik-daglar-okul-servisinin-altinda-can-verdi/haber-247497> sayfasından ulaşılmıştır.
- Akşam. (2016). Okulda yangın paniği. 07.06.2017 tarihinde <http://www.aksam.com.tr/amp/guncel/okulda-yanigin-panigi/haber-345811> sayfasından ulaşılmıştır.
- Akşin, E., ve Tunçeli, H. İ. (2015). Okul öncesi dönem çocuklarının" tehlike" kavramına ilişkin görüşleri. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 2.
- Altuntaş, M., Kaya, M., Demir, Ş., Oyman, G., Metecan, A., Rastgel, H., ve Öngel, K. (2013). 0-14 yaş arası çocuklarda önlenebilir nitelikteki kazaların belirlenmesi ve ilişkili tedbirlerin alınması.
- American Academy of Pediatrics. (2005). Quality early education and child care from birth to kindergarten. *Pediatrics*, 115(1), 187-191.
- Argon, T. ve Akaya, M. (2008). Ebeveynlerin okul öncesi eğitime ve okul öncesi eğitim kurumlarına yönelik görüşleri, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 413-430.
- Arıkan, R. (2014). İş sağlığı ve güvenliği açmazı. *Cumhuriyet Gazetesi Bilim ve Teknoloji Eki. Ekim*, 2014.
- Arlı, M., Şanlıer, N., Küçükkömürler, S., ve Yaman, M. (2003). Anne ve çocuk beslenmesi. *Baskı. Ankara, Pegem Yayıncılık*, 114-120.
- Asha. (2014). 07.07.2017 tarihinde <http://www.ashaweb.org/about/what-is-school-health/> sayfasından ulaşılmıştır.
- Atabey, D., Yurt. Ö. ve Ömeroğlu, E. (2009). “Okul öncesi eğitim kurumları açık hava oyun alanlarının incelenmesi”, *Uluslararası 5. Balkan Eğitim ve Bilim Kongresi, Edirne*, 651- 653.

- Atlı, S. (2013). Türkiye’de ve avrupa birliği ülkelerinde uygulanan okul öncesi eğitim programları. *Eğitimde Politika Analizi*, 2(2), 56-76.
- Ayvaz Ö, Tümerdem Y, Özel S, Önal E, Erdoğan, A. Ortaöğretim öğrencilerinde kazalar. 8. Halk Sağlığı Günleri, Bildiriler Kitabı s.79-80, Sivas, 2003.
- Balcı, A. (1988). Etkili okul. *Eğitim ve Bilim*, 12(70).
- Baş, G. (2013). Amerika birleşik devletleri eğitim sistemi: karşılaştırmalı bir çalışma. *Journal of Educational Science*, 1(1).
- Başaran, İ. E., ve Çinkır, Ş. (2013). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Siyasal Kitabevi. Ankara.
- Baran, M., Yılmaz, A., Yıldırım, M. (2007). Okul öncesi eğitimin önemi ve okul öncesi eğitim yapılarındaki kullanıcı gereksinimleri diyarbakır huzurevleri anaokulu örneği .*D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 8, 27-44
- Beslenme.gen.tr. (2016). Yeterli ve dengeli beslenme. 28.06.2017 tarihinde <http://www.beslenme.gen.tr/yeterli-ve-dengeli-beslenme.html> sayfasından ulaşılmıştır.
- Bilir, Ş., Arı, M., Baykoç Dönmez, N., Güneysu, S. (1986). 4 -12 yaş arasında 16,100 çocukta örselenme durumları ile ilgili bir inceleme. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 1, 7-14.
- Biçer, M. (1994). Ankara İl Merkezindeki Anasınıfları ile Uygulama Anaokullarının Fiziki Özellikler Açısından Kıyaslanarak Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Blazer, C. (2005). Literature Review on Family Involvement: The Home-School Partnership. Research Services Office of Accountability and Systemwide Performance Miami-Dade County Public Schools, Florida
- Brudvik, C. (2000). Child injuries in Bergen, Norway. *Injury*, 31(10), 761-767.
- Centers for Disease Control. (2013). Make a difference at your school.
- CNN Türk. (2010). Ana sınıfı öğrencisi lavabo kurbanı oldu. 16 mart 2016 tarihinde <http://www.cnnturk.com/2010/turkiye/05/12/ana.sinifi.ogrencisi.lavabo.kurbani.oldu/575950.0/> sayfasından ulaşılmıştır.
- Creswell, J. W. (2014). Nitel, nicel araştırma deseni ve karma yöntem yaklaşımları (Çev. Ed. SB Demir). *Ankara: Eğiten Kitap*.
- Çakmak, Ö. Ç. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(20), 1-18.
- Çeçen, A. R. (2007). Çocuk cinsel istismarı: Sıklığı, etkileri ve okul temelli önleme yolları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1, 1-17.

- Çeçen-Eroğul, A. R., ve Kaf Hasırcı, O. (2013). İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerine Yönelik Geliştirilen Cinsel İstismarı Önleme Psiko-eğitim Programının Etkililiğinin Sınanması. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(2), 719.
- Çevik, S.M. (2007). Okul öncesi eğitim kurumu dış mekanlarının kaza unsurları açısından incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çınar, N. D. (2004). 0-6 Yaş grubu çocukların ev kazalarından korunmasında ailenin rolü. *Klinik Çocuk Forumu*, 4, 62-66.
- Demiriz, S., Karadağ, A. ve Ulutaş, İ. (2003). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı ve Donanım. Ankara: Anı.
- Dereobalı, N., Karadağ, S. Ç., ve Sönmez, S. (2013). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çocuk istismarı ihmalı şiddet ve eğitimcilerin rolü konusundaki görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 14(1).
- Dinç, B. (2015). Okulöncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuk hakları eğitimi konusundaki görüşleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 3(1).
- Dinçer, Ç., Atakurt, Y., ve Şimşek, I. (2000). Okul öncesi eğitimcilerinin ilk yardım bilgi düzeyleri üzerine bir araştırma. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 53(01).
- Dorrell, A. ve Sigsbee, M. (2008). Tips for Furnishing the Learning Environment. 08.06.2017 tarihinde http://www.earlychildhoodnews.com/earlychildhood/article_view.aspx?ArticleID=201 sayfasından ulaşılmıştır.
- Dunn, M. (1999). Critical elements in school security. *American School & University*, 71(11), ss13-ss13.
- Eberl, R., Schalamon, J., Singer, G., Ainoedhofer, H., Petnehazy, T., ve Hoellwarth, M. E. (2009). Analysis of 347 kindergarten-related injuries. *European journal of pediatrics*, 168(2), 163.
- Eraslan, R. (2007). Bir ilköğretim okulu ikinci kademe öğrencilerinde okul kazası görülme sıklığının incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kazaların Demografisi ve Epidemiyolojisi Anabilim Dalı, Ankara.
- Ereğli Haber. (2017). Okulda yangın paniği. 07.06.2017 tarihinde <http://www.kdzereglihaber.com/haber/okulda-yanin-panigi/10463#h10463> sayfasından ulaşılmıştır.
- Erkal, S., ve Yertutan, C. (2012). Çocukların okulda kaza geçirme durumu ve okulda kaza geçirmelerini önlemeye yönelik ebeveyn davranışlarının incelenmesi. <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/sibelerkalcananyertutan.pdf>

- Erol, F. (2009). Okulda güvenlik sorununa yol açan etkenlerin belirlenmesi. Ankara: EARGED.
- Fiene, R. (2002). 13 Indicators of Quality Child Care: Research Update. 14 haziran 2017 tarihinde <https://aspe.hhs.gov/basic-report/13-indicators-quality-child-care-research-update> sayfasından ulaşılmıştır.
- Gökkoca, Z. (2001). Sağlık eğitimi açısından temel ilkeler. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 10(10), 371-374.
- Güçlü, N., ve Bayrakçı, M. (2004). Amerika birleşik devletleri eğitim sistemi ve hiçbir çocuğun eğitimsiz kalmaması reformu. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2).
- Gül, E. D. (2012). Ailelerin çocuk bahçelerine ve çocuk bahçelerindeki materyallere bakış açılarının incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(3).
- Gülcan, M.G. (2005). *AB ve eğitim süreci*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Güleş, F. (2013). Okul öncesi eğitimde fiziksel çevreye ilişkin kalite standartlarının belirlenmesi (Doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Gündüz, S., Çizmeci, M. N., ve Kanburoğlu, M. K. (2013). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğretmenlerin çocuk sağlığı konusundaki bilgi düzeyleri. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 7(1).
- Gür, K., ve Yıldız, A. (2009). Öğrencilerin okul kazalarında güvenlik önlemlerine yönelik bilgi ve davranış ölçeklerinin geçerlik ve güvenilirliği. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(1), 10-21.
- Habertürk (2010). Yine anaokulu yine lavabo dehşeti. Miniklerin oyunu pahalıya mal oldu. 16 Mart 2016 tarihinde <http://www.haberturk.com/yasam/haber/515414-yine-anaokulu-yine-lavabo-dehseti> sayfasından ulaşılmıştır.
- Healthy Children. (2015). School safety during emergencies: what parents need to know. 16.07.2017 tarihinde <https://www.healthychildren.org/English/safety-prevention/all-around/Pages/Actions-Schools-Are-Taking-to-Make-Themselves-Safer.aspx> sayfasından ulaşılmıştır.
- Hürriyet. (2013). Anaokulunda feci ölüm. Hürriyet Gazetesi. 16.03.2017 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/anaokulunda-feci-olum-24780419> sayfasından ulaşılmıştır.
- Hürriyet. (2016). Ana okulda yangın paniği. 07.06.2017 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/anaokulunda-yanigin-panigi-40312902> sayfasından ulaşılmıştır.
- Işık, H. (2004). Okul güvenliği: kavramsal bir çözümleme. *Milli Eğitim Dergisi*, 164, 1-10.

- Kamerman, S. B. (2000). Early childhood education and care: an overview of developments in the OECD countries. *International Journal of Educational Research*, 33(1), 7-29.
- Kandır, A. ve Çaltık, İ. (2006). Okul öncesi eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerin okulların fiziksel koşullarına ve sınıflarındaki ilgi köşelerinin özelliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Mesleki Eğitim Dergisi*, 8(15), 40-62.
- Kararırmak, Ö. (2006). Psikolojik sağlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 129-142.
- Kerem, E. A., ve Cömert, D. (2005). Türkiye'de okul öncesi eğitimin sorunları ve çözüm önerileri. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, (21).
- Kıldan, A. O. (2010). Okul öncesi eğitim bağlamında;" eğitim hizmetlerinde kalite". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2).
- Kingma, J., ve Duis, H. J. T. (2000). Injuries due to school sports accidents in 4 to 13-yr.-old children. *Perceptual and motor skills*, 90(1), 319-325.
- Korkut F.; "Okul Temelli Önleyici Rehberlik ve Psikolojik Danışma", Anı Yayıncılık, Ankara, 2007.
- Korkut, F. (2007). Psikolojik danışmanların mesleki rehberlik ve psikolojik danışmanlık ile ilgili düşünceleri ve uygulamaları. *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*. 32, 187-197.
- Köse, O. Ö., ve Bakırcı, N. (2007). Çocuklarda ev kazaları. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 16(3), 31-5.
- Kramer, M. D., Lightfoot, A. C., Knight, S., Cazier, C. F., ve Olson, L. M. (2003). Classroom injuries in Utah public schools. *Academic emergency medicine*, 10(9), 978-984.
- Kubanç, Y. (2014). Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki durumunun incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 7(31).
- Kurt, F. Y., ve Aytekin, A. (2015). 0-6 yaş grubu çocuklarda ev kazaları. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 2(1), 22-32.
- Küçükali, R. (2006). Çocuklarda beslenme bozuklukları ve beslenmenin okul çocuklarının üzerindeki etkileri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (14).
- Little, H. ve Wyver, S. (2008). Outdoor play: Does avoiding the risks reduce the benefits? *Australian Journal of Early Childhood*, 33(2), 33-40.
- Manuel for school health (2014). Manuel for school health program. 18.07.2017 tarihinde <http://health.mo.gov/living/families/schoolhealth/pdf/ManualForSchoolHealth.pdf> sayfasından ulaşılmıştır.

- Mabie, G. E. (2003, June). Making schools safe for the 21st century: An interview with Ronald D. Stephens. In *The Educational Forum* (Vol. 67, No. 2, pp. 156-162). Taylor & Francis Group.
- McLeod, S. (2007). Maslow's hierarchy of needs. *Simply Psychology*, 1.
- MEB (2001). Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği.
- MEB, (2003). İlköğretim ve eğitim kanunu. Okulların Arsa ve Arazi İşleri.
- MEB. (2013). Okul öncesi eğitim programı. Ankara.
- MEB (2013a). Çocuk gelişimi ve eğitimi. Erken çocukluk eğitim kurumlarında fiziksel özellikler ve personel. Ankara.
- MEB. (2014). Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği.
- MEB (2014a). Okul servis araçları hizmet yönetmeliği.
- (MEB,2014b). <http://www.egitimmevzuat.com/index.php/2014/salii-ve-guevenl-2014-16-genelge.html>
- MEB (2014c). Temel eğitim genel müdürlüğü okul öncesi eğitim kurumları donatım malzemeleri standartları.
- MEB (2016). Okullardaki ortak kullanım alanlarının hijyeni.
- MEB (2016a). Okul sağlığı. Projeler/programlar.
- MEB (2017). Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü Eğitim İstatistikleri.
- MEGEP. (2013). Ana-çocuk ve okul sağlığı. Millî Eğitim Bakanlığı. Ankara.
- Melita, J. (2016). School safety & emergency preparedness. 18.07.2017 tarihinde <http://www.broward.k12.fl.us/emergencypreparedness/Emergency%20Prep.pdf> sayfasından ulaşılmıştır.
- Memduhoğlu, H. B. ve Taşdan, M. (2007). Okul ve öğrenci güvenliği: Kavramsal bir çözümleme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(34), 69-83.
- Merdol, T. K. (2008). Okul öncesi dönem çocuklarının beslenmesi. *Ankara: Klasmat Matbaacılık*.
- Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Londra: Sage Publication.
- Millî Eğitim Temel Kanunu (1973). 14.06.1973 Tarih ve 1739 sayılı “Millî Eğitim Temel Kanunu”, 24.06.1973, 14574.

- Milliyet. (2017). Okulda yangın çıktı öğrenciler gözyaşlarına boğuldu. 07.06.2017 tarihinde <http://www.milliyet.com.tr/okulda-yangin-cikti-ogrenciler-gundem-2406841/> sayfasından ulaşılmıştır.
- Nazlı, S. (2003). Öğretmenlerin kapsamlı/gelişimsel rehberlik ve psikolojik danışma programını algılamaları ve değerlendirmeleri. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 6, 131-147.
- Özbesler, C., ve Duyan, V. (2010). Okul ortamlarında sosyal hizmet. *Eğitim ve Bilim*, 34(154).
- Özgüven, İ.E. (2000). Evlilik ve Aile Terapisi. PDREM Yayınları. Ankara.
- Özkubat, U. S. (2013). Okul öncesi kurumlarında eğitim ortamlarının düzenlenmesi ve donanım. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Aralık 2013, 4(2), 58-66
- Özyürek, A., Begde, Z., ve Özkan, İ. (2013). Okul öncesi dönem çocukların beslenmesi konusunda ebeveyn görüşlerinin belirlenmesi. *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, 2(4), 130-144.
- Pagano, A., Cabrini, E., Anelli, M., Bernuzzi, S., Lopicolli, S., ve Fischer, P. (1987). Accidents in the school environment in Milan, a five year survey. *European journal of epidemiology*, 3(2), 196-201.
- Pakiş, I., Karapirli, M. ve Yayıcı, N. (2010). Üzerine kaza ile cisim düşmesine bağlı çocuk ölümleri.
- Sütçü, Z. (2006). Drama eğitiminin okul öncesi eğitime devam eden 6 yaş grubundaki çocukların beslenme alışkanlıklarına etkisinin analizi.
- Sabah. (2010). Anaokulunda feci ölüm. 16 Mart 2016 tarihinde <http://www.sabah.com.tr/yasam/2010/06/01/anaokulunda-feci-olum> sayfasından ulaşılmıştır.
- Sağlık Bakanlığı, (2016). ‘5. Yıl Okul Sütü Dağıtım Programı’ Gerçekleştirildi. <http://www.saglik.gov.tr/TR,1803/5-yil-okul-sutu-dagitim-programi-gerceklestirildi.html>
- Saka, G. (2011). Okul sağlığı. Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı. <http://www.dicle.edu.tr/Contents/defe5a29-dd11-49e1-8459-746aece57095.pdf>.
- Seçginli, S., Erdoğan, S. Ve Demirezen, E. (2004). Okul sağlığı tarama programı: bir pilot çalışma örneği. *Sted*, 13(12), 462-465.
- SGK. (2012). Avrupa birliği’nde sosyal güvenlik. T.C. Sosyal güvenlik kurumu başkanlığı: Ankara.

- Sönmez, S. ve Bektaş, Ö. (2006). Okulöncesi Öğretmenlerinin Çocuk İstismarı ve İhmalini İçeren Küçük Öyküler Üzerine Görüş ve Tutumları. *Uluslararası Katılımlı Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Okulöncesi Eğitiminin Dünyü, Bugünü ve Geleceği Sempozyumu, Kıbrıs*.
- Şahbaz, İ. (2005). Avrupa insan hakları sözleşmesinde kişi özgürlüğü ve güvenliği. *Barolar Birliği Dergisi, 2005, 18, 165*.
- Şahin, F. (2000). Okul sağlığı. *Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı Dergisi, 9(6), 210-212*.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2008). Sağlık hizmetlerinde okul sağlığı kitabı. *Yücel Matbaacılık, Ankara*.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2011). Sağlığın teşviki ve geliştirilmesi sözlüğü. *Anıl Matbaacılık, Ankara*.
- TED, (2007). Türkiye’de okul öncesi eğitim ve ilköğretim sistemi: temel sorunlar ve çözüm önerileri. *Ankara: TED Yayınları*.
- TEGM. (2015). Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları standartları kılavuz kitabı. *Ankara*.
- TEGM (2016). Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları standartları kılavuz kitabı. *Ankara*.
- TEGM. (2016). Okul özümü. <http://tegm.meb.gov.tr/www/okul-uzumu/icerik/360>
- Tok, E. (2011). Okul Öncesi Eğitimde Eğitim Ortamları. Ed. G. Uyanık-Balat. *Okul Öncesi Eğitime Giriş. 6. Bölüm. Pegem Akademi Yayınları, Ankara*.
- Tugay, D. (2008). Öğretmenlerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi). *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul*
- Tuğrul, B. ve Tokuç, H. (2007). Anne ve babaların okul öncesi eğitim hakkındaki görüş ve beklentilerinin incelenmesi, *1, Ulusal İlköğretim Kongresi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara*
- Turan, T., Altundağ Dünder, S., Yorgancı, M., ve Yıldırım, Z. (2010). 0-6 yaş grubu çocuklarda ev kazalarının önlenmesi. *Ulus Travma Acil Cerrahi Dergisi, 16(6), 552-557*.
- Turhan, M., ve Turan, M. (2012). Ortaöğretim kurumlarında güvenlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 18(1), 121-142*.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982).
- UNICEF. (1998). *Çocuk haklarına dair sözleşme uygulama el kitabı*. Ankara: Ajans Türk Basın ve Basım AŞ.

UNICEF. (2010). Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor.

Ünüvar, Ü. A. (2011). *Okulöncesi eğitimde kalitenin geliştirilmesine ilişkin idareci, öğretmen ve veli görüşleri* (Doctoral dissertation, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Videmšek, M., Karpljuk, D., Meško, M., ve Štihec, J. (2010). Analysis of children’s injuries sustained during kindergarten sport activities. *Youth Sport* 2010, 393.

Wei, X. U. (2008). Analysis of accident injuries among preschool children at kindergartens in Hangzhou in 2004.[J]. *Chinese Journal of Child Health Care*, 1, 042.Yıldırım, M. C. (2008). Avrupa birliği ülkelerinde ve Türkiye’de okulöncesi eğitim. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(25).

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2004). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, Ş. (2003). Resmî ve özel ilköğretim okullarının anasınıfı ve birinci sınıflar açısından fiziksel ortamlarının incelenmesi ve karşılaştırılması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul*.

EK A

Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü İzni

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 14588481-605.99-E.1929116
Konu : Araştırma İzni

15.02.2017

.....KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2012/13 nolu Genelgesi.
b) Ankara Üniversitesi'nin 24/01/2017 tarihli ve 311 sayılı yazısı.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Teftişi yüksek lisans öğrencisi Gülistan DUMAN TUNAY'ın "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrenci Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı Standartlarına Uygunluğu" konulu tez kapsamında uygulama talebi Araştırma Komisyonumuzca incelenmiş olup, ilçenize bağlı ekli listede belirtilen okullarda uygulamanın yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Uygulama formunun (6 sayfa) uygulama yapılacak sayıda araştırmacı tarafından çoğaltılarak, araştırmacının ilgi (a) genelge çerçevesinde, ilçe milli eğitim müdürlüklerinin sorumluluğunda okul ve kurum yöneticileri de uygun gördüğü takdirde gönüllülük esasına göre yazımız ekinde gönderilen mühürlü uygulama araçlarının uygulanmasına izin verilmesini rica ederim.

Vefa BARDAKCI
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

EKLER:

- 1-Uygulama formu (6 sayfa)
- 2-Okul listesi (4 sayfa)

DAĞITIM:

Altındağ-Çankaya-Gölbaşı
Etimesgut-Keçiören-Mamak
Pursaklar-Sincan-Yenimahalle

EK B
Ankara Üniversitesi Etik Kurulu İzni

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULU
KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 23/10/2017

Toplantı Sayısı : 17

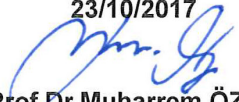
Karar Sayısı : 278

278- Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Teşfiki yüksek lisans öğrencilerinden **Gülistan Duman Tünay**'ın "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrenci Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı Standartlarına Uygunluğu" başlıklı yüksek lisans tezi ile ilgili 18/07/2017 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelenmiştir.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Teşfiki yüksek lisans öğrencilerinden **Gülistan Duman Tünay**'ın "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Öğrenci Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı Standartlarına Uygunluğu" başlıklı yüksek lisans tezi ile ilgili önerilen düzeltmeler yapılmıştır. Çalışmasının, araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

ASLININ AYNIDIR

23/10/2017

Prof. Dr. Muharrem ÖZEN
Ankara Üniversitesi
Etik Kurulu Başkanı

EK C

Ölçek

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA ÖĞRENCİ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ UYGULAMALARININ MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI STANDARTLARINA UYGUNLUĞU ÖLÇEĞİ

Sayın yönetici/ öğretmen,

Bu araştırmanın amacı, Ankara ili sınırları içinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kamu/devlet anaokulları ile anasınıflarında öğrenci sağlığı ve güvenliği uygulamalarının Milli Eğitim Bakanlığı standartlarına uygunluğu hakkında yönetici ve öğretmenlerin görüşlerini belirlemektir.

Ölçek üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, kişisel bilgilere ilişkin sorular yer almaktadır. İkinci bölümde, okulunuzdaki mevcut öğrenci sağlığına; üçüncü bölümde ise okulunuzdaki mevcut öğrenci güvenliğine yönelik uygulamaların sıklık düzeylerine ilişkin görüşlerinizi belirtmeniz istenmektedir.

Bu ankete verilen cevaplar, yalnızca bilimsel araştırma amaçları doğrultusunda kullanılacak, başka bir kişi ya da kuruma verilmeyecektir. Araştırmanın amacına ulaşması sizlerin anket ifadelerini dikkatli okumanıza ve samimiyetle cevaplandırmanıza bağlıdır.

Araştırmaya sağlayacağınız çok önemli katkı ve desteğiniz için teşekkür ederim.

Gülistan DUMAN TUNAY
Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Teftişi Yüksek Lisans Öğrencisi
Cebeci, Ankara
e-mail: gulistand@gmail.com
Cep Tel: 0 533 615 87 77

BÖLÜM I – KİŞİSEL BİLGİLER

- 1 Göreviniz ☐ Yönetici ☐ Öğretmen
- 2 Okulunuzun bulunduğu İlçe:
- Okulunuzun Türü ☐ Anaokulu ☐ İlkokul
- 3 ☐ Ortaokul ☐ İmam Hatip Ortaokulu
☐ Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ☐ Özel Eğitim Anaokulu
☐ Görme Engelliler İlkokulu ☐ İşitme Engelliler Okulu
- 4 Okulunuzda görevli müdür yardımcısı sayısı kaçtır?
- 5 Okulunuzda görevli yardımcı personel sayısı kaçtır?
- 6 Okulunuzda bulunan toplam öğrenci sayısı kaçtır? Kız:..... Erkek:.....
- 7 Okulunuzda bulunan toplam öğretmen sayısı kaçtır? Kadın:..... Erkek:.....
- 8 Şu ana kadar iş sağlığı ve güvenliği semineri aldınız mı? ☐ Evet ☐ Hayır

BÖLÜM II : OKULDA ÖĞRENCİ SAĞLIĞI

A. KİŞİSEL REHBERLİK VE PSİKO-SOSYAL DESTEK HİZMETLERİ

SIKLIK DÜZEYİ

Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyarak, her bir maddenin uygulamada gerçekleştirilmesinin sıklık düzeyini, ifadenin karşısında yer alan ve size uygun gelen seçeneğin altındaki daire (O) içini doldurarak belirtiniz.

		Hiçbir Zaman	Çok Nadir	Bazen/Ara Sıra	Çoğunlukla	Her Zaman
Bu okulda/anasınıfında;						
1	Eğitim planlarında (aylık plan, günlük eğitim akışı, etkinlik planı) çocuğun kendini, başkalarını ve çevresini tanımasına yönelik etkinliklere yer verilir.	O	O	O	O	O
2	Çocuklara yönelik psiko-sosyal müdahale hizmetleri kapsamında koruma, önleme ve müdahale ile ilgili uygulamalar veya eğitimler düzenlenir.	O	O	O	O	O
3	Velilere yönelik psiko-sosyal müdahale hizmetleri kapsamında koruma, önleme ve müdahale ile ilgili uygulamalar veya eğitimler düzenlenir.	O	O	O	O	O
4	Öğretmenler psiko-sosyal müdahale hizmetleri kapsamında koruma, önleme ve müdahale ile ilgili eğitim alır.	O	O	O	O	O

Kişisel rehberlik ve psiko-sosyal destek hizmetleri ile ilgili olarak yukarıda belirtilenlerin dışında başka görüş ve önerileriniz varsa lütfen yazınız.

B. OKUL VE YAKIN ÇEVRESİNDE RİSK FAKTÖRLERİNİ ÖNLEMeye YÖNELİK ÇALIŞMALAR

SIKLIK DÜZEYİ

Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyarak, her bir maddenin uygulamada gerçekleştirilmesinin sıklık düzeyini, ifadenin karşısında yer alan ve size uygun gelen seçeneğin altındaki daire (O) içini doldurarak belirtiniz.

		Hiçbir Zaman	Çok Nadir	Bazen/Ara Sıra	Çoğunlukla	Her Zaman
Bu okulda/anasınıfında;						
5	Riskli durumlarda iletişim kurulacak kişi/kurum ve kuruluşlar belirlenir.	☐	☐	☐	☐	☐
6	Risk altındaki çocukları belirlemek ve durumunu değerlendirmek üzere RİTA (Risk Takip Kurulu) toplanır.	☐	☐	☐	☐	☐
7	Çocuklara riskli yaşantıları (ihmal, istismar, şiddet, anne baba tutumları) önleme konularında eğitim verilir.	☐	☐	☐	☐	☐
8	Velilere riskli yaşantıları (ihmal, istismar, şiddet, anne baba tutumları) önleme konularında eğitim verilir.	☐	☐	☐	☐	☐
9	Personele riskli yaşantıları (ihmal, istismar, şiddet, anne baba tutumları) önleme konularında eğitim verilir.	☐	☐	☐	☐	☐
10	Şiddet ve istismarı önlemeye yönelik etkinlikler çocuklarla paylaşılır.	☐	☐	☐	☐	☐

Okul ve yakın çevresinde risk faktörlerini önlemeye yönelik çalışmalar ile ilgili olarak yukarıda belirtilenlerin dışında başka görüş ve önerileriniz varsa lütfen yazınız.

C. OKUL SAĞLIK HİZMETLERİ

11	e-Okulda her çocuğun güncel kişisel sağlık bilgileri tutulur.	☐	☐	☐	☐	☐
12	Eğitim öğretim yılında koruyucu sağlık taramaları yapılır.	☐	☐	☐	☐	☐
13	Bulaşıcı hastalıkların okulda yayılmaması için gerekli tedbirler alınır.	☐	☐	☐	☐	☐
14	Tüm velilere koruyucu sağlık hizmeti eğitimi verilir.	☐	☐	☐	☐	☐
15	Çocuklara yönelik koruyucu sağlık eğitimi verilir.	☐	☐	☐	☐	☐
16	Personele yönelik koruyucu sağlık eğitim verilir.	☐	☐	☐	☐	☐

Okul sağlık hizmetleri ile ilgili olarak yukarıda belirtilenlerin dışında başka görüş ve önerileriniz varsa lütfen yazınız.

D. OKUL BESLENME HİZMETLERİ

Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyarak, her bir maddenin uygulamada gerçekleştirilmesinin sıklık düzeyini, ifadenin karşısında yer alan ve size uygun gelen seçeneğin altındaki daire (O) içini doldurarak belirtiniz.

		Hiçbir Zaman	Çok Nadir	Bazen/Ara Sıra	Çoğunlukla	Her Zaman
Bu okulda/anasınıfında;						
17	Okulda gıda hazırlayan yemekhane ve mutfak personeli hijyen eğitimlerine katılır.	☐	☐	☐	☐	☐
18	Hazırlanan gıdalardan alınan numuneler 72 saat korunur.	☐	☐	☐	☐	☐
19	Beslenme listeleri Sağlık Bakanlığı Beslenme Listelerine göre hazırlanır.	☐	☐	☐	☐	☐
20	Çocukların beslenmelerinde bireysel ihtiyaçlara ve alerjilere uygun düzenlemeler yapılır.	☐	☐	☐	☐	☐
21	Okulda hazırlanan yiyecek ve içecekler Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığının belirlediği koşullara uygun olarak hazırlanır.	☐	☐	☐	☐	☐
22	Okulda hazırlanan yiyecek ve içecekler Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığının belirlediği koşullara uygun olarak muhafaza edilir.	☐	☐	☐	☐	☐
23	Eğitim öğretim yılı içinde yemekhanede sunulan gıdalardan kaynaklı zehirlenme vb. vakalara rastlanır.	☐	☐	☐	☐	☐
Okul beslenme hizmetleri ile ilgili olarak yukarıda belirtilenlerin dışında başka görüş ve önerileriniz varsa lütfen yazınız.						

E. OKUL TEMİZLİK HİZMETLERİ**SIKLIK DÜZEYİ**

Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyarak, her bir maddenin uygulamada gerçekleştirilmesinin sıklık düzeyini, ifadenin karşısında yer alan ve size uygun gelen seçeneğin altındaki daire (O) içini doldurarak belirtiniz.

		Hiçbir Zaman	Çok Nadir	Bazen/Ara Sıra	Çoğunlukla	Her Zaman
Bu okulda/anasınıfında;						
24	Günlük temizlik denetimleri kontrol çizelgesine işlenir.	☐	☐	☐	☐	☐
25	Ayna, sabunluk, lavabo, el kurutucu ve etajer vb. eşyalar güvenliği sağlayacak şekilde sabit şekilde korunur.	☐	☐	☐	☐	☐
26	Günde en az 4 kez tuvaletlerin temizliği yapılır (kapı kolları, tuvalet kâğıdı vs.).	☐	☐	☐	☐	☐
27	Okulun her 15 günde bir periyodik genel temizliği yapılır (cam, dolap altları temizliği gibi)	☐	☐	☐	☐	☐
28	Yılda en az 3 ve gerekli olan diğer zamanlarda okulun ilaçlaması yapılır.	☐	☐	☐	☐	☐
29	Tuvaletlerde ellerin kurutulması için kâğıt havlu, elektrikli kurutucu gibi mekanizmalar bulundurulur.	☐	☐	☐	☐	☐
30	Tuvaletlerde tuvalet kâğıdı bulundurulur.	☐	☐	☐	☐	☐
31	Tuvaletlerde her musluk-lavaboda sürekli sıvı sabun/köpük bulundurulur.	☐	☐	☐	☐	☐
32	Tuvaletlerde her kabin içinde poşet yerleştirilmiş elle temas gerektirmeyen kapaklı çöp kutusu bulundurulur.	☐	☐	☐	☐	☐
33	Banyo/Tuvalet kabinleri içindeki musluklar ve sifonlar çalışır.	☐	☐	☐	☐	☐
34	Çocuklara temizlik ve hijyen uygulamaları konusunda eğitim verilir.	☐	☐	☐	☐	☐
Okul temizlik hizmetleri ile ilgili olarak yukarıda belirtilenlerin dışında başka görüş ve önerileriniz varsa lütfen yazınız.						

BÖLÜM III : OKULDA ÖĞRENCİ GÜVENLİĞİ

A. OKULDA FİZİKİ GÜVENLİK	SIKLIK DÜZEYİ
---------------------------	---------------

Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyarak, her bir maddenin uygulamada gerçekleştirilmesinin sıklık düzeyini, ifadenin karşısında yer alan ve size uygun gelen seçeneğin altındaki daire (○) içini doldurarak belirtiniz.

		Hiçbir Zaman	Çok Nadir	Bazen/Ara Sıra	Çoğunlukla	Her Zaman
Bu okulda/anasınıfında;						
1	Okul bahçe giriş-çıkış kapılarında güvenlik görevlisi bulunur.	○	○	○	○	○
2	Okul giriş alanındaki vestiyerler duvara sabit durumda tutulur.	○	○	○	○	○
3	Bina içinde uyarı ve yönlendirme levhaları asılı durumda bulundurulur.	○	○	○	○	○
4	Okuldaki prizler koruma altında tutulur.	○	○	○	○	○
5	Okuldaki prizler 1,5 metre yükseklikte bulundurulur.	○	○	○	○	○
6	Okul güvenlik kamera sistemi çalışır durumdadır.	○	○	○	○	○
7	Okul güvenlik alarm sistemi çalışır durumdadır.	○	○	○	○	○
8	Okul çevre güvenliğinin sağlanması için emniyet birimlerine bildirim yapılır.	○	○	○	○	○
9	Elektrik kesintilerinde kullanılabilecek aydınlatma sistemi çalışır durumdadır.	○	○	○	○	○
10	Kablolama sistemlerine kanal muhafazası yapılır.	○	○	○	○	○
11	Tavana ya da duvara asılan pano, projeksiyon aydınlatma armatürleri vb. güvenli bir şekilde sabitlenir.	○	○	○	○	○
12	Okul bahçesinin (giriş çıkış kapıları, oyun parkları, oyun alanları vb.) güvenliğine yönelik önlemler alınır.	○	○	○	○	○
13	Yemekhanede duman ve gaz tahliye düzeneği çalışır durumdadır.	○	○	○	○	○
14	Merdivenler çocukların kaymasını engelleyecek şekilde kuru halde muhafaza edilir.	○	○	○	○	○
15	Okulda ısı 18–20 derecesi arasındadır.	○	○	○	○	○
16	Çocuklar velilere veya velileri tarafından yetki verilen kişilere teslim edilir.	○	○	○	○	○
17	Okulda 6331 sayılı İş Sağlığı Güvenliği Kanunu İş güvenliği yasasına göre risk analizi yapılır ve gerekli önlemler alınır.	○	○	○	○	○
Okulda fiziki güvenlik ile ilgili olarak yukarıda belirtilenlerin dışında başka görüş ve önerileriniz varsa lütfen yazınız.						

B. OKUL YAKIN ÇEVRESİNİN GÜVENLİĞİ

Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyarak, her bir maddenin uygulamada gerçekleştirilmesinin sıklık düzeyini, ifadenin karşısında yer alan ve size uygun gelen seçeneğin altındaki daire (○) içini doldurarak belirtiniz.

		Hiçbir Zaman	Çok Nadir	Bazen/Ara Sıra	Çoğunlukla	Her Zaman
Bu okulda/anasınıfında;						
18	Okulun yakın çevresindeki risk faktörleri ve bunlardan korunmaya ilişkin personele yönelik bilgilendirme faaliyetleri yapılır.	○	○	○	○	○
19	Okulun yakın çevresindeki risk faktörleri ve bunlardan korunmaya ilişkin çocuklara yönelik bilgilendirme faaliyetleri yapılır.	○	○	○	○	○
20	Okulun yakın çevresindeki risk faktörleri ve bunlardan korunmaya ilişkin velilere yönelik bilgilendirme faaliyetleri yapılır.	○	○	○	○	○

Okul yakın çevresinin güvenliği ile ilgili olarak yukarıda belirtilenlerin dışında başka görüş ve önerileriniz varsa lütfen yazınız.

C. ACİL VE RİSKLİ DURUMLARDA GÜVENLİK

Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyarak, her bir maddenin uygulamada gerçekleştirilmesinin sıklık düzeyini, ifadenin karşısında yer alan ve size uygun gelen seçeneğin altındaki daire (○) içini doldurarak belirtiniz.

		Hiçbir Zaman	Çok Nadir	Bazen/Ara Sıra	Çoğunlukla	Her Zaman
	Bu okulda/anasımında;					
21	Krize müdahale ekibi eylem planı çalışanlarla paylaşılır.	○	○	○	○	○
22	Doğal afetler/acil ve riskli durumlar ile ilgili tatbikatlar yapılır.	○	○	○	○	○
23	Okul afet ve acil durum eylem planı yapılır	○	○	○	○	○
24	Acil durumlar için güvenli yolların plan ve levhaları görünür yerlere asılır.	○	○	○	○	○
25	Okulda bina içi ve dışı kullanıma hazır manüel-elektronik sesli ve ışıklı ikaz/alarm tertibatı çalışır.	○	○	○	○	○
26	Okulda ilkyardım dolabı ve/veya ilkyardım çantası bulunur.	○	○	○	○	○
27	Okulda otomatik yangın alarm-söndürme sistemi çalışır.	○	○	○	○	○
28	İkiden fazla katı olan okullarda yangın merdiveni kullanılabilir durumdadır. (Üçten az katı olan okullarda cevaplanmayacak)	○	○	○	○	○
29	Bina yangın çıkış kapıları ve merdivenleri amacına uygun kullanılabilir durumdadır. (Üçten az katı olan okullarda cevaplanmayacak)	○	○	○	○	○
30	Okul jeneratörü elektrik kesintisinde devreye girer.	○	○	○	○	○

Acil ve riskli durumlarda güvenlik ile ilgili olarak yukarıda belirtilenlerin dışında başka görüş ve önerileriniz varsa lütfen yazınız.

D. TAŞIMALI EĞİTİM HİZMETLERİ

31	Taşımali okul servis araçlarıyla gelen çocukların iniş-binişteki kontrolleri nöbetçi öğretmen tarafından nöbet defterine işlenir.	○	○	○	○	○
32	Özel eğitim ihtiyacı olan çocukları da kapsayıcı taşımali okul servisi ulaşım uygulama planı (hareket saatleri, güzergâh, öğrenci listesi, oturma planı) tutulur.	○	○	○	○	○
33	Özel eğitim ihtiyacı olan çocukları taşıyan servislerde gerekli güvenlik önlemleri alınır. (koltuk düzeni vb.)	○	○	○	○	○
34	Okul taşımali servis hizmetleri hakkında velilere yönelik bilgilendirme toplantısı yapılır.	○	○	○	○	○

Taşımali eğitim hizmetleri ile ilgili olarak yukarıda belirtilenlerin dışında başka görüş ve önerileriniz varsa lütfen yazınız.

KATKILARINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM.

EK D

Görüşme Formu

OKULÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA OKUL KAZALARI, NEDENLERİ VE ÖNLEME STRATEJİLERİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Sayın meslektaşım,

Sizinle, okul öncesi eğitim kurumlarında kayda geçmeyen ancak her an yaşanabilme olasılığı olan çocukların sağlık ve güvenliklerini tehdit eden kazalar, nedenleri ve önleme stratejilerini belirlemek amacıyla görüşme yapmak istiyorum.

Bu görüşme süresince söyleyeceklerinizin tümü gizli kalacak ve sizden toplanan görüşler yalnızca araştırma amaçları doğrultusunda kullanılacak, başka bir kişi ya da kuruma verilmeyecektir. Bu görüşmenin yaklaşık 30 dakika süreceğini tahmin ediyorum.

Araştırmaya sağlayacağınız çok önemli katkı ve desteğiniz için teşekkür ederim.

Görüşmemiz sürecinde ses veya görüntü kaydı yapılmasına izin veriyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

Gülistan DUMAN TÜNAY
Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Teftişi Yüksek Lisans Öğrencisi
Cebeci, Ankara
e-mail: gulistand@gmail.com
Cep Tel: 0 533 615 87 77

KİŞİSEL BİLGİLER

Tarih

- 1 Cinsiyetiniz ☐ Kadın ☐ Erkek
- 2 Okulunuzun bulunduğu İlçe:
- Okulunuzun Türü ☐ Anaokulu ☐ İlkokul
- 3 ☐ Ortaokul ☐ İmam Hatip Ortaokulu
☐ Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ☐ Özel Eğitim Anaokulu
☐ Görme Engelliler İlkokulu ☐ İşitme Engelliler Okulu
- 4 Okulunuzda görevli müdür yardımcısı sayısı kaçtır?
- 5 Okulunuzda görevli yardımcı personel sayısı kaçtır?
- 6 Okulunuzda bulunan toplam öğrenci sayısı kaçtır? Kız:..... Erkek:.....
- 7 Okulunuzda bulunan toplam öğretmen sayısı kaçtır? Kadın:..... Erkek:.....
- 8 Şu ana kadar iş sağlığı ve güvenliği semineri aldınız mı? ☐ Evet ☐ Hayır

GÖRÜŞME SORULARI

1. Sınıfınızda şimdiye kadar herhangi bir kaza yaşandı mı? ☐Evet ☐Hayır
 - 1.1. Cevabınız evet ise ne tür bir kazaydı? Lütfen anlatır mısınız?
2. Aşağıda okullarda yaşanan bazı kaza türleri verilmiştir. Okulunuzda bu kaza türlerinden hangileri yaşanmaktadır? Açıklar mısınız?
 - ☐Düşme
 - ☐Yaralama
 - ☐Kesik
 - ☐Burkulma
 - ☐Ezilme
 - ☐Çatlak
 - ☐Kırılma
 - ☐Baş Yaralanmaları/Travmaları
 - ☐Burun Kanaması
 - ☐Elektrik Çarpması
 - ☐Zehirlenme
 Varsa diğer (belirtiniz).....
3. Hangi yaş gruplarında daha çok kaza yaşanmaktadır? Sizce neden?
 - ☐ 36-48 Ay
 - ☐ 48-60 Ay
 - ☐ 60 -72 Ay
4. Hangi cinsiyet grubunda daha çok kaza yaşanmaktadır? Sizce neden?
 - ☐ Kız
 - ☐ Erkek
5. Kazalar genellikle okulun hangi alanlarında yaşanmaktadır? Açıklar mısınız?
 - ☐ Sınıf... Neden?
 - ☐ Okul Bahçesi... Neden?
 - ☐ Merdiven... Neden?
 - ☐ Koridor... Neden?
 - ☐ Yemekhane... Neden?
 - ☐ Tuvalet... Neden?
 Varsa diğer (belirtiniz)
6. Çocukların kaza geçirme nedenlerinden hangilerine rastlanmaktadır? Açıklar mısınız?
 - ☐ Çocuğun Kendisinden
 - ☐ Başka Çocuktan
 - ☐ Okuldaki Kurlsızlık ve Kontrolsüzlükten
 - ☐ Okuldaki Çevresel Önlemlerin Yetersizliğinden
 - ☐ Önleyici Tedbirlerin Alınmamasından
 Varsa diğer (belirtiniz)
7. Öğrencilerinizin sınıf içerisinde kaza yaşamaması için ne tür önlemler alıyorsunuz?
8. Okul idareniz tarafından kaza yaşanmaması için önlem alınmakta mıdır? ☐Evet ☐Hayır
 - 8.1. Cevabınız “Evet” ise, ne tür önlemler alınmaktadır? Lütfen açıkla mısınız?
 - 8.2. Cevabınız “Hayır” ise, ne tür önlemler alınabilir? Lütfen açıkla mısınız?
9. Okulunuzda kaza sonrası okul yönetimi tarafından herhangi bir önlem alınmakta mıdır? ☐Evet ☐Hayır
 - 9.1. Cevabınız “Evet” ise, ne tür önlemler alınmakta? Lütfen açıkla mısınız?
 - 9.2. Cevabınız “Hayır” ise;
 - 9.2.1. Sizce neden alınmıyor?
 - 9.2.2. Size göre ne tür önlemler alınabilir?
10. Sizce okul kazalarının sonucunda kimler nasıl etkilenmektedir? Açıklar mısınız?
11. Okulunuzun bir kaza durumunda nasıl hareket edileceği konusunda bir politikası var mı?
12. Okulda kazalarını önlemek için ne tür stratejiler geliştirilebilir? Lütfen açıkla mısınız?
13. Yukarıda belirtilenlerin dışında okul öncesi eğitim kurumlarında karşılaşılan kazalarla ilgili belirtmek istediğiniz başka görüş ve önerileriniz var mı?

GÖRÜŞME BİTMİŞTİR.

KATKILARINIZDAN DOLAYI TEŞEKKÜR EDERİM.

EK E
Özgeçmiş

Adı Soyadı : Gülistan DUMAN TÜNAY
Doğum Tarihi : 1985
İletişim Bilgileri : Çankaya/ANKARA 0533 6158777
E-posta Adresi : gulistand@gmail.com
Öğrenim Durumu : Lisans

Derece	Bölüm/Program	Fakülte	Üniversite	Mezuniyet Yılı
Lisans	Okul Öncesi Öğretmenliği	Eğitim Fakültesi	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	2009

İş Deneyimi :

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Öğretmen	Hilvan Anaokulu Hilvan İlköğretim Okulu Hilvan / ŞANLIURFA	2009-2011
Öğretmen	Nimet Dr. Erdoğan Meto Özel Eğitim Uygulama Merkezi Çankaya / ANKARA	2011-2014
Öğretmen	Fahri Çaldağ anaokulu Çankaya / ANKARA	2014- Halen